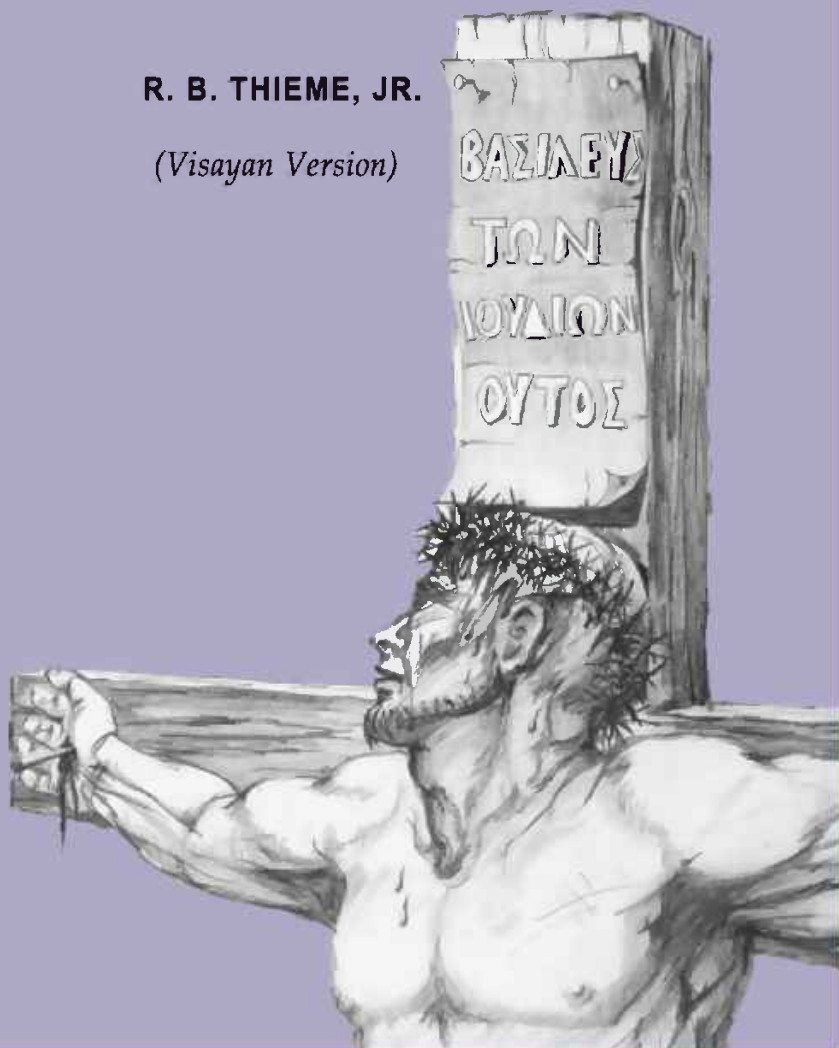

Hari sa mga Hari ug Ginoo sa mga Ginoo

R. B. THIEME, JR.

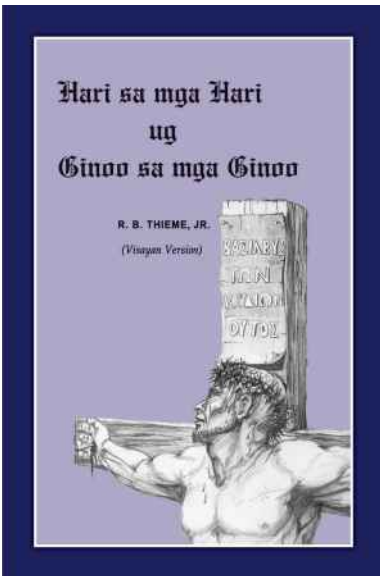
(Visayan Version)

With permission of R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries,
this publication is distributed in the Philippines
by Grace Logos Support Philippines, Inc.,
without charge or obligation.

For more information text or call:
*(Gihatag pinaagi sa GLSP nga walay bayad o obligasyon.
Para sa dugang pang kasayuran text o tawag:)*
email: jersal1978@yahoo.com (Visayan)
Smart: 0998-845-2964 (Visayan)
Smart: 0908-236-1434 (Ilonggo)

The electronic version of this book can be read or downloaded
through the Internet address <https://www.gracelosp.ph>.
*(Ang elektroniko nga bersiyon niini nga libro mahimong mabasa o mabalhin ang datos
pinaagi sa Internet adres nga <https://www.gracelosp.ph>.)*

Ako magtugyan kaninyo diha sa presen-
siya sa Dios, kinsa nagahatag og kinabu-
hi sa tanang butang, ug ni Kristo Jesus,
kinsa mipanghimatuud sa maayong pag-
sugid sa atubangan ni Pontius Pilate, nga
kamo magsunod sa kamandoan [doktrina]
nga walay mansa o ikasaway hangtod
sa pagpadayag sa atong Ginoong Jesu-
Kristo, nga Siya mopatuman diha sa
tukmang panahon—Siya kinsa mao
ang dalayegon ug bugtong Soberano,
ang Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga
ginoo; kinsa ang bugtong nagahuput sa
pagkawalay-kamatayon ug nagapuyo diha
sa dimaduulan nga kahayag; nga walay
tawo ang nakakita o makakita. Ngadto
Kaniya ang dungog ug waykatapusang
kagamhanan! Amen.

HARI SA MGA HARI
UG
GINOO SA MGA GINOO

R. B. THIEME, JR.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES
HOUSTON, TEXAS

PALISIYA SA PINANSIYAL

Walay bayad para sa bisan unsa nga materyal gikan sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries. Si kinsa kadtong nagatinguha og pagtulon-an sa Bibliya makaangkon sa among [English] mga publikasyon, DVDs, ug MP3 CDs nga walay obligasyon. Ang Dios nagasangkap og doktrina sa Bibliya. Kami manghinaot sa pagpadayag sa lyang grasya.

Ang R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries maoy usa ka ministeryo sa grasya ug nagalihok sa katibuk-an diha sa boluntaryong mga kontribusyon. Walay listahan sa presyo para sa bisan unsa sa among mga materyal. Walay kwarta nga gipangayo. Kon ang pagkamapasalamaton para sa Pulong sa Dios nagadasig sa usa ka magtotoo sa paghatag, siya adunay pribilihiyo sa pagpaambit ngadto sa pagpakaylap sa doktrina sa Bibliya.

Orihinal nga naimprinta isip *KING OF KINGS AND LORD OF LORDS*

© 2004, 1974, 1970, 1966 ni R. B. Thieme, Jr. Tanang katungud gitagana.

Unang edisyon napatik niadtong 1966. Ikaupat nga edisyon napatik niadtong 2004.

Kini nga basahon napatik gikan sa mga pakigpulong ug wa-imantala nga mga sinulat ni R. B. Thieme, Jr.

Sa pag-order niini nga libro sa English, kontaka:

R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries

P. O. Box 460829, Houston, Texas 77056-8829

www.rbthieme.org

Walay bahin niining publikasyon nga ipasanay o ipadala sa bisan unsang porma o sa bisan unsang pamaagi, elektroniko o mekanikal, lakip na ang seroks, rekord, o sa bisan unsang sistema sa pagtipig ug pag-abli sa inpormasyon, nga walay nakasulat nga pagtugot gikan sa tigmantala.

Napatik sa Tagbilaran City, Bohol, Philippines, 2022.

Gihubad ngadto sa Binisaya nga pinulongan ni Raflyn H. Salutan.

Gitan-aw pagbalik nila ni Amado D. Carejo, David C. Vicoy ug Jerome L. Salutan.

Gipatik nga may pagtugot sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries.

Mga Sulud

Pasiuna.....	vii
Ang Unum ka mga Bista ni Kristo.....	1
Ang Unang Bista.....	4
Ang Ikaduhang Bista	7
Ang Ikatulong Bista.....	21
Ang Ikaupat nga Bista	23
Ang Ikalimang Bista.....	33
Ang Ikaunum nga Bista	34
Ang Paglansang-sa-krus	43
Ang Adlaw sa Paglansang-sa-krus.....	44
Kristo ibabaw sa Krus.....	49
Espirituhanong Kamatayon	51
Ang Pagkawaykaparehas sa Persona ni Kristo	56
Simon sa Cyrene	56
Ang Kronolohiya sa Paglansang-sa-krus	58
Ang Nasulat nga mga Pulong ni Kristo ibabaw sa Krus	59
Ang Unang Pulongan	60
Ang Ikaduhang Pulongan	64
Ang Ikatulong Pulongan	66
Ang Ikaupat nga Pulongan	68
Ang Ikalimang Pulongan.....	69
Ang Ikaunum nga Pulongan	71

Ang Ikapito ug Katapusang Pulongan	74
Dihadiha nga mga Sangputanan sa Krus.....	78
Ang Unang Milagro.....	78
Ang Ikaduhang Milagro.....	80
Ang Ikatulong Milagro.....	80
Ang Kaluwasan sa Senturyon	81
Ang Kahimayaan sa Persona ni Kristo	82
Ang Unang Himaya:	
Manununod sa Tanang Butang	84
Ang Ikaduhang Himaya:	
Tigbluprin sa Kapanahonan	88
Ang Ikatulong Himaya: Ang Esensiya sa Dios.....	91
Ang Ikaupat nga Himaya:	
Ang Tigpadayag sa Dios	92
Ang Ikalima nga Himaya: Ang Tigpalahutay sa Uniberso	92
Ang Ikaunum nga Himaya:	
Ang Manunubos sa Katawhan.....	93
Ang Ikapitong Himaya:	
Ang Nahimaya nga Pagkatawo ni Kristo	96
Ang Kahawud ni Kristo	102
Hawud diha sa Iyang Relasyon.....	103
Hawud diha sa Iyang Ikaduhang Pag-abut.....	105
Hawud diha sa Iyang Ministeryo.....	106
Hawud diha sa Iyang Pagkatinudlo	109
Hawud isip Magbubuhat.....	110
Hawud diha sa Iyang Karakter	111
Hawud diha sa Iyang Posisyon	112
Ang Gingharian sa Dios.....	113
Ang Hari sa mga Hari	116
Ang Manunubos	117
Ang Makita nga Imahen sa Dios.....	118
Ang Magbubuhat sa Uniberso	119
Ang Tigpalahutay sa Uniberso.....	121
Ang Magmamando sa Simbahan	122

Ang Hari sa mga Hari Labaw-sa-tanan	124
Ang Taghuput sa Divine nga mga Hiyas.....	126
Usa ka Personal nga Hagit.....	128
Pakapin-sa-basahon A: Doktrina sa Hypostatic nga Panaghiusa.....	135
Pakapin-sa-basahon B: Doktrina sa Nagpalahutay nga Ministeryo sa Dios nga Balaang Espiritu ngadto sa Nagpakatawo nga Kristo.....	145
Timan-anan sa Kasulatan.....	149

Pasiuna

Sa dili pa ikaw magsugod sa imong pagtoon sa Bibliya, kon ikaw usa ka magtotoo diha ni Ginoong Jesu-Kristo, siguroha nga ikaw nakahingalan sa imong mga sala sa pribado ngadto sa Dios nga Amahan.

Kon kita mosugid sa atong [nahibaloan] mga sala, Siya matinumanon ug matarong sa pagpasaylo kanato sa atong [nahibaloan] mga sala ug sa paghinlo kanato gikan sa tanang dipagkamatarong [wanahibaloan, o nahakalimtan nga mga sala]. (1 Juan 1:9)

Ikaw dihadiha mosulud sa fellowship uban sa Dios, napuno sa Balaang Espiritu, ug andam na sa pagkat-on og doktrina sa Bibliya gikan sa Pulong sa Dios.

“Ang Dios espiritu, ug kadtong kinsa nga magsimba Kaniya kinahanglang magsimba diha sa [ang pagpuno sa] espiritu ug [bibliyanhon] kamatuuran.” (Juan 4:24)

Kon ikaw wala gayud sa personal nga mitoo diha ni Ginoong Jesu-Kristo ingon nga imong Manluluwas, ang isyu dili ang paghingalan sa imong mga sala. Ang isyu mao ang pagtoo lamang diha ni Kristo lamang.

“Siya kinsa nagatoo diha sa Anak adunay waykatapusang kinabuhi; apan siya kinsa wala nagatuman [ang mando sa pagtoo diha] sa Anak dili makakita og kinabuhi, apan ang kaligutgut sa Dios nagapabilin diha kaniya.” (Juan 3:36)

ANG PULONG SA DIOS buhi ug gamhanan, mashait Akay sa bisan unsang duhay-sulab nga espada, naglagbas bisan ngadto sa nagbahing nagpabulag sa kaglag ug sa espiritu, ug sa mga lutahan ug sa kinauyokan, ug maoy usa ka kritiko sa mga hunahuna ug mga tinguha sa kasingkasing. (Mga Hebreohanon 4:12)

Ang tanang Kasulatan gininhawa-sa-Dios, ug maganansiyahon para sa doktrina, para sa pagbadlong, para sa koreksiyon, para sa instruksiyon diha sa pagkamatarong; nga ang tawo sa Dios mamahimong hamtong, sa hingpit gisangkapan ngadto sa tanan nga maayong mga buhat. (2 Timoteo 3:16–17)

Pagtoon sa pagpakita sa imong-kaugalingon nga aprobado ngadto sa Dios, usa ka trabahador nga kinahanglang dili maulaw, sa hustong nagbahin sa pulong sa kamatuuran. (2 Timoteo 2:15)

ANG UNUM KA MGA BISTA NI KRISTO

Ako magtugyan kaninyo diha sa presensiya sa Dios, kinsa nagahatag og kinabuhi sa tanang butang, ug ni Kristo Jesus, kinsa mipanghimatuud sa maayong pagsugid sa atubangan ni Pontius Pilate. (1 Timoteo 6:13)¹

ANG IKAUPAT NGA DIVINE INSTITUSYON, ang nasudnong linalang, gidasonan sa Dios ug gidumala ilalum sa awtoridad sa tawhanong gobyerno.² Ang responsibilidad sa gobyerno alang sa pagpatuman sa balaod nagakinahanglan sa tuk-

---

1. Gawas kon gipahayag, tanang Kasulatan niini nga libro gikutlo gikan sa New American Standard Bible (NASB). Ang sinanggaang komentaryo nagapadayag sa pagpalapad sa NASB nga paghubad nga gitudlo diha sa Bibliya nga klase nga mga pakigpulong (anaa gikan sa R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, Houston, Texas) o nagatakdo sa kinutlo uban sa andam nga hilisgutan. Ang mga reperensiya nga gimarkahan og KJV maoy gihubad gikan sa Authorized King James Version, ug kadtong gimarkahan og gikorhiang paghubad mao ang mga paghubad sa tagsulat nga nagrepresentar sa labing literal sa orihinal nga Hebreyo o Griyego nga mga teksto.

2. Ang gobyerno gidesinyo sa Dios sa pagpanalipod sa tagsatagsa nga kabubut-on, pag-amping sa praybasi ug kabtangan, ug pagpadayon sa suludnong kalinaw pinaagi sa pagpatuman sa balaod ug panggawas nga seguridad pinaagi sa pagkaandam sa militar (1 Pedro 2:13–14). Ang pagkasakup sa matag tawo ngadto sa pangagamhanang awtoridad sa nasod gisugo diha sa Mga Taga-Roma 13:1–7. R. B. Thieme, Jr., *Kagawasan pinaagi sa Sundalohong Kadaugan* (Houston: R. B. Thieme, Jr., Bible Ministries, 2018), 18–33. Sa umaabot, ang mga sangang-reperensiya sa akong mga libro mohisgot lamang sa tagsulat, titulo, petsa sa publikasyon (diha sa unang reperensiya), ug (mga)panid.

mang kalihukan sa hurisprudensiya sa lawak-hukmanan ug sa polisyang trabaho. Apan, adunay usa ka panahon sa tawhanong kasaysayan diin kini mismong mahinungdanon nga kalihukan naguba sa hingpit ug sa tanang butang, diha sa bugtong Persona kinsa absoluto nga perpekto.

Adunay unum ka mga bista alang ni Ginoong Jesu-Kristo—dili usa, kundili unum! Gawas sa usa ka hamubo nga pangutana, matag usa niining unum ka mga bista dimakiangayon, malimbungon, ug dimakatarunganon sa tanang paagi. Bisan pa ang Usa nga gihusay mao ang waykaparehas nga Persona sa uniberso—dimokunhod nga pagkadios ug tinuud nga pagkatawo nahiusa diha sa usa ka Persona sa kahangturan—ang Ginoong Jesu-Kristo.³ Diha sa iyang pagkatawo, si Jesu-Kristo walay kinaiyang makasasala; tungud-niini, ang sala ni Adan wala giimpyut ngadto Kaniya.⁴

---

3. Hypostatic nga panaghiusa ang teyolohiyanhon nga termino alang sa panaghiusa sa dimokunhod nga pagkadios ug tinuud nga pagkatawo diha sa usa ka persona, Jesu-Kristo, sa kahangturan. Diha sa Dios-tawo, ang duha ka kinaiyahan sa dimabulag nahiusa nga walay pagkawala o pagkasagol sa managlahi nga kailhanan, walay pagkawala o pagbalhin sa mga gawi o mga hiyas, ang panaghiusa pulos personal ug waykatapusan. Tan-awa sa Pakapin-sa-basahon A. Tan-awa usab sa Thieme, *Ang Trinidad* (2017), 43–45.

4. Ang birhen nga pagmabdos pinaagi niini si Jesu-Kristo misulud sa kalibutan milikay sa iyang pagkatawo gikan sa pagkabaton ug usa ka giporma sa genetic nga kinaiyang makasasala (Mateo 1:18, 20). Isip sangputanan, walay impyutasyon sa orihinal nga sala ni Adan, ang basehanan alang sa pagkasinilitan sa tanang katawhan (Mga Taga-Roma 5:12). Tan-awa sa Thieme, *Ang Integridad sa Dios* (2019), 60–63.

Gawas ni Jesu-Kristo, ang kinaiyang makasasala, ang sentro sa rebelyon sa tawo batok sa Dios, maoy usa ka hingpit nga kabahin sa matag tawo. Ang kinaiyang makasasala naangkon sa orihinal ni Adan diha sa iyang pagkalaglag ug unya gipasa sa genetic ngadto sa tanang katawhan pinaagi sa lalaki diha sa pagpaliwat. Ang kinaiyang makasasala nagapuyo sulud sa selyulang gambalay sa lawas ug mao ang tinubdan sa tentasyon, kaibog, ug tawhanong kamaayo. Ang kabubut-on sa tawo, hinoon, mao ang tinubdan sa sala. Ang kinaiyang makasasala gilangkuban sa usa ka lugar sa kalig-on, usa ka lugar sa kahuyang, mga hilig padulong sa legalismo o antinomyanismo, ug kaibog nga mga sundanan. Mga kapulong alang sa kinaiyang makasasala maglakip sa: ang “karaang tawo” sa Mga Taga-Efeso 4:22 (KJV); ang kinaiyahan ni Adan sa “unud” sa Mga Taga-Roma 8:3–4; ang prinsipyo sa “sala” sa Mga Taga-Roma 7:8–20; ug ang genetic nga kalungtaran sa kinaiyang makasasala ug espirituhanong kamatayon “diha ni Adan” sa 1 Mga Taga-Corinto 15:22. Espirituhanong kamatayon mao ang panaglayo o hingpit nga pagkabulag sa tawo gikan sa Dios (Mga Taga-Roma 3:23). Ang tanang katawhan

Dugang pa, Siya inabagan sa Balaang Espiritu sa tanang panahon (Lukas 4:14, 18: cf., Isaiah 61:1).⁵ Siya wala gayud nakabuhat og usa ka lihok sa personal nga sala, ug Siya wala gayud mihimo og bisan unsa gawas niadtong absoluto nga kamaayo.

Adunay daghan gayud unta makahimo pag-adto sa lawak-hukmanan ug makapanghimatuud, “Ako bakol, ug karon ako makalakaw”; “Ako bungol, ug karon ako makadungog”; “Ako amang, ug karon ako makasulti”; “Ako patay, ug karon ako nabuhi.” Apan walay mga saksi alang sa depensa. Ang kapakyas sa duha sa labing maayong mga sistema sa hurisprudensiya nga nailhan sa tibuuk kalibutan, ang balaod sa Hudiyo ug Romanhong balaod, maoy gigamit sa pagsilot niining Usa kinsa dili lamang inosente, kundili absoluto nga perpekto.⁶ Sama ka makauulaw niini, kita kinahanglang makaamgo nga diha sa plano sa Dios ang tanang butang “mag-alayon alang sa kaayohan” (Mga Taga-Roma 8:28).⁷ Tungud niining tiawtiaw sa hustisya miabut ang atong hilabihan-kadako nga kaluwasan (Mga Hebreohanon 2:3).

Sa unum ka mga bista nga nasulat sa katibuk-an sa mga Ebanghelyo, duha maoy gihimo sa atubangan ni Pontius Pilate diin ang Kasulatan nagadeklarar nga si Jesus “misaksi sa usa ka maayong pagsugid” (1 Timoteo 6:13, KJV). Tanang

---

natawo nga patay sa espirituhanon (Salmo 51:5a). Tan-awa sa panid 51. Tan-awa usab sa Thieme, *Dios nga Balaang Espiritu batok Ang Kinaiyang Makasasala* (2016), 1–5; *Rebound ug Padayon sa Pag-abante!* (2017), 3–14; *Rebersionismo* (2020).

5. Atol sa iyang ministeryo sa kalibutan, si Kristo sa boluntaryo midili sa paggamit sa iyang kaugalingong divine nga mga hiyas ug miagad sa hingpit diha sa gahum sa Espiritu sa paghimo og mga milagro ug sa pagpuyo diha sa usa ka paagi isip usa ka tawo nga makapahimuut sa Dios. Tan-awa sa mga Pakapin-sa-basahon A ug B. Tan-awa usab sa Thieme, *Kristohanong Integridad* (2019), 200–02.

6. Pulos ang Hudiyo ug Romanhon nga mga sistema sa hurisprudensiya milihok ubus sa pasikaran diin ang akusado inosente hangtod mapamatud-an nga sad-an. Sa Balaod ni Moses mikinahanglan sa testimonyo sa labing minos duha ka mga saksi sa paghimatuud sa pagkasad-an (Numeros 35:29–30; Deuteronomio 17:6; 19:15). Ang Romanhong mga lagda sa ebidensiya mipahimutang sa katungdanan pagpanghimatuud diha sa prosekusyon, dili sa sinumbong (Mga Buhat 25:16).

7. Thieme, *Ang Plano sa Dios* (2017).

upat ka Ebanghelyo nagrekord sa ikaupat ug ikaunum nga mga bista. Apan sa dihang kita magtoon niining duha ka bista, kita motuki kanila gikan sa Ebanghelyo ni Juan tungud kay si Juan misulat gikan sa usa ka panglantaw nga mitutok diha sa pagkadios ni Kristo ug mipahimug-at sa piho nga mga aspeto diin ang uban nga mga magsusulat wala mihimo.

Ang Unang Bista

Busa ang *Romanhong* kaabin ug ang komandante, ug ang mga opisyal sa mga Hudiyo, midakup ni Jesus ug migapos Kaniya, ug midala Kaniya ngadto ni Annas pag-una; kay siya ang ugangang-lalaki ni Caiaphas, nga maoy pangulong pari niadtong tuiga. Niining-higayona si Caiaphas mao ang usa nga mitambag sa mga Hudiyo nga kini angay sa usa ka tawo nga mamatay alang sa katawhan. (Juan 18:12–14)

Duha ka sundalohong mga organisasyon ang nalambigit sa pagsikup ug pagdakup ni Ginoong Jesu-Kristo. Una, anaa ang Hudiyong kasundalohan, “mga opisyal sa mga Hudiyo,” nga kabahin sa Guwardiya sa Templo. Ikaduha, anaa ang Romanhong kasundalohan, ang “kaabin ug ang komandante.”

Ang labaw nga mga pari, mga eskriba, ug mga Pariseyo nagkakunsabo “sa pagsikup ni Jesus . . . ug pagpatay *Kaniya*” (Mateo 26:3–4).⁸ Sila usab adunay usa ka mauyunong

---

8. Ang labaw nga mga pari mialagad diha sa nagkadaiyang administratibo nga mga posisyon ubus sa pangulong pari. Tan-awa sa *The International Standard Bible Encyclopedia* (1988), s.v. “Priesthood in the NT,” ni W. J. Moulder, 3:963.

Ang pangulong pari “ang labaw nga sibil ug simbahanon nga hataas-og-katungdanan sa mga Hudiyo,” ug “ang tagasiya sa Sanhedrin ug ang punoan sa politikanhong kalambigitan sa Romanhong gobyerno.” Tan-awa sa *ISBE*, s.v. “High Priest,” ni W. O. McCready, 3:963.

Ang mga eskriba ang mga iskolar sa Torah o Kasulatan nga responsable alang sa

kakunsabo; gidasig sa kahakog, si Judas Iscariot, usa sa napulog-duha ka mga disipulo, nakigsabot uban niining relihiyoso nga mga lider sa pagbudhi ni Ginoong Jesu-Kristo alang sa “katloan ka mga piraso sa pilak” (Mateo 26:14–16). Human sa mabudhiong halok ni Judas (Mateo 10:4; 26:48–49; Markos 3:19; 14:10; Juan 6:71; 12:4; 13:2), ang duha ka garison mihasmag Kaniya ug midala Kaniya ngadto ni Annas aron masukitsukit.

Masayran diha sa sinugdanan mismo og kinsa ang midala ni Jesus sa bista: tanang relihiyosong katawhan—ang labaw nga mga pari, mga eskriba, ug mga Pariseyo! Kita makakita niining relihiyosong mga tipo nga mahisgotan sa makadaghan. Kini nga mga relihiyosong katawhan milangkub sa Sanhedrin, ang relihiyoso ug politikanhong organisasyon diin ang tibuuk Hudayismo nakasentro.⁹

Rilihiyon ang labing-daotang butang nga nahitabo gayud sa kalibutan. Rilihiyon—dili Kristiyanismo! Adunay usa ka kalahian. Kristiyanismo maoy usa ka personal, waykatapusan nga relasyon uban ni Jesu-Kristo pinaagi sa pagtoo diha sa Iyang nagluwas nga buhat didto sa krus. Ang rilihiyon nagasulay sa pag-angkon og kaluwasan pinaagi sa mga buhat. Sa rilihiyon ang tawo nagtinguha sa pag-uyon sa Dios pinaagi sa iyang kaugalingong mga katakus. Rilihiyon maoy alas nga baraha sa yawa. Walay nalaraw gayud ni Satanas nga nagmalampuson kaayo sama sa rilihiyon diha sa pagngitngit sa mga hunahuna sa katawhan ngadto sa kamatuuran. O, ang dimabangbang nga pagkamapahitas-on sa kinaugalingong-kamatarong nga relihiyosong tawo kinsa nagahunahuna nga ang Dios nahaylo sa iyang mga halad sa tawhanong mga buhat—ang tigpaga-

---

interpretasyon ug pagtulon-an sa Balaod ni Moses. Tan-awa sa *ISBE*, s.v. “Scribes,” ni D. A. Hagner, 4:361.

Ang mga Pariseyo maoy Hudiyong relihiyoso nga sekta kansang estrikto nga pagsunod sa Balaod ni Moses, midugang sa legalistang binaba nga mga tradisyon sa mga pangulo-sa-tinoohan, maoy pakaaron-ingnon, higpit, ug pormalistik (Mateo 23).

9. *ISBE* (1988), s.v. “Sanhedrin,” ni W. J. Moulder, 4:331–34.

wal kinsa nagatratat sa uban nga dimahinungdanon samtang naghatag og impresyon nga siya usa ka perpekto waysayup nga 'santo.' Ang kalibutan napuno sa katawhan kinsa mapa-sigarbohon sa ilang mahuyang nga mga buhat sa bawtismo, pagkasakup sa simbahan, sinseridad, pagsunud sa Napulo ka mga Kamandoan,¹⁰ pagkinabuhi pinaagi sa bulawanong lag-da, ug usa ka panon sa ubang mga buhat diin sila magdahum sa pagsulud sa mga ganghaan sa langit uban sa labing-dakong pasigarbo ug sirkumstansiya.

Kini makapahingangha hunahunaon ang persentahe sa daotang mga binuhatan sulud sa kasaysayan nga nahimo sa ngalan sa rilihiyon. Apan walay usa ang nagatumbas sa salawayong mga bista ni Kristo. Tinabonan sa usa ka pasantosanto og pagpaaron-ingnong makidyosnon, ang relihiyosong katawhan sa waykaulaw ug sa binatid nga milaraw ug misiguro sa kamatayon ni Jesu-Kristo. Kini ang parehong katawhan nga magbutang sa kadaghanan ngadto sa kaulawan mahitungud sa kalihukan sa pag-ampo, pagtambong sa templo, ug paghatag-og-amot. Sa labing minus makatulo sa usa ka adlaw, matag adlaw, sila nag-ampo sulud sa Templo, ug unya, makapito kada adlaw didto sa balay. Oo, sila relihiyoso kaayo, ug nahisalaag kaayo. Mao nga si Jesus mihatag ni Nicodemus, usa sa ilang mga tinugyanan, sa Ebanghelyo: "Ikaw kinahanglang matawo pag-usab" (Juan 3:7).¹¹

Bisan og si Annas napahawa isip Pangulong Pari sa

---

10. Thieme, *Ang Divine nga Laraw sa Kasaysayan: Mga Dispensasyon ug ang Simbahan* (2018), 94–96, 122.

11. "Ikaw kinahanglang matawo pag-usab" nagapasabut sa pagkahimugso-pag-usab nga mahitabo diha sa takna sa kaluwasan. Diha sa pagkahimugso-pag-usab, ang Dios nga Balaang Espiritu nagabuhat diha sa bag-ong magtotoo og usa ka tawhanong espiritu sulud niini Siya nagaimpyut sa waykatapusang kinabuhi og naghimo kaniya nga buhi sa espirituhanon. Kaluwasan maoy pinaagi sa pagtoo lamang diha ni Kristo lamang ug maangkon ngadto sa tanang katawhan pinaagi sa buhat ni Jesu-Kristo didto sa krus. Kaluwasan mao ang gasa sa Dios: "Kay tungud sa grasya kamo naluwas pinaagi sa pagtoo; ug kana dili sa inyong-kaugalingon, *kini mao* ang gasa sa Dios; dili isip usa ka resulta sa mga buhat, aron walay usa gayud makapasigarbo" (Mga Taga-Efeso 2:8–9). Tan-awa sa Thieme, *Ang Babag* (2016).

mga Romano niadtong A.D. 15, ang mga Hudiyo mipadayon sa pag-ila sa iyang awtoridad (Mga Buhat 4:6). Si Annas niining-higayona usa ka politikanhong agalon ug nahilambigit diha sa mga kalihukan sa sanggano nga may kalabutan sa matag sistema sa panghukhuk sa Jerusalem ug uban sa mga panon sa mga tulisan sa Negev kinsa nautangan og buut sa ilang proteksiyon ngadto kaniya. Tanan nga mahukmanong mga butang ipaklaro pa diha ni Annas sa dili pa dad-on sa hukmanan ug si Jesus gidala ngadto kaniya alang sa usa ka pahaunang husay. Nagsunud sa nag-unang tambag ni Caiaphas (Juan 11:49–50), si Annas miaprobar niini nga kaso ug miingon, sa tinuud, “Dawata Siya ug ikombikto Siya pinaagi sa hukmanan!”¹² Sanglit si Annas dili usa ka opisyal nga maghuhukum, kini mihimo sa kinaunhan sa mga bista nga gisagubang ni Kristo nga disubay-sa-balaod.

Ang Ikaduhang Bista

Ug kadtong kinsa misikup ni Jesus midala Kaniya ngadto ni Caiaphas, ang pangulong pari, diin ang mga eskriba ug ang mga pangulo-sa-tinohan [relihiyosong mga lider] nagtigum. (Mateo 26:57)

Si Caiaphas, ang pangulong pari, taliwala sa nag-unang konsilyo sa labaw nga mga pari ug mga Pariseyo miingon, “Wala ba kamo mag-isip nga kini makatabang alang kaninyo nga ang usa ka tawo kinahanglang mamatay alang sa katawhan, ug aron ang tibuuk nasod dili malaglag” (Juan 11:50). Si Caiaphas dili usa ka propeta, kon dili takus sa politikanhon lamang. Siya miila sa panginahanglan sa pag-pangita og kapasumanginlan alang sa kontra-Romanhong

---

12. Kining kinaunhan nga bista giugmad og dugang pa diha sa Juan 18:15–24.

mga kalihukan diin ang mga Hudiyo naglaraw ug nagpatuman sulud sa Israel. Hinoon, si Caiaphas sa wala tuyoa mitagna sa kamatayon ni Kristo (Juan 11:51–52). Siya nahibalo nga ang Roma magbungat aron ang pagkamasinupakon-sabalaod diha sa Palestine matul-id pinaagi sa kamatayon sa tagsala. Niining-paagiha ang mga Romano mapugus gayud sa paghunahuna nga ang mga Hudiyo nagpapas sa diangay nga walay Romanhong pagtabang o pagpanginlabut. Sa iyang maalagaron-sa-kaugalingon nga palisiya, si Caiaphas nakiglantugi nga kini mas-angay alang sa usa ka tawo nga mamatay kay sa tanan kanila nga mawad-an sa ilang gahum ug bahandi. Ang Sanhedrin pinaagi-niini magsulay sa pagpresentar ni Jesu-Kristo isip ang tagsala labot sa ilang kontra-Romanhong mga kalihukan. Ania ang satanasnong paagi sa buhat nga nabisto! Ang perpekto, waysama nga Anak sa Dios ipresentar ngadto sa mga Romano isip usa ka hawud nga kriminal sa mga kriminal mismo.

Ang bista sa atubangan ni Caiaphas mao ang unang bista nga maoy *gitoohan* nga legal human sa pahaunang husay sa atubangan ni Annas, apan bantayi ang pipila ka mga punto nga mihimo niini nga disubay-sa-balaod. Una, nahasupak sa Hudiyong hurisprudensiya, ang bista gihimo sa gabii. Ang Sanhedrin nagdali, tungud kay sa sunud adlaw ang Passover. Sila nagkinahanglan sa paglihay sa ilang mahugawng buhat aron nga sila makaapil sa Passover nga ‘walay kasaypanan.’ Ang kamatuuran nga ang Passover milarawan ni Jesu-Kristo nga nagpakamatay alang sa ilang mga sala ug ang pagkaon sa nating-karnero usa ka hulagway sa pagtoo diha ni Kristo maoy mga punto nga, bisan pa kon sila nakasabut kanila, dili gayud makaapekto diha sa ilang daotang mga pagtinguha. Sila mahinamon sa pagpatuman sa kagun-uban sa Usa kinsa dili lamang makasamok sa ilang relihiyosong mga plano, kundili mao ang hingpit nga kapasanginlan alang sa ilang mangil-ad nga mga kalihukan. Busa, ang bista gikinahanglan nga pagahimoon sa gabii.

Ikaduha, walay abogado sa depensa. Ni adunay panahum sa pagkainosente. Hinumdumi, si Jesus gikonsiderar na nga sad-an niining ikaduha nga bista, kay si Annas nakahatag na Kaniya og timailhan sa ‘pag-ayad’ diha sa unang sukna. Mao nga ang hukmanan mapihigon. Sila usab nangita og mini nga mga saksi ug gitugotan ang kapintas sulud sa lawak-hukmanan, kining tanan sa wayduhaduha nga disubay-sabalaod. Walay usa nga aspeto niini nga bista ang nahisubay sa Hudiyo nga balaod. Sukad karon, kita magbantay samtang ang mga ligid sa inhustisya maggaling.

Karon ang labaw nga mga pari ug ang tibuuk Konsilyo mipadayon sa pagpangita og mini nga testimonyo batok ni Jesus, aron nga sila maka-silot Kaniya sa kamatayon. (Mateo 26:59)

Panid-i ang katiguman sa relihiyosong katawhan—Caia-phas, ang mga eskriba, ug mga pangulo-sa-tinoohan (Mateo 26:57)—kadtong mapahitas-on, kinaugalingong-kamatarong nga mga tigpakaaron-ingnon kinsa dili makahimo og sayup. Isip nagpakaingon nga ‘mga santo,’ sila mikanonisar sa ilang-kaugalingon pinaagi sa ilang maayong mga binuhatan. Apan kining relihiyosong mga lider, ang Sanhedrin, mihugpong sa tanang bakakon nga matigum nila, kay ang Balaod nanginahanglan sa testimonyo sa duha o daghan pang mga saksi alang sa pagsilot sa akusado (Deuteronomio 19:15). Tanan nilang gikinahanglan sa pagpasaka og kaso batok ni Jesus niining-higayona mao ang testimonyo sa duha ka tawo kansang mga pamakak magkauyon.

Kita wala masayod sa eksakto og pila ka mga saksi ang gipaatabang, apan aduna tingali sa labing minus baynte o treynta ka mga tawo kinsa mibarog ug nanghimakak mahitungud ni Ginoong Jesu-Kristo—ang Usa kinsa wala gayud makahimo og sayup! Ang Usa kinsa walay sala! Ang Usa kinsa nakahimo lamang og divine nga kamaayo! Ang Usa

kinsa nakatabang sa daghan kaayong katawhan! Ang Usa kinsa mihatag sa waykatapusang kinabuhi ngadto sa tanan nga mitoo Kaniya! Apan kining tanan nga mga saksi kinsa nagkatigum diha sa kinadak-ang kapunongan sa bakakon sulud sa kasaysayan mibulakbulak sa ilang mga bakak sa ingon nga walay duha ang nagkauyon.

Ug sila wala makakaplag og *bisan-unsa*, bisan pa og daghang mini nga mga saksi ang miatubang. Apan sa ulahi duha ang miatubang, ug miingon, “Kining tawhana misulti, ‘Ako makahimo sa pagguba sa templo sa Dios ug sa pagtukod-pagbalik niini sulud sa tulo ka adlaw.’” (Mateo 26:60–61)

Sunudsunud sa tinagsa, ang mga saksi mibarog sa tagsa-tagsa atubangan sa Sanhedrin ug mihatag sa ilang malimbu-ngong mga testimonyo. Bisan og ang hukmanan sa mapangahason misulay sa pagkuha og duha kanila nga magkauyon, kini imposible. Sa katapusan, duha ka saksi ang misulti nga si Jesus miingon nga Siya “makahimo sa pagguba sa templo sa Dios ug sa pagtukod-pagbalik niini sulud sa tulo ka adlaw.” Gikan niini nga pamahayag, ang Sanhedrin miporma sa ilang pasangil.

Sa pagkatinuud, si Jesus adunay gahum sa pagguba sa Templo ug pagtukod-pagbalik niini, ug masdali pa kay sa tulo ka adlaw. Apan, si Jesus wala maghisgot mahitungud sa aktuwal nga paghimo og templo. Si Apostol Juan misukup-og-pulong, “Apan Siya [Jesus] naghigot mahitungud sa templo sa Iyang lawas” (Juan 2:21). Si Jesus sa literal nagpasabut sa Iyang kaugalingon nga kamatayon ug pagkabanhaw. Siya nagtagna sa unsang-paagiha ang Sanhedrin magmalampuson diha sa pagpatuman sa Iyang kamatayon, apan ang ilang kadaugan dili magdugay kay sa ikatulo ka adlaw, Siya mabanhaw gikan sa mga patay.

Sa dihang ang duha ka mini nga mga saksi sa katapusan nagkauyon, ang pangulong pari, kinsa nagpaabot tingali sa pipila ka oras alang niini nga panagkunsabo, sa waylangan mibarog ug miingon ngadto ni Jesus:

“Ikaw ba dili motubag? Unsa man kini diin kining mga tawhana nagsaksi batok Kanimo?” (Mateo 26:62b)

Si Jesus wala mitubag, nagtuman sa Karaang Testamento nga propesiya:

Siya gidaogdaog ug Siya gipaantos,
 Apan Siya wala miabli sa Iyang baba;
 Sama sa usa ka nating-karnero nga gihatud
 ngadto sa ihawanan,
 Ug sama sa usa ka karnero nga waytimik atu-
 bangan sa iyang mga manunupi,
 Busa Siya wala miabli sa Iyang baba. (Isaiah
 53:7)

Walay bisan usa lamang ka pulong nga Siya militok! Ang Iyang kahilum usa ka kahibulungang pagpakita sa kamatu-uran nga si Jesu-Kristo maoy *posse non peccare*—makahimo sa dili pagpakasala tungud kay Siya wala maghuput og kinaiyang makasasala nga nagpuyo diha sa tanan nga laing myembro sa tawhanong kaliwatan.¹³ Kay kon Siya nakahuput pa og kinaiyang makasasala, Siya unta magasupak human makadungog sa daghang bakak mahitungud sa Iyang-kaugalingon. Siya unta magahimo og usa ka butang mahitungud niini sa bisan unsang paagi. Siya unta magagamit

---

13. Isip ang Dios-tawo, si Jesu-Kristo pareho nga *non posse peccare*—dili makahimo sa pagpakasala ug *posse non peccare*—makahimo sa dili pagpakasala. Tan-awa sa Pakapin-sa-basahon A.

og makapasakit nga sinultihan, o kapintas. Siya tingali magabarog ug magaingon, “Usa kana ka bakak!” Apan si Jesus wala militok og usa ka pulong. Samtang sunudsunud nga bakak ang gisulti batok Kaniya, ang kawaykaparehas ni Kristo dayag unta ngadto sa tanan nga mitan-aw niining daotan-kaayong inhustisya.

Si Jesu-Kristo nahibalo kanus-a dili magsulti. Napuno sa Espiritu, Siya misangyaw sa krus ug mitudlo sa doktrina sulud sa tulo ka tuig, apan niining puntoha Siya walay gilitok bisan usa. Ang gahum sa Dios nga Balaang Espiritu mihatag-katakus Kaniya sa pagpabiling “mahilum” (Mateo 26:63). Si Ginoong Jesu-Kristo mitugyan sa tanang hitabo diha sa mga kamut sa Amahan, nagpadayag sa Iyang perpektong pagkasinati sa grasya ug plano sa Dios nga Amahan. Hinumdumi, “AKOA ANG PANIMALUS, AKO ANG MOBALOS,’ nagingon ang Ginoo” (Mga Taga-Roma 12:19b). Panglibak, pagpakaulaw, pagbalos og daotan batok sa daotan, bisan kon kini kamatuuran o dili, maoy lakip sa labing-daotang mga sala nga mabuhat sa usa ka magtotoo.

Pagkadakong pagtolon-an nato, isip mga magtotoo, makakat-on gikan sa Ginoo. Adunay panahon sa pagsulti, ug adunay panahon sa pagpakahilum (Ecclesiastes 3:7b). Ang bugtong paagi nga kita gayud makahibalo ug makagamit niini nga prinsipyo maoy pinaagi sa pagpuno sa Espiritu ug kahibalo sa doktrina sa Bibliya.¹⁴ Kon ang usa ka tawo nagapakaulaw kanimo ug nagapanaway kanimo, pagpakahilum; itugyan kini sa mga kamut sa Ginoo. Siya ang kalipikado sa pagdisiplina. Daghang Kristohanon, naghunahuna nga sila makahimo og masmaayong trabaho, magtinguha sa pagpa-

---

14. Ang pagpuno sa Balaang Espiritu mao ang nagpatakus nga gahum sa espirituhanong kinabuhi diin ang kalag sa magtotoo ubus sa impluwensiya, pagkontrolar, ug pagmatuto sa Dios nga Balaang Espiritu (Juan 14:26) aron sa pagtuman sa plano sa Dios (Juan 16:7, 13; Mga Taga-Roma 8:4). Tan-awa sa Thieme, *Dios nga Balaang Espiritu batok Ang Kinaiyang Makasasala*.

dali sa disiplina sa ubang tawo sa wala damha lamang ang Ginoo naghulat kanilang duha. Karon, adunay mga higayon nga kadtong anaa sa mga posisyon sa liderato tingali mao ang disiplina sa Ginoo, apan pagkaalaot kanila nga mag-abuso o sayup-nga-maggamit sa ilang awtoridad ug responsibilidad atubangan sa Ginoo. Busa, magkat-on kita sa pagtolon-an sa pagpakahilum sa Ginoo. Sa tanang takna nga si Ginoong Jesus nabuhi ibabaw sa kalibutan, Siya mi-huput sa usa ka takna-sa-takna nga Adlawng-igpapakahulay, ang pagtoo-pahulay nga kinabuhi.¹⁵ Siya sa waypuas mitugyan sa Iyang mga kahingawa diha sa Amahan, ug mibilin kanila didto. Siya wala nasilo o nahasol. Siya misandig sa malinawon diha sa mga saad sa Amahan.

Samtang ang relihiyosong kalakin-an nga nagpahigayon niini nga bista wala makakita sa kawaykaparehas ug gahum sa kinabuhi ni Jesus, usa ka maalamon nga Romanhong gobernador, Pontius Pilate, sa dimadugay makamatikud sa Iyang pagkainosente. Ang rilihiyon buta, ug kini nga kalakin-an mga buta bahin sa Persona ni Kristo. Kadaghanan niini nga kalakin-an mao ang mga eskriba kinsa adlaw-adlaw nga mitoon sa Karaang Testamento. Diha sa Karaang Testamento, gatasan ug gatasan sa mga yugto ang magpunting ngadto sa Persona ni Jesu-Kristo og nag-ingon nga Siya mao ang Mesiyas ug diin “ang gobyerno mosandig diha sa Iyang mga abaga; Ug ang Iyang ngalan pagatawgon og Kahibulungang Magtatambag, Gamhanang Dios, Waykatapusang Amahan, Prinsipe sa Kalinaw” (Isaiah 9:6b). Apan kini nga kalakin-an wala makakita; sila nabutaan sa rilihiyon.

---

15. Ang pagtoo-pahulay nga kinabuhi mao ang kinabuhi sa perpekto nga suludnong kalinaw, kamaya ug suludnong kalipay, kusog, kalig-on, gahum, ug impak taliwala sa mga kalisud, mga problema, mga kalisdanan, ug mga kauswagan sa kinabuhi. Pagtoo-pahulay maoy usa ka sukaranon nga teknik sa Kristohanong kinabuhi diin ang magtotoo nagaangkon sa mga saad sa Dios ug nagasagol kanila uban sa pagtoo pinaagi sa pagpuno sa Balaang Espiritu (1 Pedro 5:7). Tan-awa sa Thieme, *Ang Pagtoo-Pahulay nga Kinabuhi* (2016).

Sa unsang-paagiha ang pangulong pari, Caiaphas, magtan-aw ni Ginoong Jesu-Kristo, ang Harianon nga Pangulong Pari, samtang ang katawhan manghimakak mahitungud Kaniya ug wala motindog ug moingon, “Siya ang Anak sa Dios”? Nganong kinahanglan pa kita magpaabot ni Pontius Pilate sa pag-ingon, “Ako walay nakitang sayup diha Kaniya” (Juan 18:38)? Nganong kinahanglan pa kita magpaabot hangtod ang usa ka Romanhong senturyon maghangad didto sa krus ug mag-ingon, “Sa pagkatinuud kini ang Anak sa Dios!” (Mateo 27:54)? Unsa may problema niini nga pangulong pari? Dinhi, sulud sa iyang hukmanan mitindog *ang* waykatapusan nga Pangulong Pari subay sa han-ay ni Melchizedek (Salmo 110:4; Mga Hebreohanon 5:5–10; 6:20)!¹⁶ Unsa man ang nahitabo niining gitoohang sulugoon sa Dios? Siya kargado kaayo sa rilihiyon mao nga siya wala makakita sa grasya sa Dios.

Pagkadako sa grasya sa Dios! Grasya ang ekspresyon sa dimapakyas nga gugma sa Dios, ang palisiya sa Iyang waymeritong kalooy nga gihatag sa makasasalang katawhan. Sa yanong pagkasulti, ang grasya gikahatag sa libre ug diangay. Ang katawhan wala gayuy mahimo alang sa pagkab-ot o paghitakus sa grasya. Ang Dios nagabuhat sa tanan alang sa tawo pinasikad sa nagluwas nga buhat ni Jesu-Kristo ibabaw sa krus. Ang Dios misangkap sa tanan alang sa tawo ug kita mag-angkon sa Iyang grasya sa usa ka paagi lamang—pinaagi sa pagtoo. Tungud niana ang Kasulatan nagaingon, “Bisan-kinsa nga nagatoo diha Kaniya dili malaglag, kundili makabaton og waykatapusang

---

16. Si Melchizedek usa ka Hentil nga magtotoong-pari nga nagpuyo sa panahon ni Abraham. Siya ang hari ug pari sa Salem, nga sa ulahing panahon nahimo nga siyudad sa Jerusalem (Genesis 14:18–20). Si Melchizedek usa ka pari ingon nga punoan sa iyang pamilya, dili pinaagi sa pisiko nga pagkatawo. “Walay amahan, walay inahan, walay talaan-sa-katigulangan, walay sinugdanan sa mga adlaw ni katapusan sa kinabuhi, apan gihimong maingon nga Anak sa Dios, siya nagapabiling usa ka pari sa kahangturan” (Mga Hebreohanon 7:3). Maingon sa pagkapari ni Melchizedek nga dili pinasikad sa usa ka talaan-sa-katigulangan nga may kalabutan sa Lebitikanhong pagkapari sa Israel, ni ang pagkapari ni Ginoong Jesu-Kristo may kalabutan sa pisiko nga pagkatawo.

kinabuhi” (Juan 3:16b). Nganong nagaingon kini og, “Bisan-kinsa nga nagatoo”? Tungud kay si Jesu-Kristo misangkap sa atong hilabihan-kadako nga kaluwasan pinaagi sa Iyang buhat ibabaw sa krus, *bisan-kinsa nga nagatoo* diha Kaniya pinaagi sa pagtoo lamang maluwas sa tibuuk eternidad. Ang kaluwasan nagasalikway sa tanang sistema sa mga buhat o mga etika, naglakip sa Napulo ka mga Kamandoan ug sa Sermon didto sa Bukid. Wala gayud sa hingpit mabuhat ang tawo.

Apan si Jesus nagpakahilum. Ug ang pangu-long pari miingon Kaniya, “Ako magmando Kanimimo sa ngalan sa buhi nga Dios, nga Ikaw magsaysay kanamo kon Ikaw ba ang Kristo, ang Anak sa Dios.” Si Jesus miingon kaniya, “Ikaw ang militok niini *mismo*; bisan pa Ako magsaysay kanimo, sa umaabot imong makit-an **ANG ANAK SA TAWO NAGLINGKOD DIHA SA TOONG KAMUT SA GAHUM, ug NAGSULUD IBABAW SA KAPANGANURAN SA LANGIT.**” (Mateo 26:63–64)

Ang Buhing Dios nagtindog diha sa presensiya sa pangulong pari ug si Caiaphas nagmando Kaniya sa pagsulti! Sa katapusan, si Jesus mitubag, “Ikaw militok niini *mismo*.” Karon kana dili kaayo mabulokon diha sa English, apan diha sa Griyego kini ang mapahimug-aton kaayo sa tanang apirmatibo ug paagi, “Mapahimug-atong oo!” Kadtong tanan ang gisulti ni Jesu-Kristo mahitungud sa Iyang Persona. Didto sulud sa lawak-hukmanan, si Jesus dihadiha mihatag kanila sa usa ka hamubong kurso-sa-pagtoon sa doktrina sa Kristolohiya. “**NAGSULUD IBABAW SA KAPANGANURAN SA LANGIT**” maoy mahitungud sa Iyang pagkabanhaw, pagsaka,

sesyon, ug Ikaduhang Pag-abut.¹⁷

Nan ang pangulong pari miila ba, “Ikaw ang Anak sa Dios; Ako magtoo Kanimu,” ug miyukbo ug misimba Kaniya? Wala!

Dihadiha ang pangulong pari migisi sa iyang mga kupo, nag-ingon, “Siya nakapasipala! Unsay dugang pang pagpanginahanglan nato sa mga saksi? Ania, kamo karon nakadungog sa pagpasipala.” (Mateo 26:65)

Niining tungura si Caiaphas nasuko. Hunahunaa ang usa ka maghuhukom nga naglingkod diha sa hukmanan sa kalit nagsugod paggisi sa iyang mga saput. Siya nasuko-pag-ayo. Siya anaa sa hingpit nga pagsalikway ni Jesu-Kristo. Kini ang taras sa rilihiyon.

Ang pangulong pari nakabatbat na og usa ka pasangil pinaagi sa testimonyo sa duha ka bakakon nga mga saksi. Niining-higayona, human sa tubag ni Kristo, si Caiaphas sa waykaulaw nagasukna, “Unsay dugang pang pagpanginahanglan nato sa mga saksi?” Apan ilalum sa Hudiyo nga hurisprudensiya, walay usa ang makasilot sa iyang-kaugalingon pinaagi sa iyaha mismong mga pamahayag gawas sa usa ka pag-angkon sa sala. Si Jesus wala mihimo og usa ka pag-angkon sa sala, ni Siya misulti og pagpasipala. Bisan og ang kaugalingong mga pamahayag ni Jesus dili tinuud, sila

---

17. Ang Ikaduhang Pag-abut ang madaugon nga pagbalik ni Jesu-Kristo isip Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo sa kalibutan sa katapusan sa Kalisdanan (Mateo 24:42; 25:13). Sa Iyang pagbalik, ang Ginoo mobuntog sa kalibutanong mga puwersa nga gihanay batok sa Israel diha sa Armageddon (Pinadayag 19:11–16); mopalagpot ug mopriso ni Satanas sulud sa usa ka libo ka tuig (Pinadayag 20:1–3); motukod sa Iyang gingharian sa milenyo nga may perpektong kalikupan naglakip sa Kapanahonan sa Simbahan nga mga magtotoo kinsa mobalik ug mamuno ug mohari uban Kaniya (Pinadayag 5:10; 20:6); mobanhaw sa tanan nga Karaang Testamento nga mga santo ug sa kalisdanan nga mga martir (Isaiah 26:19–20; Daniel 12:13; Pinadayag 20:4); mopatuman sa tanang dikondisyonal nga mga kasabutan ngadto sa nahibalik nga sinaligang nasod sa Israel (Daniel 9:24); ug mosugod sa Iyang usa-kalibo-katuig nga paghari (Pinadayag 20:4). Tanawa sa Thieme, *Ang Divine nga Laraw sa Kasaysayan*, 116–20.

ikasalikway unta. Si Jesus mihimo og klarong pamahayag sa kamatuuran, ug si Caiaphas migamit niini nga kamatuuran diin wala misilot Kaniya ug miingon nga kini usa ka pag-angkon.

“Unsa ang inyong hunahuna?” Sila mitubag ug miingon, “Siya angayan sa kamatayon!” (Mateo 26:66)

Sa Hudiyo nga sistema sa hurisprudensiya, ang silot alang sa pasipala mao ang kamatayon. Hinumdumi, kini nga hukmanan gipadagan ubus sa labing-maayo nga mga paagi sa lawak-hukmanan sukad natukod. Dios Mismo ang mihimo niini nga mga paagi diha sa Balaod ni Moses.

Unya sila miluwa diha sa Iyang nawong ug misuntok Kaniya sa ilang mga kumo; ug ang uban milaparo Kaniya. (Mateo 26:67)

Karon ang kapintas nagasugod. Kining mga relihiyosong katawhan miluwa diha sa nawong sa Anak sa Dios! Sila miluwa diha sa nawong sa Usa kinsa magbitay ibabaw sa krus sa Kalbaryo ug magdawat sa paghukum ug silot alang sa matag sala nga nabuhat sukad o sukad mabuhat, naglakip sa ilaha. Ikaw ba sukad adunay miluwa diha sa imong nawong? Walay makalabaw gayud sa kangil-ad o kadaotan. Wala gayuy nagadalag insulto ug kawalay-pagtahod sa ingon katataw kaayo. Kini nga Hudiyong mga magmamando sa walay duhaduha sila misalikway ni Jesu-Kristo isip ilang Mesiyas, ingon sa gitagna sa Isaiah.

Siya gibiaybiay ug gitalikdan sa katawhan,
Usa ka tawo sa mga kasub-anan, ug sinati sa
kaguul;
Ug maingon sa usa gikan kang kinsa ang ka-
tawhan magtago sa ilang nawong,

Siya gibiaybiay, ug kita wala mitagad Kaniya.
(Isaiah 53:3)

Kadto dili pa ang katibuk-an. Bisan og ang kapintas gina-dili atol sa usa ka Hudiyo nga bista, sila “misuntok Kaniya sa ilang mga kumo.” Sila misukmag Kaniya—sa pagkatinuud, ang Griyegong berbo (*kolaphizo*) nagapasabut nga ang labaw nga mga pari, mga eskriba, ug mga Pariseyo misukmag Kaniya sa wayhunong ug sa binalikbalik. Niining-tungura ako magtanyag kaninyo, kini dikasagaran alang sa usa ka bista. Ang mga resulta makapakugang, ug sila, usab, gipangtagna sa Isaiah.

Maingon nga daghan ang nahikurat diha kaninyo,
Akong katawhan,
Nan ang Iyang hitsura nagusbat labaw pa kay sa
bisan kinsang tawo,
Ug ang Iyang porma labaw pa kay sa mga anak-
lalaki sa katawhan. (Isaiah 52:14)

Sa diha nga kining relihiyosong katawhan nahuman na ni Jesus, Siya dili na tawo tan-awon. Sila misigi og pagsukmag Kaniya hangtod ang Iyang nawong naguba. Sila misira sa Iyang mga mata. Ang Iyang nawong nahuboy. Hinonoa, Siya mibarog.

Kon ikaw nasayod bisan-unsang mahitungud sa boksing, ikaw nasayod nga walay usa ang nagabarog lamang samtang siya sa binalikbalik gisukmag. Ang ordinaryong tawo mag-sinati sa bisan-unsang gikan sa cerebral hemorrhage ngadto sa kalit nga pagkatumba. Apan, ania ang Anak sa Dios kinsa mitindog nga wamatarog samtang ang tawo sa tagsatagsa nga mipaduul, nga walay pagbabag gikan ni bisan kinsa, ug mihapak Kaniya. Siya wala milikay sa mga sukmag; Siya igo rang mitindog didto samtang sila mipaulan sa sunudsunud nga suntok diha Kaniya.

Aron sa pagsagubang niadtong grabe nga mga suntok ug maglungtad gihapon, ang pagkatawo ni Kristo kinahanglan nga lig-on kaayo. Sa pagkatinuud, si Jesu-Kristo ang labing kusgan nga tawo kinsa nabuhi sa tibuuk-panahon. Kita makakita og usa ka bahin sa Iyang kusog sa dihang Siya misalibay sa mga manindahay gawas sa Templo (Mateo 21:12; Markos 11:15). Ikaw dili gayud makabaswat sa mga tawo ug mga lamesa nga kargado sa bug-at nga mga bag sa mga sensilyo ug mag-itsa kanila sa palibot gawas kon ikaw adunay talagsaong pisiko nga kusog.

Sa tataw diyutay sa mga dibuhista nga nakadibuho ni Jesu-Kristo ibabaw sa krus ang nakasabut og unsa ang Bibliya nagahulagway sa Iyang talagsaon nga kusog o sa mabangis nga pagtratar nga gidawat Niya sa wala pa ang krus. Uban sa posibleng eksepsiyon kang Rubens, kadaghanan sa mga dibuhista nakahulagway ni Jesus ingon nga usa ka maluya, mahuyang nga personahe nga may naggimawng mga gusok, niwang-kaayo nga mga abaga, ug usa ka bukogong kalawasan. Aron nga matukma, ang usa ka dibuhista nga nagdibuho ni Jesu-Kristo sa dihang Siya nagbitay sa krus kinahanglang maghulagway sa usa ka malig-on nga lawas ug liog ilalum sa usa ka dili-mailang tipun-og sa luwa ug dugo, ang Iyang panagway sa hingpit nawataswatas.

Samtang si Isaiiah midungaw sa panghitabo sa panahon, siya nakakita ni Jesu-Kristo didto sa krus sama sa tawo nga daghan-kaayo og bun-og.

Apan Siya giduslak tungud sa atong mga kapalasan,
Siya gipiit tungud sa atong mga pagkadaotan;
Ang pagkastigo alang sa atong kaayohan *mida-
ngat* diha Kaniya,
Ug pinaagi sa Iyang pagpalatus [bun-og] kita
nangaayo [napasig-uli]. (Isaiiah 53:5)

Si Pedro misulti sa mao rang butang. Ngano? Sa dihang si Pedro nakakita ni Ginoong Jesu-Kristo human sa ikaduhang bista, siya usab nakakita sa tawo nga daghan-kaayo og bun-og.

Ug Siya Mismo midala sa atong mga sala diha sa Iyang lawas ibabaw sa krus, aron kita mamatay sa sala ug mabuhi sa pagkamatarong; kay pinaagi sa Iyang mga samad [bun-og] kamo nangaayo [napasig-uli]. (1 Pedro 2:24)

Giunsa ni Jesu-Kristo sa pagpabilin sa Iyang pagbarog? Giunsa Niya sa paglahutay sa maong pagkastigo? Tungud kay ikaw anaa sa Iyang hunahuna! Siya naghunahuna sa tibuuk tawhanong kaliwatan. Siya kinahanglang makaabot sa krus! Siya kinahanglang magbayad sa silot sa sala, nga mao ang espirituhanong kamatayon.¹⁸ Siya kinahanglang nga mahimong “sala alang kanato” (2 Mga Taga-Corinto 5:21). Siya kinahanglang magpas-an sa “atong mga sala diha sa Iyang lawas ibabaw sa krus” (1 Pedro 2:24).

Si Jesu-Kristo mipabilin sa Iyang pagbarog ug Siya mipabiling buhi. Sa unsang-paagiha? Pinaagi sa labing-daghang doktrina sa Bibliya sulud sa Iyang kalag ug ang nagpatakus nga gahum sa Dios nga Balaang Espiritu, si Jesu-Kristo mipabiling masinugtanon sa plano sa Amahan (Mga Taga-Filipos 2:8). Kita dili gayud makahimo sa pagtukib sa makalilisang nga kastigo nga nadawat ni Jesus—ug kini mao pa lamang ang ikaduhang bista.

Pagkamahimayaon gayud ang Persona ni Jesu-Kristo,

---

18. Ang silot sa sala mao ang pagkahimulag sa tawo gikan sa Dios, o espirituhanong kamatayon (Genesis 2:17). Sa dihang si Adan gibuhat, siya pulos sa pisiko ug sa espirituhanon nga buhi. Sa takna nga si Adan nakasala, siya namatay sa espirituhanon—hingpit nga pagkahimulag gikan sa Dios (Mga Taga-Roma 3:23; 5:12; 6:23). Busa, sa pagbayad sa silot alang sa sala si Jesu-Kristo kinahanglang mamatay sa espirituhanon. Tan-awa sa panid 51. Tan-awa usab sa Thieme, *Ang Dugo ni Kristo* (2017), 10–14.

atong Manluluwas! Siya wala sa makausa misukol. Sa usa ka piti sa Iyang mga tudlo, napulo ka libo ka lihiyon sa mga anghel ang magapakita unta ug magahinlo niadto nga hukmanan sa waylangan. Ang Iyang pagpugong mahinungdanon kaayo. Siya mipabiling waysala bisan pa sa labing makusog nga tentasyon ug presyur.

Kon ikaw adunay kinaiyang makasasala, ug ikaw anaa, nakasinati sa igong pagsagpa ug mga insulto, ikaw mawad-an sa imong pailub. Kon si Jesu-Kristo nawad-an pa sa Iyang pailub, wala unta ang kaluwasan. Kon Siya nakabuhat pa og usa lamang ka sala, Siya dili gayud kalipikado sa pagadto sa krus. Apan Siya wala mawad-i sa Iyang pailub bisan makausa. Pagkalalaki gayud sa imong Manluluwas! Ang Dios-tawo, si Kristo Jesus midawat sa tanang pagsukmag, sa tanang pagluwa, sa tanang pagsagpa, mipabiling buhi, ug wala mikompromiso sa Iyang pagkaperpekto.

Ang labaw nga mga pari, mga eskriba, ug mga Pariseyo wala natagbaw sa tanang kapintas. Wala, sila kinahanglan sa pagdugang og insulto ngadto sa kadaot.

“Tag-ana kanamo, Ikaw Kristo; kinsang tawhana ang mihapak Kanimo?” (Mateo 26:68b)

Sila walay gisipyat nga butang. Makita nimo, iyang kamahalan ang yawa anaa niadtong adlaw. Sa sangputanan, aduna tanan nato gikan sa waysamang kapintas ngadto sa tumang pagbiaybiay.

Ang Ikatulong Bista

Ug sa dihang kini adlawan na, ang Konsilyo sa mga pangulo-sa-tinoohan sa katawhan nagtigum, sa maong panahon ang labaw nga mga pari ug mga eskriba, ug sila midala Kaniya pa-

layo ngadto sa ilang *lawak* sa konsilyo, nag-ingon, “Kon Ikaw ang Kristo, sultii kami.” Apan Siya miingon ngadto kanila, “Kon Ako magsulti kaninyo, kamo dili motoo; ug kon Ako manguta na sa usa ka pangutana, kamo dili motubag. Apan sukad karon ANG ANAK SA TAWO MAGALINGKOD SA TOONG KAMUT sa gahum SA DIOS.” Ug silang tanan miingon, “Nan, Ikaw ba ang Anak sa Dios?” Ug Siya miingon ngadto kanila, “Oo, mao Ako.” Ug sila miingon, “Unsay dugang pang kinahanglan nato nga testimonyo? Kay kita nakadungog niini mismo gikan sa Iyang kaugalingong baba.” (Lukas 22:66–71)

Ang ikatulong bista gihimo sayo sa pagkasunud buntag sa mga Hudiyos. Ang relihiyosong mga lider, ang konsilyo, sa kalit nakaamgo nga ang bista kagabii sa pangulong pari ginadili-sa-balaod, busa sila midesider sa pagpahigayon og usa ka legal nga bista sulud sa ilang lawak sa konsilyo. Dinhi si Jesus mihatag kanila sa labing hataas nga timailhan sa Iyang Pagkamesiyas sa dihang Siya miingon, “ANG ANAK SA TAWO MAGALINGKOD SA TOONG KAMUT sa gahum SA DIOS,” ug mitubag sa apirmatibo sa ilang pangutana, “Ikaw ba ang Anak sa Dios?” Apan sa gihapon kini nga mga Hudiyos misalikway Kaniya!

Kining mga tawhana nabutaan kaayo sa rilihiyon wala makaila og kinsa Siya. Sila labing nagpakabana pa sa pagtanyag og usa ka kapasumanginlan ngadto sa Romanhong gobernador. Apan, ang mga Hudiyos niining-tungura anaa sa panahon sa kasaulugan, ang Passover ug ang Kasaulugan sa Way-igpapatubong Pan, ug sumala sa Balaod sila dili makasentensiya sa usa ka tawo sulud sa balaang adlaw. Dugang pa, ilalum sa Romanhong pamunoan, ang mga Hudiyos wala gihatagan og awtoridad sa “pagpahamtang ni bisan-kinsa sa kamatayon”—sa pagpahamtang sa silot sa

kamatayon (Juan 18:31). Pagkaamgo niini, sila mikunsabo sa paglilong ni Jesus ngadto sa mga Romano ug midala Kaniya ngadto ni Pontius Pilate, ang Romanhong gobernador.

Ang Ikaupat nga Bista

Sila midala ni Jesus tungud niini gikan ni Caiaphas [lyang ikaduhang pag-adto sa atubangan ni Caiaphas nianang buntaga] paingon sa Praetorium, ug kini sayo pa; ug sila mismo wala misulud sa Praetorium aron nga sila dili mahugawan, apan makahimo pagkaon sa Passover. (Juan 18:28)

Sumala sa Balaod ni Moses, ang mga Hudiyo dili masukulud sa usa ka panimalay sa hentil sa balaan nga adlaw nga dili mahimong mahugawan. Sanglit kini ang adlaw sa pagkaon sa Passover nga panihapon, ang mga Hudiyo mitinguha sa pagtuman sa ilang pagsunud sa 'kalagdaan.' Unsa ka pagpakaaron-ingnon! Ang pagkaon sa nating-karnero sa Passover usa ka hulagway sa pagtoo diha ni Kristo, apan kini nga mga Hudiyo misalikway Kaniya. Busa, tungud sa ilang dayag nga tulumanon sa Balaod sila wala mosulud sa Praetorium. Gikinahanglan ni Pilate sa paggawas ngadto sa mga Hudiyo.

Si Pilate tungud niini migawas ngadto kanila, ug miingon, "Unsa nga sumbong ang inyong gidala batok niining Tawhana?" (Juan 18:29)

Kining tibuuk panghitabo kulbahinam kaayo. Si Pilate mipabiling makalma kaayo. Siya buut masayod og unsa ang pasangil. Sa wayduda, siya nakaobserbar sa halangdon nga Persona ni Ginoong Jesu-Kristo taliwala sa tanang kaguliyang

ug singgit, sa karaw ug kiyaw. Tungud niini siya nangutana og unsa ang sumbong.

Ang mga Hudiyo nangasilo sa pangutana ni Pilate tungud kay sila nasayod nga ang ilang pasangil sa pagpasipala mahimong waykahulugan sa mga Romano. Pagpasipala maoy usa ka teyolohiyanhong problema nga dili gayud maglungtad atubangan sa usa ka Romanhong gobernador. Ang mga Romano adunay usa lamang ka matang sa pagsimba—pagsimba kang Caesar—Caesar maoy *kurios* (dios). Busa unsaon man niining relihiyoso nga mga Hudiyo paghimo og usa ka sumbong batok ni Jesus? Uban sa kinaiyanhong pagpakaaron-ingnon, sila migamit sa usa ka daotang paagi; sila mipaaron-ingnon isip matarong nga kalakin-an kinsa wasukad maghunahuna sa pagdakup sa usa ka inosenteng tawo.

Sila mitubag ug miingon kaniya, “Kon kining Tawhana dili pa usa ka tagbuhat-og-daotan, kami wala unta mitugyan Kaniya diha kanimo.” (Juan 18:30)

Wala ba kamo makadungog kanila? “Sumbong! Ikaw ba maghunahuna nga kami magadala Kaniya dinhi kon Siya dili pa usa ka tagbuhat-og-daotan? Ibitay gayud Siya! Ayaw pag-usik og panahon diha sa mga pulong! Kami wala magadala kanimo og bisan unsa kon dili ang bilyako sa kalibutan—ug kami midala Kaniya.” Gusto nilang masilotan si Jesus nga walay bista.

Ug sila misugod sa pagpasangil Kaniya, nag-ingon, “Among nakaplagnan kining tawhana nga naglingla sa atong nasod ug nagdili sa pagbayad sa mga buhis ngadto ni Caesar, ug nag-ingon nga Siya Mismo si Kristo, usa ka Hari.” (Lukas 23:2)

Nakita ba nimo unsa ka igmat kini nga mga Hudiyo? Sila wala mihisgot sa pasangil sa pagpasipala. Kon ang pagpasipala giapil pa sa sumbong, ang unang butang nga isulti unta ni Pilate mao, “Tuyo ba ninyo sa pagsaysay kanako nga kamo nga katawhan wala magdawat ni Caesar isip dios?” Kana unta magapahimutang kanilang tanan ubus sa kalisud, ug si Pilate magahakot kanilang tanan ngadto sa hukmanan. Nagkinahanglan sa paglikay niana nga kalagmitan, sila mimumugna og mga bakak.

Diha sa unang tulo ka bista, wala gayuy gisulti mahitungud ni Kristo nga naglingla sa nasod o nagdumili sa pagbayad sa mga buhis o nagtuboy sa Iyang-kaugalingon nga mahimong hari. Kita nasayod gikan sa kasaysayan nga ang pangulong mga pari ug uban pang relihiyosong mga lider maoy mga tawo nga nagsulay sa paglikay pagbayad sa ilang buhis sa kinitaan ngadto sa Roma.¹⁹ Sila propesyonal nga mga estapador sa buhis. Karon, kining mao ra nga relihiyosong mga lider nag-ingon nga si Kristo nagdili sa pagbayad sa mga buhis ngadto ni Caesar nga maoy usa ka tinuyo nga bakak. Kita nasayod niini tungud sa unsay gisulti ni Jesus sa diha nga kining mao ra nga relihiyosong katawhan mitinguha sa paglaang Kaniya pinaagi sa pagdala Kaniya sa usa ka piraso sa bulawan.

“Nan ihatag ngadto ni Caesar ang mga butang nga iya ni Caesar; ug ngadto sa Dios ang mga butang nga iya sa Dios.” (Mateo 22:21*b*)

Ang pag-ingon nga si Kristo nagdili sa pagbayad og buhis sa kinitaan ngadto sa Roma maoy usa ka sumbong sa insurreksiyon. Sunud niana, sila midugang sa unsay ilang gilau-man nga mahimong usa ka malig-ong argumento, “nag-ingon

---

19. Pagbayad sa buhis sa kinitaan mao ang responsibilidad sa magtotoo isip usa ka lungsuranon sa nasod (Mga Taga-Roma 13:6). Tan-awa sa Thieme, *Kagawasan pinaagi sa Sundalohong Kadaugan*, 23, 98–100.

nga Siya Mismo si Kristo, usa ka Hari.” Sa laing pagkasulti, sila misugyot nga si Jesus nagtuboy sa Iyang-kaugalingon isip “usa ka Hari” ug nagsulay sa pagpangulo og usa ka pag-alsa batok sa Roma. Nakita ba nimo ang talan-awon nga gihulagway nila sa atubangan ni Pilate? Si Jesu-Kristo gihimo isip usa ka karibal ni Caesar ug usa ka peligrosong rebolusyonaryo!

Ikaw makasabut nga human sa daghan kaayong miuyon niining koleksiyon sa mga pagtumotumo, ang usa ka tawo diha sa kahintang ni Pilate tingali mabalaka. Si Pilate makapangagpas gayud: “Ako adunay usa ka pag-alsa nga akong atubangon; maayo pa ako magsakmit niini nga rebolusyonaryo ug magbitay ug magpikaspikas Kaniya sa dili pa ang pag-alsa magalukup sa tanang dapit.” Hinoon, ako buut nga ikaw makamatikud sa pagkawaypihig ni Pilate. Siya wala mawad-i sa iyang panabut. Siya mipabiling kalmado ug anaa sa hingpit nga kontrol sa iyang-kaugalingon hangtod sa kinatapusan gayud. Kini usa ka mahinungdanon kaayo nga punto. Ang tibuuk kahulugan niini giladlad diha sa 1 Timoteo 6:13: Si Jesu-Kristo “kinsa mipanghimatuud sa maayong pagsugid sa atubangan ni Pontius Pilate.” Ang Balaang Espiritu nagahisgot sa bista sa atubangan ni Pontius Pilate tungud kay si Pilate ang bugtong tawo kinsa mihatag ni Jesu-Kristo sa usa ka tinuud, waypihig nga husay ug panukitsukit.

Si Pilate tungud niini miingon ngadto kanila, “Kamo mismo ang magdala Kaniya, ug maghukom Kaniya sumala sa inyong balaod.” Ang mga Hudiyo miingon ngadto kaniya, “Kami wala gitugotan sa pagsilot ni bisan-kinsa sa kamatayon.” (Juan 18:31)

Si Pilate misulay sa paglikay sa responsibilidad. Ania ang kahuyang sa karakter ni Pilate; siya mihunahuna og labaw sa paglampos-sa-tinguha kay sa hustisya. Dili kini aksidente

nga usa ka makiangayon apan mahuyang nga tawo ang gobernador sa Judea niining panahona. Si Pilate adunay panabut sa pagmatikud sa kainosente ni Jesus, apan wala ang moral nga kaisog sa pagpalingkawas Kaniya.

Karon ang mga Hudiyo migamit sa balaod sa pagsiging-siging ni Pilate. Ang mga Romano lamang ang adunay awtoridad sa pagpatay sa mga kriminal. Sa tinuud, ang mga Hudiyo miingon, “Kini dili subay-sa-balaod alang kanamo—busa, ikaw ang kinahanglan modumala niini nga kaso.” Ang tubag sa mga Hudiyo usa ka pag-angkon nga sila walay tinguha sa usa ka makatarunganong bista alang ni Jesus, ang lyang kamatayon lamang.

Aron ang pulong ni Jesus matuman, nga Siya misulti, nagpadayag og unsang matanga sa kamatayon Siya sa ingon mamatay. (Juan 18:32)

Ania ang Hari sa mga Hudiyo hapit na mamatay, hapit na matugyan ngadto sa labing-ubus nga matang sa silot sa hentil. Ang paglansang dili usa ka silot sa Hudiyo. Kon ang mga Hudiyo gitugotan pa sa pagsilot Kaniya sa kamatayon, sila unta maoy mibato Kaniya.

Si Pilate tungud-niini misulud pagbalik sa Praetorium, ug mipatawag ni Jesus, ug miingon ngadto Kaniya, “Ikaw ba ang Hari sa mga Hudiyo?” Si Jesus mitubag, “Ikaw ba nagsulti niini ubus sa imong kaugalingong pasiugda, o ang uban ba misaysay kanimo mahitungud Kanako?” Si Pilate mitubag, “Ako dili usa ka Hudiyo, di ba? [Ako ba nasayod sa tanan ninyong mga kostumbre?] Ang imong kaugalingon nga nasod ug ang labaw nga mga pari mitugyan Kanimo diri kanako; unsay nahimo Nimo?” (Juan 18:33–35)

Ang unang pangutana ni Pilate mipasabut pulos sa iyang kaignorante ug kapungut. Pinaagi sa kahigawad, si Pilate mipahayag sa iyang kaignorante diha sa paghisgot sa ma-tuud nga isyu. Siya dugang pa midumili sa bisan-unsang personal nga interes o kalabutan sa sitwasyon. Ang iyang ikaduha nga pangutana usa ka pagpangita sa kasayuran ug kini ang pangutana nga gitubag ni Jesus. Tipik lamang sa unsay gisulti ni Kristo ang nahasulat, apan kini mahinung-danon.

Si Jesus mitubag, “Akong gingharian [*basileia*] wala niining kalibutana [*kosmos*]. Kon [ikaduhang-klase nga kondisyon, “kon kini tinuud apan kini dili”] ang Akong gingharian anaa niining kalibutana, nan ang Akong mga sulugoon makig-away unta, aron nga Ako dili matugyan ngadto sa mga Hudiyo; apan sa ingon, ang Akong gingharian wala niini nga pagbulot-an.” (Juan 18:36)

Ang tubag ni Jesus nagasulti sa kalainan tali sa espiri-tuhanong gingharian ug politikanhong gingharian. *Basileia* o “gingharian” nagakahulugan og harianong pamunoan, usa ka organisadong sistema sa awtoridad, ug makarepresentar bisan-hain sa politikanhon o espiri-tuhanong gingharian og nag-agad sa konteksto. Kon ang *basileia* gigamit sa poli-tikanhong kahulugan, ang gingharian nagapasabut sa ikaupat nga divine nga katukuran, ang nasudnong linalang.²⁰ Ang Dios nagagamit sa ikaupat nga divine nga katukuran aron sa pagpanalipod batok sa (*tou kosmou*) o ang “gingharian

---

20. Ang upat ka divine nga mga institusyon—ang tagsatagsa, kaminyoon, pamilya, ug ang nasudnong linalang—gidumala pinaagi sa mga balaod sa divine nga katukuran, sa mga prinsipyo sa awtoridad, moralidad, etika, ug lagda sa balaod (Titus 3:1; 1 Pedro 2:13–14) gimando sa Dios alang sa katunhayan, kalig-on, proteksiyon, ug kalungtaran sa tawhanong kaliwatan, magtotoo ug dimagtotoo pareho (Mga Taga-Roma 13:1–7). Thieme, *Kagawasan pinaagi sa Sundalohong Kadaugan*, 8–33.

niining kalibutana,” nga mao ang gingharian ni Satanas. Kon ang *basileia* gigamit sa espirituhanong kahulugan, kini gigamit alang sa gingharian sa Dios—usa ka gingharian sa nahimugso-pag-usab nga katawhan.

Sa dihang si Jesus miingon, “Akong gingharian wala niining kalibutana,” Siya wala mipasabut nga Siya dili makabaton sa yutan-on, politikanhon nga gingharian ingon sa gihulagway diha sa Kasabutan ni David, apan ang Iyang yutan-on nga gingharian dili pa matukod sa yuta niadtong tungura. Sanglit ang mga Hudiyo misalikway ni Jesu-Kristo isip ilang Mesiyas, ang Iyang mesiyanhon nga gingharian nauswag hangtod sa Ikaduhang Pag-abut. Uban ni Satanas ang magmamando niining kalibutana sukad sa pagkalaglag sa tawo, kini imposible alang ni Jesus sa pagbaton og usa ka gingharian niining kalibutana hangtod sa Iyang istratēhiyanhong pagbuntog ni Satanas didto sa krus.

Sa dihang si Jesus miingon, “Akong gingharian wala niining kalibutana,” Siya nagpasabut sa espirituhanong gingharian. Duha ka managlahi nga espirituhanong mga gingharian ang anaa sa yuta hangtod sa Ikaduhang Pag-abut: ang gingharian sa nahimugso-pag-usab nga mga magtotoo sulud sa mga dispensasyon sa Karaang Testamento, Hypostatic nga Panaghiusa, ug ang Kalisdanan; ug ang gingharian sa kaparian, ang Lawas ni Kristo sulud sa Kapanahonan sa Simbahan.²¹ Ang Kapanahonan sa Simbahan nga mga

---

21. Mga dispensasyon ang han-ay sa divine nga mga pamunoan nga magbahin sa tawhanong kasaysayan ngadto sa nagsunudsunud nga katuigan ug maglangkub sa divine nga panglantaw ug teyolohiyanhon nga interpretasyon sa kasaysayan. Gibahin sa unum ka katuigan—Kapanahonan sa mga Hentil, Kapanahonan sa Israel, Hypostatic nga Panaghiusa, Kapanahonan sa Simbahan, Kalisdanan ug Milenyo—matag-usa ka dispensasyon adunay waykaparehas nga mga kinaiya, maingon man usab piho nga mga kalihukan sagad anaa sa usag-usa. Tan-awa sa mga panid 88–91. Tan-awa usab sa Thieme, *Ang Divine nga Laraw sa Kasaysayan*.

Ang istratēhiyanhong kadaugan ni Jesus-Kristo ibabaw sa krus mihatag Kaniya sa Iyang pagkaharianon sa panggubatan, ug ang pagsal-ot sa Kapanahonan sa Simbahan maoy alang sa katuyoan sa pagtawag sa Iyang nag-uban nga harianong pamilya. Nailhan usab isip ang Simbahan, ang positibong impluwensiya sa harianong pamilya gikan sa

magtotoo *anaa* niining kalibutana, apan sila dili *gikan* niining kalibutana (Juan 17:16). Ang gingharian ni Kristo sa *yuta* nagahulat sa Ikaduhang Pag-abut ni Jesu-Kristo ug sa Iyang paghari sa milenyo.

Ang kalainan nga gihimo ni Jesus tali sa duha ka gingharian nagapakita nga ang Iyang espirituhanong gingharian dili usa ka nasudnong linalang ug wala nakig-indigay sa o *anaa* sa oposisyon sa ikaupat nga divine nga institusyon. Walay bikil tali sa espirituhanong gingharian diin kita magsulud pinaagi sa krus ug sa politikanhong gingharian diin kita magsulud pinaagi sa pisiko nga pagkatawo. Isip mga lungsuranon sa gingharian sa Dios, ang atong panghunahuna kinahanglan positibong kabubut-on ngadto sa Pulong sa Dios. Isip mga lungsuranon sa politikanhong gingharian, sinaligang nasod USA, ang atong panghunahuna kinahanglan nga matinumanon-sa-balaod ug patriyotiko, uban sa pagkaandam sa paglaban ug pagpakig-away alang sa atong nasod.²² Samtang ang espirituhanong gingharian nagapakig-away uban sa espada sa Espiritu—ang Pulong sa Dios (Mga Taga-Efeso 6:17; Mga Hebreohanon 4:12), ang politikanhong gingharian nagapakig-away uban ang espada sa tawo (Numeros 1—4; Nehemiah 4:14; Mga Proberbio 20:18; Mga Taga-Roma 13:1—5; 1 Pedro 2:13—14). Si Pilate nakasabut dihadiha nga dili si Jesus ni ang Iyang gingharian usa ka hulga sa Roma.

Si Pilate tungud-niini miingon Kaniya, “Nan Ikaw usa ka hari?” Si Jesus mitubag, “Ikaw nagasulti

---

espirituhanong pagtubo sa dimakita nagakuyanap. *Ibid.*, 101—04.

22. Usa ka sinaligang nasod maoy nasudnong linalang ubus sa pagbantay sa Dios pinaagi niini Siya nagapauswag sa Iyang plano (Mateo 5:13—16). Ang sinaligang nasod gisangonan og lima ka lugar sa responsibilidad: pagkapiniyalan sa kanon sa Kasulatan; pagwali-sa-ebanghelyo sa iyang kaugalingong molupyo; pagpahayag sa doktrina sa Bibliya ngadto sa mga magtotoo sa nasod; pagsangkap og dalangpanan alang sa mga Hudyo; ug pagpadala sa mga misyonaryo aron pagsangyaw sa ubang mga nasod. Tanawa usab sa Thieme, *Kagawasan pinaagi sa Sundalonghng Kadaugan*, 1—6.

sa husto nga Ako usa ka hari. Tungud niini Ako nagpakatawo [ang perfect tense sa (*gennao*) diha sa Griyego nagakahulugan og “natawo sa kaniadto nga may resulta sa akong pagkatawo nga nagpadayon sa kahangturan”], ug tungud niini Ako nag-anhi sa kalibutan, sa pagsaksi sa kamatuuran. Matag-usa kinsa anaa sa kamatuuran nagapatalinghog sa Akong tingog.” (Juan 18:37)

Si Jesus sa pagkatataw mipadayon sa pagpatin-aw nga Siya ang Dios-tawo, gipakatawo sa usa ka birhen nga walay kinaiyang makasasala, walay giimpyut nga sala, wala nakabuhat og personal nga sala, ug nga Siya magpakamatay alang sa mga sala sa kalibutan. Kini “ang kamatuuran” sa kaluwasan. Niini si Jesus “mipamatuud sa usa ka maayong pagsugid” sa atubangan ni Pontius Pilate (1 Timoteo 6:13, KJV). Kadtong mga tagadawat sa kamatuuran sa kaluwasan, mga magtotoo ni Jesu-Kristo, makadungog sa tingog sa Anak sa Dios. Karong-panahona, ang tingog sa Ginoo mao ang Bibliya, ang Pulong sa Dios.

Si Pilate miingon Kaniya, “Unsa ang kamatuuran?” Ug sa dihang siya nakasulti niini, siya migawas pag-usab ngadto sa mga Hudiyo, ug miingon kanila, “Ako walay nakitang sayup diha Kaniya.” (Juan 18:38)

Sa dihang si Pilate nangutana, “Unsa ang kamatuuran?”, siya walay idiya nga si Jesu-Kristo *ang* Kamatuuran. Ang iladong pagyam-id ni Pilate nagapasabut sa kahimtang sa kinaiyanhong hunahuna—espirituhanong pagkabuta. Ang kawalay tawhanong espiritu nagaresulta diha sa espirituhang pagkabuta nga nagahimong imposible pagsabut sa espirituhanon nga talagsaong-panghitabo (1 Mga Taga-

Corinto 2:14). Bugtong ang nagkombinser nga ministeryo sa Balaang Espiritu ang makahimo sa espirituhanon nga talagsaong-panghitabo sama sa Ebanghelyo nga masabtan sa hunahuna sa dimagtotoo.²³ Apan si Pilate adunay negatibong kabubut-on; siya wala mitinguha sa tubag sa iyang pangutana mahitungud sa kamatuuran, kay siya mibiya dayon gikan sa presensiya ni Jesus sa wala pa gani Siya makatubag.

Unsa ang hukum ni Pilate? Ania ang kamahinungdanon sa ikaupat nga bista ingon sa nasulat ni Juan. “Ako walay nakitang sayup diha Kaniya [diha ni Jesus].” Ania ang unang waypagpihig, waygidapigang pakisusi. Ania ang bugtong waypihig nga maghuhukum. Unsa ang iyang konklusyon? Inosente!

Apan sila nagsigi og pagpamugus, nag-ingon, “Siya nagapaaghat sa katawhan, nagpanudlo sa bisan asa sa Judea, nagsugod sa Galilee, bisan gani hangtod niining dapita.” (Lukas 23:5)

Ang mga Hudiyo human niana misugod sa paghulga ni Pilate. Sa katapusan, ang presyur nahimong labihan ra kabug-at alang kaniya. Pagkahibalo nga si Jesus usa ka Galilean (Lukas 23:6), si Pilate midesidir nga sanglit ang Pontipise sa Galilee, Herod, anaa sa Jerusalem nianang panahona, siya magpadala ni Jesus didto ug pasagdan si Haring Herod nga mahasol Kaniya (Lukas 23:7). Niining paagiha, si Pilate mitinguha sa paglikay sa presyur gikan sa relihiyosong pundok sa pagpatay sa usa ka inosenteng tawo. Gidala ubus sa hurisdiksiyon ni Herod, si Jesus misagubang sa iyang sunud nga bista.

---

23. Thieme, *Kristohanong Integridad*, 84.

Ang Ikalimang Bista

Niining-tungura si Herod nahimuut kaayo sa dihang siya nakakita ni Jesus; kay siya gustong makakita Kaniya sulud sa dugay nang panahon, tungud kay siya nakadungog bahin Kaniya ug naglaum nga makakita og usa ka tilimad-on nga himoon Niya. Ug siya nangutana Kaniya sa dugay; apan Siya wala mitubag kaniya. Ug ang labaw nga mga pari ug ang mga eskriba nagtindog didto, nagpasangil Kaniya sa madasigon. Ug si Herod uban sa iyang mga sundalo, human sa pagtratar Kaniya pinaagi sa pagtamay ug sa pagbugalbugal Kaniya, misul-ub Kaniya sa matahum nga kupo ug mipadala Kaniya pagbalik ngadto ni Pilate. Niining-tungura si Herod ug si Pilate nagkaamigo sa usag-usa niana mismong adlaw; kay kaniadto sila adunay panagbingkil sa usag-usa. (Lukas 23:8–12)

Si Herod naghinamhinam nga makakita ni Jesus, kay siya nakadungog sa iyang kabantog sa paghimo og mga milagro. Naglaum alang sa kalingawan, siya misulay sa pagaghat ni Jesus sa paghimo og usa sa iyang mga milagro. Sa dihang si Jesus midumili, si Herod sa kasuko misugo sa iyang mga sundalo o mga guwardiya sa pagdagmal Kaniya. Sila mibugalbugal Kaniya, misul-ub og usa ka maanindot nga kupo diha Kaniya, ug unya mipadala Kaniya pagbalik ngadto ni Pilate. Sa mga nangaging panahon, si Pilate ug si Herod mabatukon sa usag-usa, apan kining hiniusa nga krisis mihatag kanila sa panag-uyon ug mihimo kanilang managkuban diha sa daotan.

Ang Ikaunum nga Bista

“Apan kamo adunay usa ka kostumbre, diin ako kinahanglan nga magabuhi og usa-ka-tawo alang kaninyo sa Passover; kamo buut ba unya nga akong buhian alang kaninyo ang Hari sa mga Hudiyo?” (Juan 18:39)

Atubangan ni Pilate pag-usab, si Jesus napaubus sa usa pa ka bista. Hinumdumi, si Pilate miingon dili makausa, kundili pipila ka higayon nga si Jesu-Kristo inosente. Apan, si Pilate mibugalbugal Kaniya ug mitawag Kaniya og “Hari sa mga Hudiyo.” Sunud-niana si Pilate mihimo og batid nga pagsulay sa pagdani sa pagpabuhi ni Jesus pinasikad sa Passover nga kustumbre. Pagkaamgo nga ang Ginoo inosente, si Pilate magahimo niini nga posible sa pagpabuhi niining inosente nga Persona, sa paglikay sa iyang-kaugalingon sa malisud nga sitwasyon, ug magtabang sa relihiyosong mga lider nga malikay sa kaulaw. Apan ubus sa pagkontrol ni Satanas, kining Hudiyo nga mga lider wala moundang hangtod si Jesus mapapas.

Tungud-niini sila misinggit pag-usab, nag-ingon, “Dili kining Tawhana, kundili si Barabbas.” Niining-tungura si Barabbas usa ka tulisan. (Juan 18:40)

Sila ba miingon sa pagbuhi sa labing kahibulungan nga Persona kinsa sukad nabuhi? Wala! Ilang gusto si Barabbas—banggiitan nga kriminal numero uno! Gikan sa English nga pulong “tulisan” ikaw tingali makaidiya nga si Barabbas usa lamang ka waybili nga kawatan. Basin siya milungkab sa pipila ka pinuy-anan, miabli sa pipila ka mga hunos, mi-kawat sa pipila ka mga mahalang-butang, ug misibat. Apan

ang Griyego nagapasabut nga si Barabbas usa ka kinaiyanhong propesyonal nga kriminal, tingali ang pangulo sa sindikato sa krimen niadto nga lugar. Siya daotan sa tanangpaagi, apan ang relihiyosong pundok nangayo alang sa iyang pagbuhi. Diha sa Aramaic, ang Barabbas nagakahulugan og “anak-lalaki sa amahan.” Ang mga Hudiyo mipili sa kriminal nga anak-lalaki sa usa ka amahan ilis sa waykatapusan nga Anak sa Dios nga Amahan! Rilihiyon ang nahimong manlalan sa usa ka talamayong kriminal inay sa perpekto, waysamang Anak sa Dios.

Ang asoy ni Mateo nagasal-ot sa usa ka makapahinam nga dugang-kasayuran bahin ni Pilate niining puntoha.

Ug samtang siya [Pilate] naglingkod sa lingkoran sa paghukom, ang iyang asawa mipaabot kaniya, nag-ingon, “Ayaw panginlabot nianang matarong nga Tawo; kay kagabii ako miantos sa hilabihan pinaagi sa usa ka damgo tungud Kaniya.” (Mateo 27:19)

Kining damgoha malagmit satanasnon ang gigikanan. Si Satanas dili gusto ni Kristo moadto sa krus sa pagpas-an sa mga sala sa kalibutan; hinoon siya gusto Kaniya nga batoon hangtod sa kamatayon ingon sa gisugo sa balaod sa Hudiyo pinaagi-niana magpakyas sa plano sa Dios. Apan, ang asawa ni Pilate mihatag sa hustong pagtantiya ni Jesus pinaagi sa pagtawag Kaniya og “nianang matarong nga Tawo.” Ang pagkahaduul kaayo diha ni Kristo ug apan magsalikway Kaniya mao ang pagkahalayo sa tibuuk eternidad. Kini ang matuud nga trahedyo sa ikaunum nga bista. Sa pagkatinuud, si Kristo ang naghukom ni Pilate, inay nga si Pilate ang naghukom ni Kristo.

Busa si Pilate tungud niini midakup ni Jesus, ug mikastigo Kaniya. Ug ang mga sundalo mitagik

og usa ka korona sa mga tunok ug mibutang niini diha sa Iyang ulo, ug misul-ub Kaniya sa bulok-lila nga kupo; ug sila *misugod* sa pagduul Kaniya, ug nag-ingon, “Mabuhi, Hari sa mga Hudiyol!” [sila mipadayon sa paglitok niini ug pagbugalbugal Kaniya] ug paghatag Kaniya sa mga suntok *diha sa nawong* [nagsigig sukmag Kaniya]. (Juan 19:1–3)

Si Jesus sa literal gipanitan nga buhi pinaagi sa latigo. Sunud-niana, sila minudnud og asin ngadto sa Iyang nag-kurogkurog nga unud, o unsay nabilin niini. Pagkastigo o paglatigo maoy gigamit pulos sa interrogasyon ug isip pasiuna sa paglansang-sa-krus. Sanglit si Pilate nakabungat na nga si Jesus inosente, ang pagkastigo dili alang sa interrogasyon. Ni kini usa ka pasiuna sa paglansang-sa-krus tungud kay si Pilate determinado sa pagbuhi ni Jesus (Mga Buhat 3:13). Kini nga paglatigo usa ka pagsulay ni Pilate sa pagpugong sa paglansang-sa-krus, sa pagpakalma sa mga Hudiyol pinaagi sa masminos nga silot. Sa mahinungdanon kaayo siya mi-ingon, “Ako misukitsukit Kaniya ug mikastigo Kaniya—wala ba kamo maghunahuna nga kini igo na Kaniya?”

Ug si Pilate migawas pag-usab, ug miingon kanila, “Sud-onga, ako nagdala Kaniya diha kaninyo, aron kamo masayod nga ako walay nakitang sayup diha Kaniya.” Busa si Jesus migawas, nagsul-ub sa korona sa mga tunok ug sa bulok-lila nga kupo. Ug si *Pilate* miingon kanila, “Sud-onga, ang Tawol!” (Juan 19:4–5)

Sa makausa pa, si Pilate mideklarar sa kainosente ni Jesu-Kristo. Si Jesus sunud-niana gipagawas diin si Pilate mianunsiyo ngadto sa mga Hudiyol, “Sud-onga, ang Tawol!” Unsang-matanga sa tawo Siya sa pagdawat sa unsay Iyang

gidangatan. Sa dihang ang mga Hudiyo nakadungog niini, sila nasayod nga kini usa ka propesiya labot sa Mesiyas (Zechariah 6:12), apan sa gihapon sila sa tinuyo misalikway Kaniya. Gusto nila ang korona apan dili ang krus. Gusto nila ang Hari apan dili ang Manluluwas. Sila wala modawat sa plano sa Dios.²⁴

Busa sa dihang ang labaw nga mga pari ug ang mga opisyal nakakita Kaniya, sila misinggit, nag-ingon, “Ilansang-sa-krus, ilansang-sa-krus!” Si Pilate miingon kanila, “Kamo mismo ang magdala Kaniya, ug maglansang Kaniya, kay ako walay nakitang sayup diha Kaniya.” (Juan 19:6)

Ang mga Hudiyo misugo sa pagpalansang-sa-krus ni Jesus. Sila mipili nga giyahan sa relihiyosong mga lider inay sa Pulong sa Dios, ang Karaang Testamento. Ang mga singgit sa Domingo sa mga Lukay, “Osanna! DALAYEGON SIYA KINSA NAGAANHI SA NGALAN SA GINOO” (Juan 12:13b), napulihan ngadto sa “Ilansang-sa-krus, ilansang-sa-krus!” Ania ang kamausab-usabon sa katawhan. Ania ang pagkalabing-daotan sa tawhanong kinaiyahan.

Si Pilate mideklarar nga si Jesus inosente ug nga sila ang kinahanglan nga “maglansang-sa-krus Kaniya.” Siya dili makahimo.

---

24. Sa dihang si Jesu-Kristo misakay-og-asno paingon sa Jerusalem usa ka semana sa dili pa ang Domingo sa mga Lukay, Siya giyukboan sa pipila isip ang gisaad nga Mesiyas, ang Anak ni David, apan gibiyabiay sa uban (Mateo 21:8–9, 15). Sa kadaghanan, ang mga Hudiyo wala naglaum ni Jesus alang sa kaluwasan—ang krus, sila naglaum ngadto Kaniya alang sa kalingkawasan gikan sa Romanhong pagpanglupig—ang korona. Ang mga Hudiyo mitinguha sa kagawasan gikan sa Roma; busa, sila mihubad sa Mesiyanhon nga mga yugto isip kalingkawasan gikan sa Roma lahi kay sa buhat ibabaw sa krus. Ang mga Hudiyo naglaum alang sa korona nga wala ang krus. Apan kon wala ang buhat ni Kristo ibabaw sa krus, wala ang nagluwas nga ministeryo sa Mesiyas sa Unang Pag-abut, wala gayuy korona sa Ikaduhang Pag-abut, walay katumanan sa divine nga mga saad, ug walay paghari sa milenyo.

Ang Dios ni Abraham, Isaac, ug Jacob, ang Dios sa atong mga amahan, nakahimaya sa Iyang sulugoon nga si Jesus, *ang usa* kang-kinsa ka-mo mitugyan, ug misalikway diha sa presensiya ni Pilate, sa dihang siya nakadesidir sa pagbuhi Kaniya. (Mga Buhat 3:13)

Ang Balaang Espiritu mirekord nga si Pilate determinado sa pagbuhi Kaniya, matinguhaon gani sa pagbuhat sa ingon. Si Pilate miila nga ania ang usa ka matarong nga tawo, usa ka inosenteng tawo, usa kinsa dili sad-an ug usa kinsa dili unta angay malansang-sa-krus.

Ug sa dihang si Pilate nakakita nga siya walay nahimo, apan hinoon usa ka kagubot ang nag-sugod, siya mikuha og tubig ug mihunaw sa iyang mga kamut atubangan sa dakong-panon, nag-ingon, “Ako inosente sa dugo niining Tawhana; pagbuhat *niana* sa inyong-kaugalingon.” (Mateo 27:24)

Samtang si Pilate misulay sa pagsiguro nga walay silot ang mahiapil sa iyang-kaugalingon, sa kanunay adunay nahiapil nga waykatapusang kastigo ngadto sa matag-usa kinsa na-gasalikway ni Kristo isip Manluluwas.

Siya kinsa wala nagatoo hinukman na, tungud kay siya wala mitoo sa ngalan sa bugtong na-himugso nga Anak sa Dios. (Juan 3:18b)

Pagkaalaot ngadto kanila . . . alang kang kinsa ang maitum nga kangitngit gikatagana sa ka-hangturan. (Jude 11–13)

Ug ang tanang katawhan mitubag ug miingon,

“Iyang dugo *maoy* kaakohan namo ug sa among mga anak!” (Mateo 27:25)

Ang singgit gikan sa maggubutong-panon nahimong bahinanan sa bantugang pagkatibulaag sa Israel nga misugod sa A.D. 70, karon nagpadayon, ug mopadayon hangtod sa Ikaduhang Pag-abut ni Kristo. Apan, ang prinsipyo sa pag-disiplina pinaagi sa pagkatibulaag gikabalhin ngadto sa panalangin alang sa Israel ilalum sa divine nga plano sa grasya. Bisan kinsang Hudiyong motoo ni Kristo pinaagi sa pagtoo lamang mamahimong myembro sa Lawas ni Kristo. Pinaagi sa pagdawat sa dugo ni Kristo, Iyang mapulihon nga espirituhanong kamatayon—ang buhat ni Kristo sa pagkahimugso-pag-usab, Iyang dugo wala na diha kanila.²⁵ Ang pagkahimugso-pag-usab nagabalhin sa pagsilot gikan sa Dios ngadto sa waykatapusang kinabuhi. Niining paagiha, ang pagtunglo nahimong panalangin.

Kon si Pilate nakaila ni Jesu-Kristo mahitungod sa *unsa* Siya—usa ka inosenteng tawo—bisan pa sa tanan nga mga bakak, dimatuud nga mga sumbong, ug laing salawayon nga mga pagmaniobra sa mga Hudiyong, nan kini panahon alang sa atong henerasyon sa pagmata ug pagkaplag *kinsa* Siya. Si Jesu-Kristo dili lamang inosenteng tawo o bantugang magtutudlo kansang mga panig-ingnan kita magsunud. Si Jesu-Kristo ang waykaparehas nga Dios-tawo; walay lain pang tawo ang makahimo pagkinabuhi sa waysala nga kinabuhi o pagbuhat sa mga milagro nga gihimo Niya.

Dugang pa, si Jesus dili *lamang* usa ka ‘maayong tawo.’ Si Jesu-Kristo usa ka Dios o usa ka bakakon Siya miangkon nga Dios (Juan 5:17–18; 10:18, 30; 14:9, 23). Kon Siya namakak, Siya dili maayo. Ang usa ka maayong tawo dili gayud mamakak o sa malimbungong manghimakak sa iyang-

---

25. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*.

kaugalingon. Siya makapasaylo sa imong mga sala kay Siya miingon, “Ang imong mga sala napasaylo” (Mateo 9:2b). Siya makahatag kanimo og waykatapusang kinabuhi (Juan 3:15). Si Jesus miingon, “Ako ang dalan, ug ang kamatuuran, ug ang kinabuhi; walay usa nga nagaduul sa Amahan, kon dili pinaagi Kanako” (Juan 14:6). Ang usa ka maayong tawo dili gayud mamakak sa katawhan nianang paagiha; siya dili gayud maglimbong sa katawhan. Kon si Jesus namakak, nan minilyon sa katawhan ang nahisalaag—apan Siya wala namakak! Siya Dios!²⁶

Dios lamang ang makapasaylo sa mga sala. Dios lamang ang makasangkap sa kasulbaran alang sa relasyon ug fellowship uban sa Iyang-kaugalingon. Dios lamang ang makasulti og, “Ako ang dalan, ug ang kamatuuran, ug ang kinabuhi.” Dios lamang ang makasulti og, “Ako ug ang Amahan usa ra” (Juan 10:30). Dios lamang ang makasulti og, “Sa wala pa si Abraham natawo, anaa na Ako”—“Sa wala pa si Abraham malalang, Ako anaa sa tanang-panahon” (Juan 8:58b, gikorihiang paghubad).

Ang tawhanong panglantaw nakapausab-sa-pagtoo sa daghang tawo pinaagi nianang mga idiya sama sa, “Kitang tanan adunay divine nga kabahin,” o “Kitang tanan managsoon,” o “Dios ang Amahan sa tanan,” apan kining tanan satasnong pilosopiya nga gipasiugdahan sa laktod gikan sa kahiladman sa impiyerno. Si Jesus miingon ngadto sa wanagtoong mga Hudiyo, “Kamo gikan sa *inyong* amahan ang yawa” (Juan 8:44). Si Jesu-Kristo mao ang Dios—odi Siya ang labing bakakon nga nabuhi gayud. Ang relihiyosong katawhan mihimo sa ilang pagpili; ikaw kinahanglang maghimo sa imoha.

Ang mga Hudiyo mitubag kaniya, “Kami adunay

---

26. Thieme, *Ang Trinidad*.

balaod, ug pinaagi niana nga balaod Siya angay nga mamatay tungud kay Siya mipanghimatuud sa Iyang-kaugalingon *nga mao* ang Anak sa Dios.” Busa sa dihang si Pilate nakadungog niini nga pamahayag, siya labi pang nahadlok; ug siya misulud sa Praetorium pag-usab, ug miingon ngadto ni Jesus, “Diin Ikaw gikan?” Apan si Jesus wala mitubag kaniya. (Juan 19:7–9)

Si Pilate nahibalo nga si Jesus taga Galilee, apan adunay nagtubong kabalaka sa iyang kaisipan nga si Jesus labaw pa kay sa usa ka Galilean. Ang kahilum ni Jesus mipaila nga si Pilate niining-tungura adunay igong mga kamatuuran sa paghimo og usa ka desisyon gikan niini. Sa nahauna, si Jesus nagpakahilum sa atubangan ni Caiaphas (Mateo 26:63) ug ni Herod (Lukas 23:9); karon Siya mahilum sa atubangan ni Pilate. Tingali ang pagkadios ni Kristo misusi sa hunahuna ni Pilate ug miobserbar sa iyang negatibong kabubut-on. Kon siya aduna pay positibong kabubut-on, dihadiha ang kasayuran labot sa Ebanghelyo gikasangkap unta, maingon nga ang Maayong Balita gisaad niadtong kinsa adunay positibong kabubut-on ug magtinguha sa usa ka relasyon uban sa Dios (Jeremiah 29:13; Juan 7:17; Mga Buhat 17:27).

Si Pilate mipahayag sa iyang samaran nga dignidad, apan si Jesus mitubag uban sa tinuud nga dignidad sa kahalangdon.

Busa si Pilate miingon ngadto Kaniya, “Ikaw dili ba makigsulti kanako? Wala ka ba masayod nga ako adunay awtoridad sa pagbuhi Kanimo, ug ako adunay awtoridad sa pagpalansang-sa-krus Kanimo?” Si Jesus mitubag, “Ikaw wala ay awtoridad labaw Kanako, gawas kon kini gikahatag kanimo gikan sa itaas; tungud niini nga katarungan siya kinsa mitugyan Kanako diha

kanimo makaangkon sa masdakong sala.” (Juan 19:10–11)

Ang ‘masdakong sala” mao ang sala sa pagsalikway. Kita nakakat-on gikan sa mga bista ni Kristo nga ang sala sa pagsalikway nagagikan sa pipila ka mga kategoriya:

1. Kadtong kinsa nakasala gumikan sa pagkombikto, sama ni Caiaphas kinsa mihunahuna sa pagbuhat og pagtabang sa Dios pinaagi sa pagpatay ni Jesu-Kristo;
2. Kadtong kinsa nakasala batok sa pagkombikto, sama ni Pontius Pilate kinsa nakombinser nga si Jesus inosente, apan siya nagpanuko ug mapahimuslanon;
3. Kadtong kinsa nakasala nga walay kombikto, sama sa Romanhong mga sundalo ug waypaghunahunang bagis-nga-katawhan kinsa maoy mga kasangkapan niadtong kinsa namuno o miimpluwensiya kanila.

Agi og resulta niini si Pilate mihimo sa mga pangingkamot sa pagbuhi Kaniya, apan ang mga Hudiyos misinggit, nag-ingon, “Kon ikaw magbuhi niining Tawhana, ikaw dili amigo ni Caesar; tanan kinsa nagapanghimatuud sa iyang-kaugalingon *nga* usa ka hari nagasupak ni Caesar.” (Juan 19:12)

Si Pilate sa katapusan mitahan sa presyur gikan sa maggubutong-panon ug relihiyosong mga lider, ug sa kahadlok nga mawad-an sa iyang politikanhong dungog. Pinaagi sa yawan-ong kamalimbongon, ang relihiyosong mga lider mipaklaro niini ngadto ni Pilate nga ang pagbuhi ni Jesus magapahimutang kaniya diha sa makauulawng posisyon nga madeklarar nga kaaway ni Caesar. Si Pilate nasulud sa usa ka lit-ag diin ang hugut kaayong-pagtoo, doktrina, ug prinsipyo lamang ang makapalingkawas kaniya. Apan, si Pilate dili

magbutang sa iyang-kaugalingon diha sa usa ka posisyon diin siya maakusahan nga nagsupak ni Caesar; busa siya misilot sa Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo ngadto sa makauulaw nga kamatayon sa paglansang-sa-krus, usa ka kamatayon nga gitagana lamang alang sa labing-daotan nga mga kriminal sulud sa Romanhong Imperyo.

ANG PAGLANSANG-SA-KRUS

Sa paghisgot sa paglansang-sa-krus, kini mahinungdanon sa pagtino sa adlaw nga si Jesu-Kristo nalansang-sa-krus. Aron sa paghimatuud niini, kita kinahanglang magsugod sa pagkabanhaw ug magbalik ngadto sa atong gisugdan. Tulo ka yugto—Mateo 28:1, Lukas 24:1, ug Juan 20:1—magsaysay kanato nga si Jesus nabanhaw sa kinaunhang adlaw sa semana, nga mao ang Domingo. Kini usa ka teknikal nga punto, apan gikinahanglan alang sa pagkatukma.

Sa panahon ni Kristo, ang oras mailhan sa pipila ka nagkalainlaing pamaagi. Ang oras sa Hentil giihap sugod sa tungang-gabii-hangtod-sa-tungang-gabii. Ang Galilean nga oras mitimaan sa mga adlaw sugod sa pagsidlak-sa-adlaw-hangtod-sa-pagsidlak-sa-adlaw. Ang Judean nga oras giihap sugod sa pagsalup-sa-adlaw-hangtod-sa-pagsalup-sa-adlaw.²⁷ Alang sa Judean nga mga Hudiyos sa Jerusalem, ang Adlawng-igpapahulay misugod og Byernes sa pagsalup-sa-adlaw ug natapos sa Sabado sa pagsalup-sa-adlaw. Domingo, ang kinaunhang adlaw sa semana, sa tinuud misugod sa pagsalup-sa-adlaw sa Sabado.

Karon human sa Adlawng-igpapahulay, samtang kini misugod sa pagbanagbanag padulong sa

---

27. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*, 40–50.

kinaunhang *adlaw* sa semana, si Mary Magdalene ug ang laing Mary miadto sa pagtan-aw sa lubnganan. (Mateo 28:1)

Sa dihang sila nakakita sa kahayag-sa-adlaw, ang duha ka Mary miabut sa lubnganan ni Jesus ug nakaplagan kining waysulud. Si Jesu-Kristo nabanhaw na. Ang Griyego nga pulong alang sa “Adlawng-igpapahulay” anaa sa daghanan dili pangusahan, kay duha ka Adlawng-igpapahulay ang gisaulog sa semana tali sa paglansang-sa-krus ug sa pagkabanhaw ni Jesu-Kristo (Juan 19:31). Ang Kasaulugan sa Way-igpapatubong Pan mao ang nag-una, usa ka dakong balaan nga adlaw ug espesyal nga Adlawng-igpapahulay (Exodo 12:16; Levitico 23:7) nga misugod og Myerkoles sa pagsalup-sa-adlaw ug natapos sa Hwebes sa pagsalup-sa-adlaw. Ang ikaduhang Adlawng-igpapahulay, ang naandan nga sinimanang Adlawng-igpapahulay, misugod og Byernes sa pagsalup-sa-adlaw ug natapos sa Sabado sa pagsalup-sa-adlaw.

Si Jesu-Kristo mahimong nabanhaw sa bisan-unsang takna sa Sabado sa gabii human sa pagsalup-sa-adlaw. Sa Domingo sa buntag, Siya wala na sa lubnganan. *Domingo sa buntag* mao ang utlanan. Wala madugay human sa 6 P.M. Sabado ug sa wala pa ang banagbanag sa Domingo sa buntag, si Jesu-Kristo nabanhaw gikan sa mga patay. Karon, kita makapanghimatuud usab pinaagi sa mga Kasulatan sa adlaw nga Siya namatay.

Ang Adlaw sa Paglansang-sa-krus

Dili mahinabo nga si Jesu-Kristo namatay og Byernes. Kini, natural, nagasupak sa tradisyon sa Byernes Santo. Malagmit pa, ang tradisyon himoon unta og Myerkoles Santo, ug atong makit-an og ngano.

Sa sinugdanan sa Iyang ministeryo, si Jesus miingon nga tali sa Iyang kamatayon ug pagkabanhaw Siya sa “tulo ka adlaw ug tulo ka gabii anaa sa kinataliwad-an sa yuta.”

Unya pipila sa mga eskriba ug mga Pariseyo mitubag Kaniya, nag-ingon, “Magtutudlo, kami buut makakita og usa ka tilimad-on gikan Kani-mo.” Apan Siya mitubag ug miingon ngadto kanila, “Usa ka daotan ug mapanapawong hene-rasyon nagapangandoy alang sa usa ka tilimad-on; ug *hinoon* walay tili-mad-on nga ikahatag ni-ni kon dili ang tilimad-on ni Jonah ang propeta; kay maingon nga si JONAH SA TULO KA ADLAW UG TULO KA GABII SULUD SA TIYAN SA DAKO-KAAYONG MANANAP SA DAGAT [dakong isda], sa ingon ni-ni ang Anak sa Tawo sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii anaa sa kinataliwad-an sa yuta.” (Mateo 12:38–40)

Niadtong tungura, ang mga eskriba ug mga Pariseyo nangi-ta sa usa ka paagi sa paglit-ag ni Jesus. Sila wala miila sa pagkadios ni Kristo ug wala magtawag Kaniya nga Ginoo. Hinoon, sila mibungat sa pagtan-aw og usa ka milagro. Walay kaulaw! Si Jesus nakahimo sa dimaihap nga mga milagro mis-mo atubangan sa ilang mga mata sa mga nangaging pana-hon. Apan si Jesus wala mihimo sa milagro nga gitinguha nila ug hinoon migiya sa ilang mga hunahuna ngadto sa tinuud nga isyu, ang Pulong sa Dios.

“Tulo ka adlaw ug tulo ka gabii” dili usa ka mapasumbi-ngayong pulongan, kundili nagapasabut sa literal nga tulo ka adlaw ug tulo ka gabii. Maingon diha sa Genesis mga kapi-tulo uno ug dos, ang usa ka adlaw ug usa ka gabii mag-representar sa usa ka baynte-kwatro-oras nga gidugayon. Busa, si Jesus miingon nga Siya mahimutang sa lubnga-nan sulud sa literal nga setentay-dos-oras nga gidugayon.

Pinaagi sa paggamit sa yanong aritmetika kita makatukod sa takna sa kamatayon ni Kristo pinaagi sa pag-ihap pabalik sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii gikan sa takna sa Iyang pagkabanhaw. Nahibalo nga si Jesus nabanhaw sa higayon sa dili pa ang Domingo sa buntag, gamit ang Judean nga kalendaryo kita makaihap pabalik sa “tulo ka adlaw ug tulo ka gabii” diin nagadala kanato ngadto sa Myerkoles, 14 Nisan.²⁸

Sumala sa Balaod ni Moses, tanang pagpangandam sa pagkaon alang sa Passover, naglakip sa pag-ihaw sa mga nating-karnero, kinahanglan nga makompleto sulud sa 14 Nisan sa dili pa ang kilumkilom (Exodo 12:6, 14). Ang Judean nga mga Hudiyos miihaw sa nating-karnero sa Passover sa hapon sa 14 Nisan ug mikaon sa pagkaon sa kasaulugan ni-anang kagabhion human sa 6 P.M. sa 15 Nisan—ang kinaunhang adlaw sa Kasaulugan sa Way-igpapatubong Pan. Ang Passover ug ang Kasaulugan sa Way-igpapatubong Pan mitudlo sa matag henerasyon sa mga Hudiyos sa paghinumdum sa ilang pagkalingkawas gikan sa Egypt pinaagi ni Jesu-Kristo, ang Ikaduhang Persona sa Trinidad (Exodo 12:17), ang Usa nga sila nagsilot sa kamatayon.

Passover ang pagkaon nga ang mga Pariseyo mahinamon kaayo sa pagsaulog diin sila dili maghugaw sa ilang-kaugalingon pinaagi sa pagsulud sa Praetorium sa pagdala sa ilang pasangil batok ni Kristo (Juan 18:28). Apan, sa 9 A.M., Myerkoles, 14 Nisan, sila misiguro nga si Jesu-Kristo nalansang sa krus. Tali sa 12 sa udto ug 3 P.M., sa mismong mao ra nga takna ang mga nating-karnero nga “walay depekto” (Levitico 1:3, 10) gipang-ihaw alang sa Passover nga pagkaon, si Jesu-Kristo namatay sa espirituhanon alang sa mga sala sa kalibutan: “Si Kristo ang atong Passover . . . [kinsa] gikasakripisyo” (1 Mga Taga-Corinto 5:7b). Sa takna

---

28. Ang unang buwan sa Hebreyo nga kalendaryo, ang Nisan nahisibo sa atong Marso/Abril.

sa kahaponon, kapin kun kulang 3 P.M., Siya mipagula sa Iyang espiritu (Juan 19:30).

Sa dihang si Jesu-Kristo namatay, ang Iyang lawas gipahimutang sa lubnganan ni Joseph sa Arimathea ug Nicodemus sa wala pa ang pagsalup-sa-adlaw (Juan 19:38–42). Busa, sumala sa Judean nga gidugayon sa panahon, ang Iyang takna sulud sa kinataliwad-an sa yuta misugod sa Hwebes, 15 Nisan. Sunud niana, pag-ihap ngadto sa sunud adlaw, Hwebes, ang una sa tulo ka adlaw ni Jonah ug sa tulo ka gabii nakompleto. Byernes sa gabii—ang ikaduhang gabii, Byernes sa adlawan—ang ikaduhang adlaw, ug Sabado sa gabii ug Sabado sa adlawan ang magkompleto sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii. Gikan-niini, bisan-unsang takna human sa pagsalup-sa-adlaw sa Sabado Siya migawas gikan sa lubnganan sa pagtuman sa tilimad-on ni Jonah.

Sa 1 Mga Taga-Corinto 15:3–4, si Paul nagaingon nga si Jesu-Kristo nabanhaw “sa ikatulo nga adlaw.”

Kay ako mitunol diha kaninyo una sa tanan nianang ako usab midawat, sa unsang-paagiha nga si Kristo namatay alang sa atong mga sala sumala sa mga kasulatan; Ug nga siya gilubong, ug nga siya nabanhaw pagbalik sa ikatulong adlaw sumala sa mga kasulatan. (1 Mga Taga-Corinto 15:3–4, KJV)

Dinhi, si Paul migamit sa Hentil nga gidugayon sa panahon nga nagasugod ug nagatapos sa tungang-gabii aron pagkompirmar sa unsay gisulti ni Jesus mahitungud sa tilimad-on ni Jonah. Pagkabanhaw sa Sabado sa gabii human sa pagsalup-sa-adlaw ug sa wala pa ang tungang-gabii nagatuman niining propesiya “sa ikatulo nga adlaw” pulos sa Hudiyo ug sa Hentil nga mga talamdan sa panghitabo.

<p>MIERKULLES</p> <p>PAGLU-BONG NI KRISTO</p>	<p>HWERBES</p> <p>GABII 1 ADLAW 1</p>	<p>BIERNES</p> <p>GABII 2 ADLAW 2</p>	<p>SABADO</p> <p>GABII 3 ADLAW 3</p>	<p>DOMINGO</p> <p>PAGKABANHAW NI KRISTO</p>
<p>HENTIL NGA KALENDARYO</p>				
<p>6 PM 12 TUNGANG GABII 9 AM 3 PM 12 TUNGANG GABII</p> <p>PAG-IHAW SA JUDEAN NGA MGA NATING-KARNERO SA PASSOVER</p> <p>GIKUHA SI KRISTO SA KRUS</p> <p>PASSOVER</p>	<p>6 PM 12 TUNGANG GABII</p> <p>JUDEAN NGA PAGKAON SA PASSOVER</p> <p>HWERBES - 15 NISAN</p> <p>GABII 1 ADLAW 1</p> <p>KASAULUGAN SA WAY-IGPAPATU-BONG PAN SA ADLAWNG-IGPA-PAHULAY</p>	<p>6 PM 12 TUNGANG GABII</p> <p>GABII 2 ADLAW 2</p> <p>BIERNES - 16 NISAN</p>	<p>6 PM 12 TUNGANG GABII</p> <p>SABADO - 17 NISAN</p> <p>GABII 3 ADLAW 3</p> <p>SINIMANANG ADLAWNG-IGPAPAHULAY</p>	<p>6 PM 12 TUNGANG GABII</p> <p>DOMINGO - 18 NISAN</p>
<p>JUDEAN NGA KALENDARYO</p>				

Kristo ibabaw sa Krus

Karon ang *kanus-a* nga bahin sa kamatayon ni Kristo natukod na, kita kinahanglan magtuki sa *ngano*. Sa ato nang nakit-an, sa wala pa si Ginoong Jesu-Kristo gayud nahidangat sa krus, ang Iyang nawong sa hingpit naguba na. Siya ngil-ad kaayo tan-awon nga kadtong mga nagtan-aw napugus sa paglingiw gikan sa maluud nga talan-awon. Sulud sa tibuuk panahon nga ang Iyang mga tigdagmal mikastigo ug mikulata Kaniya, Siya sa hingpit wala gayuy gisulti. Ang hilabihan nga kasakit wala nakaaghat Kaniya sa pagtuaw makausa. Kini wala hangtod nga si Kristo anaa ibabaw sa krus ug ang Iyang tingog nadungog sa makaupat ka higayon nga Siya mituaw sa panghingutas, ang mga pulong nga gitagna sa Salmo 22.

Sa kaudtohon, kasagaran ang kinalamdagang panahon sa adlawan, tumang kangitngit ang mitabon sa Golgotha. Hilabihan kaayo ang pag-antos sa Anak sa Dios samtang nagpas-an sa atong mga sala, mao nga ang Amahan mitago sa nawong sa Iyang Anak gikan sa panan-aw. Ang hilabihan nga pag-antos sa Iyang espirituhanong kamatayon ibabaw sa krus milanog pinaagi sa pagtiyabaw ni Kristo.

Dios ko, Dios ko, nganong mibiya Ikaw kanako?
Halayo sa akong kalingkawasan ang mga pulong
sa akong pag-agulo [pagtiyabaw]. (Salmo
22:1)

Ug dul-an sa ikasiyam nga oras si Jesus mituaw [misinggit] sa malanog nga tingog, nag-ingon [(*legon*), sa literal “nagsigi sa pag-ingon o pag-singgit”], “ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI?” kana

mao, “DIOS KO, DIOS KO, NGANONG MIBIYA IKAW KANAKO?” (Mateo 27:46)²⁹

Sa pagpakigsulti sa Dios nga Amahan, si Kristo migamit sa vocative “Dios Ko” sa pagpahayag sa gikusgon sa Iyang panghingutas. Samtang si Jesus nagbitay diha sa krus, Siya sa kalit “mituaw” (Mateo 27:46; Markos 15:34) o maingon nga ang Hebreyo sa Salmo 22 nagaingon sa literal, Siya “mitiyabaw.” Taliwala sa tanang pisiko nga pagdagmal nga gipahamtang diha Kaniya—ang pagsumbag, ang pagpanit og buhi pinaagi sa latigo, ang pagkabulag sa Iyang mga bukog gikan sa ilang mga suksukanan samtang Siya nagbitay ibabaw sa krus—wala bisan makausa nga Siya mituaw. Apan sa dihang ang Dios nga Amahan miimpyut sa tanang sala sa kalibutan ngadto Kaniya ug mihukum kanila, si Jesu-Kristo misiyagit, ug Siya nagsigi sa pagsiyagit.

Si Jesu-Kristo sa literal mitiyabaw sa mga pulong “ELOI, ELOI, LAMA SABACHTHANI . . . DIOS KO, DIOS KO, NGANONG MIBIYA IKAW KANAKO?” taliwala niadtong kangitngit samtang Siya nagbitay diha sa krus sa Golgotha (Markos 15:33–34). Dili pisiko nga kasakit o pagdagmal ang mipaaghat Kaniya sa pagsiyagit, kundili ang Iyang espirituhanong kamatayon, Iyang pagkabulag gikan sa Dios nga Amahan sa dihang Siya midawat sa impyutasyon ug paghukum sa mga sala sa tibuuk tawhanong kaliwatan, nga midala sa makalilisang nga mga pagtuaw sa panghingutas gikan sa Iyang mga ngabil. Iyang mga pagtuaw ang kinatas-an sa paglansang-sa-krus, kay sa dihang si Jesu-Kristo misiyagit sa mga pulong, “ELOI, ELOI, LAMA SABACHTHANI . . . DIOS KO, DIOS KO, NGANONG MIBIYA IKAW KANAKO?” Siya nag-antos sa espirituhanong kamata-

---

29. Nga si Jesu-Kristo nagsigi sa pagsinggit maoy gikuha gikan sa present active participle nga *legon*. Ang present of duration nagapaila sa aksiyon nga gisugdan sa nangaging-panahon nga nagapadayon sa pagkakaran. Busa, “nag-ingon” maoy pulong nga nagahulagway sa Iyang nagpadayon nga aksiyon sa pagsinggit.

yon alang sa matag sala nga nabuhat sukad o sukad pagabuhaton. Siya namatay sa espirituhanon isip puli alang kanatong tanan. Siya mibayad sa silot alang sa mga sala ni Adan ug Eba, sa mga sala ni Cain ug Abel. Siya namatay alang sa labing-daotan nga tawo kinsa nabuhi sukad—gihinganlan sa Kasulatan ingon kang Paul, ang relihiyosong makasasala (1 Timoteo 1:15). Siya namatay alang sa matag bilyako sa kalibutan kinsa nabuhi sukad. Kini walay kalainan bisan kon magtotoo o dimagtotoo, maayo o dimaayo, si Jesu-Kristo mibayad sa hingpit alang sa matag sala ang matag tawo nga nakabuhath sukad o sukad pagabuhaton.

Ang impak sa Iyang mga pagsiyagit adunay waykatapusang mga sangputanan. Sa dihang Siya mituaw, Siya—ang Nating-Karnero nga “walay mansa o buling”—nagsangkap sa waykatapusang kaluwasan alang sa tanang katawhan (1 Pedro 1:19, gikorihang paghubad). Ang mga pulong sa Iyang pagsiyagit tinuyo aron sa pagtuman sa usa ka propesiya nga sukad-karon ang tanan makabasa niini (Salmo 22) ug masayod nga ibabaw sa krus, si Jesu-Kristo namatay aron nga kita mabuhi sa kahangturan uban Kaniya.

Espirituhanong Kamatayon

Ang silot sa sala maoy espirituhanong kamatayon, ang kawalay-kaarang sa pagbaton og relasyon uban sa Dios. Sa pito ka tipo sa kamatayon sa Kasulatan, ang espirituhanong kamatayon nagasugod ngadto sa adlaw diin si Adan, pinaagi sa iyang kaugalingon nga gawasnong pagbuut, mipili sa pagsupil sa Dios.³⁰ Niadtong taknaa, siya nahimulag gikan sa bisan-unsang posibilidad sa relasyon uban sa Dios. Si Adan napasidan-an na nga ang mga sangputanan sa pagkadilimatumanon mao ang espirituhanong kamatayon (Genesis

---

30. Thieme, *Pagkamatay nga Grasya* (2017), Pakapin-sa-basahon.

2:17). Sukad niadtong panahona, ang matag tawo natawo nga patay sa espirituhanon (Mga Taga-Efeso 2:1).

Busa, maingon nga pinaagi sa usa ka tawo ang sala [ang kinaiyang makasasala] misulud sa kalibutan, ug ang kamatayon pinaagi sa sala, ug sa ingon niini [espirituhanon] ang kamatayon mikuyanap ngadto sa tanang katawhan, tungud kay ang tanan nakasala [sa dihang si Adan nakasala]. (Mga Taga-Roma 5:12)

Kay ang bugti sa sala mao ang [espirituhanon] kamatayon. (Mga Taga-Roma 6:23a)

Pisiko nga kamatayon dili mao ang silot sa sala, kundili ang sangputanan ingon nga gipamatud-an sa kamatuuran diin si Adan wala diha-dayon mamatay sa pisiko sa dihang siya misupak sa mando sa Dios. Siya namatay dugay pa kaayo sa panuigon nga 930 anyos (Genesis 5:5). Pisiko nga kamatayon mao ang sangputanan sa sala, ang resulta sa espirituhanong kamatayon. Busa, ang pisiko nga kamatayon ni Kristo dili mao ang bayad alang sa sala. Bugtong ang mapulihon nga espirituhanong kamatayon ni Kristo, ang paghukum Kaniya alang sa atong sala, maoy makabayad sa silot sa sala. Sa dihang si Kristo nagbitay diha sa krus, Siya unang misinati og espirituhanong kamatayon, sunud-niana Siya namatay sa pisiko.³¹

O akong Dios, ako nagsinggit panahon sa adlaw,
 apan Ikaw wala nagatubag;
 Ug sa gabii, apan ako walay pahulay.
 Apan Ikaw balaan,

---

31. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*, 10–14.

O Ikaw kinsa gituboy diha sa mga pagdayeg sa Israel. (Salmo 22:2–3)

Samtang si Jesus nagpas-an sa mga sala sa kalibutan, ug bisan pa Siya ang Pangulong Pari sa kahangturan subay sa han-ay o sundanan ni Melchizedek, Iyang mga pag-ampo wala gitubag. Ngano? “Apan Ikaw balaan.” Ang Amahan maoy absolutong pagkabalaan; Siya maoy absolutong pagkamatarong ug hustisya. Busa, Siya sa hingpit wala gayuy kalambigitan ni Jesu-Kristo samtang Siya mipas-an sa atong mga sala, samtang Siya nahimong sala puli kanato. Nahimulang gikan sa Dios tungud sa sala, ang tawhanong kaliwatan ubus sa silot sa espirituhanong kamatayon. Si Jesu-Kristo mipuli kanato—ang dapit sa pagkabulag—aron nga Siya makadala kanato ngadto sa Dios pinaagi sa pagsangkap sa kaluwasan alang sa tibuuk tawhanong kaliwatan. Samtang Siya mipas-an sa atong mga sala sa Iyang lawas, ang Dios nga Amahan mibiya Kaniya (Mateo 27:46) ug wala mitubag sa Iyang mga pagsiyagit.

Apan, ang mga pag-ampo sa mga katigulangan ni Kristo gitubag.

Diha Kanimo ang among mga amahan misalig
[pagtoo-pahulay];
Sila misalig, ug Ikaw mipalingkawas kanila.
Nganha Kanimo sila mituaw, ug gipalingkawas;
Diha Kanimo sila misalig, ug wala nahigawad.
(Salmo 22:4–5)

Kita sa gihapon adunay mao rang sundanan karon: “Ug tanang butang kamo mangayo pinaagi sa pag-ampo, pagtoo, kamo makadawat” (Mateo 21:22). Apan walay sapayan bisan og makapila si Ginoong Jesu-Kristo miampo atol niining panahona, ang Iyang pag-ampo dili matubag. Ang pag-ampo ni Jesu-Kristo alang sa kalingkawasan dili matubag tungud

kay ang Dios nga Amahan naghukum Kaniya alang sa atong mga sala aron nga kita mahimong maluwas.

Apan Ako usa ka ulod, ug dili usa ka tawo,
Usa ka kaulawan sa mga tawo, ug gitamay sa
katawhan. (Salmo 22:6)

“Ulod,” (*tola’at*), usa ka talagsaon kaayo nga Hebreyo nga pulong nga nagapasabut sa usa ka espesyal nga matang sa ulod. Liboan niini nga mga ulod ang gibutang sa sulud sa dako-kaayong kawa ug gipigsat aron pagpuga sa ilang dugo nga maoy gigamit sa paghimo sa labing matahum nga pula-kaayo nga tina sa daang kalibutan. Pula-kaayo ang kolor sa pagkaharianon, ug ang mga kupo sa mga hari gitina niining masilakon nga pula-kaayo. Sa dihang si Jesus miingon, “Ako usa ka ulod,” kini maoy pagtumbok nga Siya gipigsat alang kanato samtang Siya nagbitay sa krus. Siya gipigsat aron nga kon kita magatoo diha Kaniya, kita mosul-ub sa kupo sa usa ka hari. Ang kupo sa hari nagarepresentar sa mismong pagkamatarong sa Anak sa Dios nga gidugang sa atong abut sa takna sa kaluwasan.³²

Siya mihimo Kaniya kinsa wala misinati og sala
nga mahimong sala alang sa atong kaayohan,
aron nga kita mamahimong pagkamatarong diha
sa Dios pinaagi Kaniya. (2 Mga Taga-Corinto
5:21)

Ako magsadya sa hilabihan uban sa GINOO,
Ang akong kalag magmalipayon uban sa Dios;
Kay Siya misul-ub kanako sa mga bisti sa ka-
luwasan,

---

32. Thieme, *Kristohanong Integridad*, 52–53.

Siya miputus kanako sa kupo sa pagkamatarong.
(Isaiah 61:10a)

Ibabaw sa krus, si Jesu-Kristo maoy “Usa ka kaulawan sa mga tawo, ug gitamay sa katawhan” (Salmo 22:6), usa ka pagpaila sa kamatuuran nga ang Iyang dagway sa hingpit naguba (cf., Isaiah 52:14). Ang Salmo 22 nagapadayon sa paghulagway sa makalilisang nga mga hitabo didto sa krus, nagsugilon sa hilabihang panghingutas niadtong taknaa. Basaha ang mangil-ad nga mga balikas nga gipanglitok diha Kaniya sa maggubutong-panon ug sa waykalooy nga paggawi Siya milahutay diha sa ilang mga kamut.

Sila nagsigi og yawyaw diri kanako,
Ingon sa matukubon ug nagngulub nga liyon.
Ako gibubu daw tubig,
Ug tanan nakong kabukogan nangalisa;
Akong kasingkasing daw talo;
Kini natunaw sulud kanako.
Akong kusog nauga daw tipaka-sa-kulon,
Ug ang akong dila nagatapot sa akong mga
apapangig;
Ug Ikaw nagapahigda kanako ibabaw sa abog sa
kamatayon.
Kay ang mga iro nakaalirong kanako;
Usa ka panon sa mga tampalasan nakapalibot
kanako;
Sila mitusok sa akong mga kamut ug akong mga
tiil.
Ako makaihap sa tanan nakong kabukogan.
Sila nagtan-aw, sila nagtutok diri kanako;
Sila nagbahin sa akong mga bisti tali kanila,
Ug sa akong mga sinina sila nagripa. (Salmo
22:13–18)

ANG PAGKAWAYKAPAREHAS SA PERSONA NI KRISTO

Simon sa Cyrene

Ug samtang sila nanggawas [ang prosesyon paingon sa Golgotha], sila nakakita sa usa ka tawo gikan sa Cyrene gihinganlan og Simon, kinsa ilang gipugus sa pagpas-an sa iyang krus. (Mateo 27:32)

Si Simon sa Cyrene, sama sa daghan pang Hudiyos, nangandoy sa adlaw diin siya makabiya sa Libya ug sa siyudad sa Cyrene alang sa pagduaw sa Jerusalem atol sa kasaulugan sa mga selebrasyon. Ang mga kasaulugan gisugdan pinaagi sa semana santa nga miapil sa Passover, ang mga Kasaulugan sa Way-igpapatubong Pan ug Unang mga Bunga, ug gipadayon ngadto sa Pentekostes, usa ka gidugayon nga kapin sa singkwenta ka adlaw. Ang tinguha ni Simon natuman, kay siya anaa sa Jerusalem atol niining panahona, nagtindog sa kalsada samtang ang prosesyon miagi uban ni Ginoong Jesu-Kristo nga nagsarasay tungud sa kabug-at sa iyang krus. Si Jesus misarasay tungud kay Siya nadagmalan pag-ayo ug nabun-og diin Siya dili na makaalsa sa mabug-at nga palas-anon sa ibabaw sa bungtod. Samtang ang Romanhong mga sundalo naglakaw subay diha sa ilang tinag-upat nga lumbay, ilang nakit-an si Simon nga nagtindog didto, sa wayduda og sa tumang kahingangha sa talan-awon. Diha-diha, sila milabni kaniya ug mipugus kaniya sa pagpas-an sa krus.

Ug sila mipugus sa usa ka lumalabay nga nag-gikan sa rehiyon, si Simon sa Cyrene (ang amahan nila Alexander ug Rufus), sa pagpas-an

sa Iyang krus. (Markos 15:21)

Kini usa ka labing talagsaon nga talan-awon: usa ka maligdong, inilang negosyante gikan sa usa ka Romanhong probinsiya sa Amihanang Africa sa wadamha naaktohan taliwala sa usa ka prosesyon nga nagsunud sa Persona ni Jesu-Kristo samtang Siya misarasay sa ibabaw sa bungtod sa Golgotha. Gipugus nga mamahimong kabahin sa mga alagad, si Simon miobserbar sa matag detalye sa unsay nahitabo ibabaw sa krus. Siya mitimaan pag-ayo sa kaway-kaparehas niining Usa kang kinsang dapit siya mipuli ngadto sa pagbaklay paingon sa paglansang-sa-krus.

Si Simon miobserbar sa Persona ni Jesu-Kristo samtang Siya nagbitay sa krus ug miabut sa usa ka konklusyon—nga si Jesu-Kristo ang Anak sa buhi nga Dios, “ang Nating-karnero sa Dios kinsa nagakuha sa sala sa kalibutan” (Juan 1:29). Si Simon nakasabut nga “ang dugo ni Jesus nga Iyang [sa Dios nga Amahan] Anak nagahinlo kanato gikan sa tanang sala” (1 Juan 1:7), ug dihadiha dayon sa personal nga mitoo Kaniya. Sa dihang siya mibalik ngadto sa Libya, ngadto sa siyudad sa Cyrene, siya midala sa iyang duha ka anak-lalaki ug iyang asawa ngadto sa Ginoo.

Si Markos mipaila sa duha ka anak-lalaki ni Simon sa dihang siya misulat sa iyang asoy bahin sa paglansang-sa-krus katloan katuig ang milabay. Niadtong panahona, ang pamilya nahimong inila-pag-ayo. Ang asawa ni Simon usab gikaingon nga usa ka bantugang magtotoo (Mga Taga-Roma 16:13).

Si Simon maoy una sa tulo ka tawo nga gihisgotan kinsa midawat ni Jesu-Kristo isip Manluluwas niadtong adlaw. Siya usa niadtong kinsa miobserbar sa kamatayon ni Kristo sa waypihig. Siya dili mapihigon ug, sama sa laing duha ka tawo, miabut sa konklusyon nga si Jesu-Kristo Dios sa tinu-ud, ang waykaparehas nga Persona sa uniberso, ang Dios-tawo, ug busa, ang bugtong agianan sa kaluwasan.

Ang Kronolohiya sa Paglansang-sa-krus

Dugang ebidensiya sa kawaykaparehas ni Kristo makit-an diha sa mga pulong diin Siya militok samtang Siya nagbitay sa krus. Alang sa dugang pagsabut sa tanan nga espirituhanong mga pagtolon-an nga nahilambigit, kita kinahanglan magtoon-pag-usab sa kronolohiya sa mga hitabo sa krus. Kini makapaikag sa pagtagad nga walay usa ka Ebanghelyo nga nagasulat sa tanang hitabo tungud kay ang matag-usa adunay managlahi nga pahimug-at.

1. Ang prosesyon miabut sa Golgotha (Mateo 27:33).
2. Si Jesus gitanyagan og makalipong nga ilimnon sa suka ug apdo, diin Siya midumili (Mateo 27:34).
3. Si Jesus gilansang-sa-krus taliwala sa duha ka kawatan (Lukas 23:32–33). Unya, ang Iyang kinaunhang singgit ibabaw sa krus mao, “Amahan, pasayloa sila; kay sila wala masayod sa unsay ilang gibuhar” (Lukas 23:34a).
4. Ang mga sundalo nagsugal alang sa Iyang mga sinina, ingon nga maoy Romanhong kostumbre (Mateo 27:35).
5. Ang mga Hudiyo misugod sa pagbugalbugal Kaniya (Mateo 27:39–43).
6. Ang mga kawatan misugod sa pagyagayaga Kaniya, apan niadtong-tungura, usa kanila ang mitoo (Lukas 23:39–42).
7. Ang ikaduhang singgit ni Jesus gilitok, “Karong-adlaw ikaw magauban Kanako sa Paraiso” (Lukas 23:43b).
8. Unya, nagtan-aw sa pag-amuma sa Iyang pamilya, Iyang ikatulong singgit mao, “Babaye, sud-onga, ang imong anak!” Gikan niadtong adlaw, si Apostol Juan magamuma ug magasangkap ni Mary sama sa iyang kaugalingong inahan (Juan 19:26–27).
9. Sa tangkod 12 sa udto, “ang kangitngit midangat diha sa tibuuk kayutaan,” sa bungtod sa Golgotha (Mateo 27:45).

10. Kini gisundan sa Iyang ikaupat nga singgit, “‘ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI?’ kana mao, ‘DIOS KO, DIOS KO, NGANONG MIBIYA IKAW KANAKO?’” (Mateo 27:46).
11. Ikalimang singgit ni Kristo, “Gihaw Ako,” aron nga kita dili na gayud uhawon (Juan 19:28).
12. Diha sa Iyang ikaunum nga singgit, si Kristo miingon, “Natapos na!” Ang kaluwasan nakompleto ibabaw sa krus ug nagapabiling natapos sa kahangturan (Juan 19:30).
13. Sa katapusan, diha sa Iyang ikapitong singgit si Jesu-Kristo miingon, “Amahan, DIHA SA IMONG MGA KAMUT AKO MAGTUGYAN SA AKONG ESPIRITU” (Lukas 23:46).
14. Human niini, ang Ginoo pinaagi sa Iyang kaugalingong kabubut-on mipagula sa Iyang espiritu (Mateo 27:50).
15. Ang lawas ni Jesu-Kristo gikanaog gikan sa krus ug gipahimutang sa lubnganan ni Joseph sa Arimathea pagka 6 P.M. (Mateo 27:57–60).

Ang Nasulat nga mga Pulong ni Kristo ibabaw sa Krus

Matag pulong nga gisulti sa atong Ginoo atol sa Dispensasyon sa Hypostatic nga Panaghiusa naggikan sa usa sa tulo ka tinubdan: Iyang pagkadios, Iyang hypostatic nga panaghiusa, o Iyang pagkatawo. Sa dihang Siya miingon, “Ako ug ang Amahan usa ra” (Juan 10:30) ug “ang Anak sa Tawo adunay awtoridad sa kalibutan sa pagpasaylo sa mga sala” (Mateo 9:6), Siya nagsulti gikan sa Iyang pagkadios lamang. Sa dihang si Jesu-Kristo miingon, “Duul ngari Kanako, tanan nga gikapoy ug nagbaguud, ug Ako mohatag kaninyo og kapahulayan” (Mateo 11:28) ug “Ako mao ang dalan, ug ang kamatuuran, ug ang kinabuhi; walay usa ang makaduul sa Amahan, kundili pinaagi Kanako” (Juan 14:6), Siya nagsulti gikan sa Iyang hypostatic nga panaghiusa, sa

duha ka kinaiyahan sa samang-higayon. Sa ubang higayon, si Jesus misulti lamang gikan sa Iyang pagkatawo sama ibabaw sa krus sa dihang Siya miingon, “ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI?” kana maoy, “DIOS KO, DIOS KO, NGANONG MIBIYA IKAW KANAKO?” (Mateo 27:46) ug “Gihaw Ako” (Juan 19:28).

Kita sa daklit nakatuki na sa mga pulong ni Kristo ibabaw sa krus gikan sa atong pagtoon sa propesiya diha sa Salmo 22. Karon, kita magtoon kanila ingon nga sila sa makasaysayanong nasulat diha sa mga Ebanghelyo.

ANG UNANG PULONGAN

Ug sa dihang sila miabut sa dapit nga gitawag og Ang Kalabera [Golgotha], didto sila milansang-sa-krus Kaniya ug sa mga kriminal, usa diha sa too ug ang usa diha sa wala. Apan si Jesus nag-ingon, “Amahan, pasayloa sila; kay sila wala masayod sa unsay ilang gibuhat.” (Lukas 23:33–34a)

Kini may dakong sangputanan nga si Jesu-Kristo miampo alang sa ilang kapasayloan sa wala pa Siya gihukman alang sa ilang mga sala. Kining mga tawhana misukmag Kaniya, mibunat Kaniya, miluwa Kaniya, nanghimakak mahitungud Kaniya, mibiaybiay Kaniya, ug mikastigo Kaniya. Kini ang mga tawo kinsa misinggit, “Ilansang-sa-krus Siya, ilansang-sa-krus Siya!” Sila ang mitulud sa Iyang krus ngadto sa patindog nga posisyon ug mibarog sa duul aron sa pagbugalbugal ug pagkatawa ug pagbiaybiay. Hinoon ang unang butang nga gilitok ni Jesus ibabaw sa krus mao ang pag-ampo alang sa Iyang mga kaaway. Sumala sa Lukas 3:21, Siya mibukas sa Iyang ministeryo sa publiko pinaagi sa pag-ampo, ug karon diha sa Lukas 23:33–34a, Siya mitak-up sa Iyang

ministeryo sa publiko pinaagi sa pag-ampo. Isip ang Harianon nga Pangulong Pari, Siya miampo alang niadtong kinsa nangahisalaag. Siya mihatag og kahibulungang panig-ingnan alang kanato, usa-ka-butang nga kita isip harianong mga pari kinahanglang maggamit matag adlaw.³³

Ang matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo usa ka harianong pari ug sa ingon nagarepresentar sa iyang-kaugalingon mismo atubangan sa Dios (1 Pedro 2:9; Pinadayag 1:6). Dipareho sa Lebitikanhong pagkapari nga pinasikad sa pisiko nga pagkatawo, kaliwat, ug pisiko nga pagkaperpekto, ang harianong pagkapari malungtaron ug unibersal, pinasikad sa espirituhanong pagkatawo (Mga Hebreohanon 7:24; Pinadayag 20:6). Tungud kay kita harianong mga pari sa kahangturan sumala sa han-ay ni Melchizedek kinsa pareho nga usa ka hari ug usa ka pari, kita adunay katungud sa pagsugid sa mga sala sa laktod ngadto sa Dios nga Amahan aron sa pagbalik sulud sa fellowship (1 Juan 1:9) ug pag-adto sa gawason atubangan sa trono sa grasya ug paghalad sa

---

33. Diha sa Kapanahonan sa Simbahan, ang matag magtotoo (1 Pedro 2:5, 9; Pinadayag 1:6; 20:6) natudlo nga harianong pari pinasikad sa espirituhanong pagkatawo (Mga Hebreohanon 7:24) ug sa pagkahiusa uban ni Jesu-Kristo, ang Pangulong Pari (1 Pedro 2:9). Ang harianong pari nagarepresentar sa iyang-kaugalingon sa personal atubangan sa Dios diha sa pagsugid sa sala sa pribado ngadto sa Dios (1 Juan 1:9), pag-ampo (Mga Hebreohanon 4:16), pagkat-on ug paggamit sa doktrina (2 Pedro 3:18), ug komunyong (1 Mga Taga-Corinto 11:23–26). Tan-awa sa Thieme, *Kristohanong Integridad*, 95–98.

Ang panaghiusa uban ni Kristo mahitabo sa takna sa kaluwasan sa dihang ang matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo pinaagi sa bawtismo sa Balaang Espiritu nahimutang “diha ni Kristo” ug nailhan uban ni Kristo diha sa Iyang kamatayon, paglubong, ug pagkabanhaw nga usab maoy gitawag og posisyonal nga pagkanilain (Mga Taga-Roma 6:8; 1 Mga Taga-Tesalonica 5:23). Kini nga panaghiusa personal ug waykatapusan ug nagapalingkawas sa matag magtotoo gikan sa gahum ni Satanas, sala, ug kamatayon (Mga Taga-Roma 6:11; Mga Taga-Efeso 6:11). Sa panaghiusa uban ni Kristo, ang magtotoo nagaambit sa tanan nga si Kristo anaa ug aduna, naglakip sa waykatapusang kinabuhi (1 Juan 5:11–12); pagkamatarong (2 Mga Taga-Corinto 5:21); pagpili (Mga Taga-Efeso 1:3–4); unang-destinasyon (Mga Taga-Efeso 1:5–6); pagsagup (Mga Taga-Galacia 3:26); pagkamanunod (Mga Taga-Roma 8:16–17); pagkapari (1 Pedro 2:5, 9); pagkanilain (1 Mga Taga-Corinto 1:2); ug pagkaharianon (2 Timoteo 2:12). Tan-awa sa Thieme, *Ang Divine nga Laraw sa Kasaysayan*, 134–37.

pag-ampo ngadto sa Dios (Mga Hebreohanon 4:16).³⁴ Isip mga anak sa Dios sa Kapanahonan sa Simbahan, kita magporma og gingharian sa harianong mga pari.

Niining-tungura natanggong sa krus, si Jesus dili na ma-kaalagad ngadto sa kabus ug nagkinahanglan o ngadto sa masakiton, piang, ug buta. Bisan pa og Siya dili makakana-og gikan sa krus ug sa samang higayon magsangkap alang sa atong kaluwasan, Siya sa gihapon adunay katakus alang sa pagpangalagad. Kini mahimo unta nga dakong pangpadasig kanimo isip usa ka magtotoo, samtang ikaw namalandong niini nga mga pulong, “Amahan, pasayloa sila; kay sila wala masayod sa unsay ilang gibuhar” (Lukas 23:34). Kon ikaw dimakahimo sa paggawas ug pagsangyaw ni Kristo sumala sa imong ganahan unta tungud sa pisiko nga kinutuban, nan kini usa ka mahinungdanong kamatuuran alang kanimo. Usa sa labing–dako nga mga pamaagi sa pangalagad ug oportunidad ang bisan-kinsang magtotoo makaangkon gayud mao ang pamaagi sa pag-ampo.³⁵

Sa dihang si Jesus misinggit, “Amahan, pasayloa sila,” Siya nag-ampo alang sa nangahisalaag, alang niadtong kinsa nagpadulong sa impierno. Ang Iyang pag-ampo natubag sa ulahing panahon, kay kon kita magtandi sa Mga Buhat 2:36–41 ug Mga Buhat 3:17 diha sa Mga Buhat 4:4, kita makaamgo og usa-ka-butang sa kahulugan gikan niini nga pag-ampo. Sa labing minos walo ka libong katawhan ang naluwas sa dihang si Pedro misangyaw ug kini dilaktod nga resulta gikan sa pag-ampo ni Kristo ibabaw sa krus.

Ang pag-ampo ni Kristo ibabaw sa krus nagabutyag sa lain nga mahinungdanon kaayong kapasikaran—ang pagkabuta sa tawhanong kasingkasing o kalag: “Sila wala masayod sa unsay ilang gibuhar” (Lukas 23:34). Kadtong kinsa milan-sang-sa-krus Kaniya maoy ignorante sa doktrina. Sila wala

---

34. Thieme, *Rebound ug Padayon sa Pag-abante!*

35. Thieme, *Pag-ampo* (2019).

makaila sa Dios-tawo, ang Manluluwas sa kalibutan. Sila wala makaamgo nga si Jesu-Kristo ang Usa kinsa nahukman alang sa ilang mga sala, nagpuli sa ilang dapit, ug nagsangkap sa ilang kaluwasan. Apan Siya mipaklaro niini sa daghang hi-gayon sa dihang Siya miingon:

“Ako ang pagkabanhaw ug ang kinabuhi; siya kinsa nagatoo Kanako mabuhi bisan kon siya mamatay.” (Juan 11:25*b*)

“Ako ang kahayag sa kalibutan; siya kinsa nagasunud Kanako dili maglakaw sa kangitngit, kundili makabaton og kahayag sa kinabuhi.” (Juan 8:12*b*)

Wala gayuy ikapamalibad alang sa ilang pagkaignorante. Ang kahayag sa “mahimayaong ebanghelyo” nakadan-ag ngadto kanila (1 Timoteo 1:11). Si Jesu-Kristo pinaagi sa Iyang grasya “dili buut ni bisan kinsa nga malaglag” (2 Pedro 3:9) ug Siya miampo alang kanila. Apan, ang tawhanon nga “kasing-kasing labi pang malinglahon kay sa tanang-butang Ug sa hilabihang kamasakiton [kadaotan]” (Jeremiah 17:9).

Ug bisan kon ang atong ebanghelyo natago, kini natago alang niadtong kinsa nangalaglag, kansang kahimtang ang dios niining kalibutana nakapabuta sa mga hunahuna sa walay-pagtoo, aron nga sila dili makakita sa kahayag sa ebanghelyo sa himaya ni Kristo, kinsa mao ang imahen sa Dios. (2 Mga Taga-Corinto 4:3–4)

Sanglit ang silot sa sala mao ang espirituhanong kamatayon, kaluwasan mao ang labing-dako nga gikinahanglan sa tawo. Si Jesu-Kristo lamang ang makatubus sa katawhan gikan sa merkado sa ulipon sa sala.

Apan ang Dios nagapakita sa Iyang kaugalingong gugma alang kanato, diha nga samtang kita mga makasasala pa, si Kristo namatay alang [isip usa ka puli alang] kanato. (Mga Taga-Roma 5:8)

Siya mipuli sa atong dapit, Siya gihukman alang sa atong mga sala, ug karong-panahona ang Iyang pag-ampo ibabaw sa krus sa gihapon gitubag ingon nga daghan ang magdul ngadto ni Jesu-Kristo ug magdawat Kaniya isip Ginoo ug Manluluwas.

ANG IKADUHANG PULONGAN

Ug usa sa mga kriminal kinsa gibitay *didto* nagpasipala Kaniya, nag-ingon, “Dili ba Ikaw ang Kristo? Luwasa ang Imong-kaugalingon ug kami!” (Lukas 23:39)

Ang Mateo 27:44 nagadugang nga sa sinugdan ang duha ka kawatan nakigbatok ni Ginoong Jesus: “Ug ang mga tulisan usab kinsa gipanglansang uban Kaniya mipasangil sa mao rang insulto diha Kaniya.” Ang duha misalikway Kaniya. Ang duha misaway Kaniya ug mipasipala batok Kaniya. Apan, usa sa mga kawatan nahimong mapaniiron ug mahinulsulon—siya adunay hingpit nga pagkabali sa panghunahuna, dili mahatungud sa sala, kundili mahatungud sa Persona ni Jesu-Kristo. Ang kawatan miila sa pagkadios ni Kristo, kay siya migamit sa Griyegong pulong (*theos*) nagkahulugan og “Dios” ug mitoo Kaniya. Ang kawatan ibabaw sa krus ang ikaduhang persona nga nasulat nga naluwas niadtong adlaw.

Apan ang usa mitubag, ug nagbadlong kaniya

miingon, “Wala ka ba mahadlok bisan sa Dios [*theos*], sanglit ikaw napaubus sa mao rang silot sa paghukum? Ug kita angay gayud, kay kita nagdawat sa unsay angay kanato alang sa atong mga binuhatan; apan kining tawhana wala gayuy nabuhat nga sayup.” Ug siya nag-ingon, “Jesus, hinumdumi ako sa dihang Ikaw moabut sa Imong gingharian!” Ug Siya miingon kaniya, “Sa pagkatinuud Ako mag-ingon kanimo, karong adlaw ikaw magauban Kanako sa Paraiso.” (Lukas 23:40–43)

Ang kawatan miila ni Jesu-Kristo isip ang perpekto nga Dios-tawo. Si Jesu-Kristo waysala; Siya sa hingpit wala gayud nakabuhat og sayup. Ang kawatan nahibalo nga siya wala gayuy *mahimo* alang sa iyang kaluwasan. Nalansang sa krus, siya dili makahimo pag-apil sa usa ka simbahan o moagi sa tulumanon sa pagbawtismo; siya dili makahimo pagdanguynguy sa atubangan sa altar o pag-isa sa iyang kamut o paglakaw sa pasilyo. Ang kawatan himalasyon ug waymahimo, apan sa dihang siya midangup ni Ginoong Jesu-Kristo alang sa panabang, siya miduul sa tukma nga angayang Persona. Ang kawatan usab miila nga si Jesus adunay umaabot nga gingharian, bisan pa nga Siya nagbitay ibabaw sa krus ug himalasyon usab. Si Ginoong Jesus mitubag sa pamahayag sa pagtoo sa kawatan pinaagi sa pagsaad kaniya og usa ka dapit sa Paraiso o dughan ni Abraham, ang pinuy-anan sa tanang santo sa Karaang Testamento.³⁶

Ang duha ka kawatan ibabaw sa krus maoy hulagway sa kalibutan karong-panahona. Usa mitoo ni Jesu-Kristo ug naluwas sa waykatapusan; ang lain misalikway Kaniya ug nasilotan sa waykatapusan.

---

36. Thieme, *Madaugong Proklamasyon* (2017), 30–33.

“Siya kinsa nagatoo diha sa Anak adunay way-katapusang kinabuhi; apan siya kinsa wala nagatuman sa Anak dili makakita og kinabuhi, apan ang kaligutgut sa Dios nagapabilin diha kaniya.”
(Juan 3:36)

Ang kalibutan nabahin sa iyang panghunahuna mahatungud ni Jesu-Kristo. Mao kini nga panghunahuna nga nagatino sa waykatapusang kaugmaon sa matag tawo kinsa sukad nabuhi o sukad mabuhi pa, naglakip kanimo.

ANG IKATULONG PULONGAN

Apan didto nagtindog duul sa krus ni Jesus ang Iyang inahan, ug igsoong-babaye sa Iyang inahan, si Mary ang *asawa* ni Clopas, ug si Mary Magdalene. Busa sa dihang si Jesus nakakita sa Iyang inahan, ug ang disipulo kang kinsa Siya nahigugma nga nagtindog sa duul, Siya miingon ngadto sa Iyang inahan, “Babaye, sud-onga, ang imong anak!” (Juan 19:25b–26)

Kita makahanduraw lamang sa kasubo diha sa kasing-kasing sa Iyang inahan, nagtan-aw sa iyang anak-lalaki mamatay sa hinayhinay ug sa dakong-kasakit. Siya tingali nasubo-pag-ayo gayud uban sa dakong kasakitan. Matngoni nga si Jesus, nagpanagana sa pipila ka dagkong mga ka-kuyaw nga magaabut sa umaabot labot sa iyang dapit sulud sa plano sa Dios, *wagayud* mitawag kaniya og “Inahan.” Siya sa kanunay mitawag kaniya nga “Babaye.” Sa pagbuhat niini Siya mipahimug-at nga si Mary ang inahan sa Iyang pagkatawo; siya dili ang inahan sa Dios.

Sunud-niana Siya miingon ngadto sa disipulo, “Sud-onga, ang imong inahan!” Ug gikan niadtong orasa ang disipulo midala kaniya sa iyang kaugalingon nga *panimalay*. (Juan 19:27)

Ania ang mga pulong sa responsibilidad. Si Jesu-Kristo mihimo og maayo-kaayo ug kahibulungang kasangkapan nga nakatuman sa Balaod, “Tahora ang imong amahan ug imong inahan” (Exodo 20:12a).³⁷ Bisan pa sa Iyang naghinapos nga takna, taliwala sa makalilisang nga panghingutas ug kasakit, Siya mihatag og panahon sa paghunahuna sa usa kinsa mao ang inahan sa Iyang pagkatawo ug sa pagsangkap alang niya. Sa tataw, si Joseph namatay na, busa si Jesus mipahimutang ni Mary ilalum sa pag-amuma sa Iyang disipulo nga si Juan kinsa magahimo ni Mary nga kabahin sa iyang pamilya ug magasangkap alang kaniya isip iyang kaugalingong inahan.

Samtang Siya anaa pa sa kalibutan, si Jesus misunud sa Balaod ni Moses sa matag punto. Matag negatibo maingon usab ang positibong aspeto sa Balaod nasinati ni Ginoong Jesu-Kristo. Siya mituman sa Balaod sa perpekto. Apan, karon sa Kapanahonan sa Simbahan, kita dili na ilalum sa Balaod ni Moses, kundili ilalum sa grasya (Mga Taga-Roma 10:4). Ang Kristiyanismo misugod diin ang Balaod nahunong, apan kini wala nagakahulugan nga kita mamahimong waybalaod.

Apan ang bunga sa Espiritu mao ang gugma, kasadya, kalinaw, pailub, kabuutan, kaayo, kaminumanon, kamaaghup, pagkontrol-sa-kau-

---

37. Sa sayong-bahin sa Iyang ministeryo, si Jesus misaway sa mga Pariseyo kinsa napakyas sa pagtuman sa ilang responsibilidad ngadto sa ilang mga ginikanan pinaagi sa paggamit sa “*Corban*” nga gimik (Markos 7:10–12). Pinaagi sa paghiklin sa ilang mga bahandi labot sa usa ka paghalad ngadto sa Dios—*Corban*, sila mihikaw sa ilang mga responsibilidad sa pamilya.

galingon; batok niining mga butanga walay balaod. (Mga Taga-Galacia 5:22–23)

Alang sa pagtuman sa Balaod sa perpekto, si Jesus mi-himo og kasangkapan alang sa matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo aron sa pag-uswag ngadto sa hataas nga kahibalo sa espirituhanong pagkahamtong. Ang mismong karakter ni Kristo diha sa Iyang pagkatawo mahimong mapadayag diha sa magtotoo pinaagi sa Balaang Espiritu kon Siya nagakontrolar sa kinabuhi sa magtotoo. Kini mahimo lamang makab-ot sa dihang ang magtotoo napuno sa Espiritu pinaagi sa paggamit sa 1 Juan 1:9.

ANG IKAUPAT NGA PULONGAN

Ug sa ikasiyam ka oras si Jesus misinggit uban sa malanog nga tingog, “ELOI, ELOI, LAMA SABACHTHANI?” nga gihubad og, “DIOS KO, DIOS KO, NGANONG MIBIYA IKAW KANAKO?” (Markos 15:34)

Ingon sa ato nang nakit-an, kini nga mga pulong nga makaplagan diha sa Mateo, Markos, ug sa Mga Salmo sa literal gipangsiyagit sa makadaghang pagbalikbalik sa pagkatawo sa atong Ginoo. Diha niining pagsinggit, si Jesu-Kristo mipaklaro niini nga ang Dios nga Amahan sa kang kinsa Siya adunay usa ka wamabugto nga relasyon kinahanglan sa pagbugto niana nga relasyon sa tulo ka oras nianang si Kristo nagpas-an sa atong mga sala ibabaw sa krus. Sanglit kini imposible alang sa pagkadios sa pagpakamatay o pag-antos sa espirituhanong kamatayon, ang Dios nga Anak kinahanglan mahimong usa ka tawo aron sa pagbayad sa silot sa sala, sa pagpuli alang kanato.

Dili bisan ang labing dako, labing buutan nga tawo kinsa

sukad nabuhi ni ang bisan kinsa nga relihiyosong magtutudlo, daghan kanila karong panahona mao ang mga hingtungdan sa pagsimba sa tibuuk kalibutan, maoy kalipikado sa pagbayad sa silot sa sala. Walay bisan usa nga kalipikado sa pagdala kanato ngadto sa presensiya sa Dios. Si Jesu-Kristo lamang ang kalipikado, kay diha sa Iyang pagkatawo Siya ang walay sala—personal, giimpyut, o kinaiyanhon. Si Jesu-Kristo miadto sa krus isip perpektong tawo. Usa ka waysala nga tawo, Siya namatay sa espirituhanon alang kanatong tanan (2 Mga Taga-Corinto 5:21).

Busa, kita nasayod nga sa dihang si Jesu-Kristo misiyagit niini nga pulongan, kini ang takna diin Siya “nagpas-an sa atong mga sala diha sa Iyang lawas ibabaw sa krus” (1 Pedro 2:24a). Kini ang dimatukib nga panghingutas sa krus, Iyang mapulihon nga espirituhanong kamatayon (Mga Taga-Roma 5:8). Sa dihang ang Dios nga Amahan, sa Iyang hustisya, mibubu sa pagkasinilutan diha sa pagkatawo ni Jesu-Kristo, Siya kinahanglan motalikud Kaniya. Ang atong sala nga gibubu diha sa Iyang perpektong pagkatawo mipabulag ni Jesu-Kristo gikan sa Dios nga Amahan, maingon nga kita nahimulag gikan sa Dios diha sa espirituhanong kamatayon.

ANG IKALIMANG PULONGAN

Human niini, si Jesus, nasayod nga tanang butang natuman na, aron nga ang Kasulatan matuman, miingon, “Ako giuhaw.” (Juan 19:28)

Sa katumanan sa Salmo 69:21, si Jesus miingon, “Ako giuhaw.” Kini kahibulungan sa pag-amgo og giunsa paghigugma ni Jesu-Kristo ang mga Kasulatan diin sila niadtong panahona anaa ug giunsa sa Iyang pagkinabuhi diha sa Iyang pagkatawo nakasentro kanila. Ang Dios nga Amahan nagatinguha nga kita makabaton sa mao rang panghunahuna

bahin sa Kasulatan, nga kita makabaton sa kasadya, sa katinuuran, sa pagtahod, sa pagtuhup, ug sa interes nga anaa ni Ginoong Jesu-Kristo diha sa Kasulatan. Kita nakat-on gikan sa ikalimang pulongan sa kamahinungdanon sa Pulong sa Dios, kay ang tanang kasayuran nga kita anaa mahitungud sa Anak sa Dios makaplagan diha sa Pulong sa Dios (1 Mga Taga-Corinto 2:16).³⁸

Ang “kauhaw” ni Jesus usa ka ilhanan sa Iyang pagkatawo, tungud kay ang pagkadios dili uhawon. Hangtod niining taknaa, Siya midumili sa pag-inum sa bisan unsa. Siya midumili-pagdawat sa narkotikong ilimnon nga gitunol Kaniya sa Romanhong mga sundalo sa pagsugod sa paglansang-sa-krus (Mateo 27:34), tungud kay Siya kinahanglan nga magpabiling mabuut sa tibuuk takna diin Siya nagpas-an sa impyutasyon ug paghukum sa atong mga sala. Bisan pa, ang panghingutas, ang kasakit sa paglansang-sa-krus nakapasamut sa Iyang kauhaw (Salmo 22:15). Karon nga Siya nakatuman na sa Iyang misyon, si Jesus moinum na.

“Ako giuhaw” nagapunting sa atong pagtagad sa kamahinungdanon sa pagkatawo ni Kristo, kay ang pagkadios dili mahimong mag-antos sa silot sa sala. Si Jesu-Kristo kinahanglan mahimong usa ka tawo sa pagkwalipikar isip usa ka pari. Ingon nga pagkadios, Siya dili mahimong anaa sa pagkapari. Ingon nga tawo, Siya ang Harianon nga Pangulong Pari sa kahangturan.

Ang pagsinggit, “Ako giuhaw,” usa ka pahinumdom usab nga si Kristo ang bugtong Tigpataliwala (1 Timoteo 2:5). Siya nga tigpataliwala tali sa Dios ug tawo kinahanglan gayud nga pareho uban sa duha ka partido diha sa pagpataliwala. Ingon nga Dios-tawo, si Jesu-Kristo pareho ra sa Amahan ug sa katawhan. Busa, Siya nagadala sa Amahan ug pagkatawo sa dungan.³⁹

---

38. Thieme, *Pagkanonisar* (2019).

39. Tan-awa sa panid 128.

Ang pagkatawo ni Jesu-Kristo nagapanghimatuud sa kamatuuran nga ang Dios nga Amahan nagatuman sa Iyang Pulong. Ang Dios nga Amahan sa waykondisyon misaad ni David nga siya makabaton og usa ka Anak kinsa magahari sa kahangturan. Sa dihang ang Dios nga Anak miangkon diha sa Iyang-kaugalingon sa tinuud nga pagkatawo sa harianong kagikanan ni David ingon nga Anak ni David, Siya ang katumanan sa saad sa Amahan, ug si Jesu-Kristo mobalik sa pagtuman niana nga saad sa hingpit. Ang Iyang pagkatawo usa ka garantiya nga kita adunay usa ka Manluluwas, usa ka Harianon nga Pangulong Pari, usa ka Tigpataliwala, ug usa ka Hari—ang Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo kinsa mobalik niini nga kalibutan ug mohari hangtod sa kahangturan!

ANG IKAUNUM NGA PULONGAN

Busa sa dihang si Jesus nakadawat sa aslum nga bino, Siya miingon, “Human na [*tete/esta*]!” Ug Siya miduko sa Iyang ulo, ug mipabiya [sa kinabubut-on mipagula] sa Iyang espiritu. (Juan 19:30)

Sa dihang si Ginoong Jesu-Kristo militok sa mga pulong “Human na,” Siya mipanghimatuud sa kamatuuran nga ang kaluwasan nakompleto. Sa perfect tense ang *tete/esta* nagakahulugan og “human na sa miagi nga may mga resulta nga magpadayon sa kahangturan.” Walay bisan unsang makuha gikan sa kaluwasan, ug labaw sa tanan, walay bisan unsa nga madugang niini. Ang kaluwasan sa hingpit usa ka butang sa grasya. Walay usa sukad ang nahitakus o angayan niini nga kaluwasan. Walay sakup sa tawhanong kaliwatan ang nahitakus o angayan sa usa ka butang ingon ka kahibulungan ug ingon ka bililhon sama “sa dugo ni Jesu-Kristo” (1 Pedro 1:19). “Ang dugo ni Kristo” maoy usa ka garay

sa panulti, usa ka pasumbingay alang sa Iyang mapulihon nga espirituhanong kamatayon nga nagahinlo gikan sa tanang sala (Mga Taga-Efeso 2:13).⁴⁰ Isip sangputanan, sa dihang si Jesus miingon, “Human na,” Siya mipaklaro kaayo niini nga sa pagdugang og bisan unsa ngadto sa human na nga buhat sa kaluwasan maoy hingpit nga pagpasipala. Kaluwasan “ang gasa sa Dios; dili agig sangputanan sa mga buhat, aron walay usa ang makapasigarbo” (Mga Taga-Efeso 2:8b–9).

Ang Kasulatan klaro, “Siya kinsa nagatoo diha sa Anak adunay waykatapusang kinabuhi” (Juan 3:36a). Pagsalig o pagtoo ang pagkawaylabot sa mga buhat, ang pagkawaylabot sa merito. Pagtoo maoy pag-agad sa katibuk-an diha sa usa ka tawo alang sa kaluwasan. Walay kapuslanan ang tawhanong kamaayo nga mga kalihukan ingon sa magtoo ug maghinulsul; magtoo ug magsugid; magtoo ug magpasakup sa simbahan; magtoo ug maglakaw sa pasilyo; magtoo ug magpabawtismo; magtoo ug magbuhat . . . magbuhat . . . magbuhat.⁴¹ Walay

---

40. Sa dihang ang Bag-ong Testamento nagasulti sa dugo nga may kalabutan sa sakripisyo ni Kristo, kini wala nagapasabut sa literal nga dugo ni Jesu-Kristo apan sa Iyang simbolikanhon nga dugo nga nagarepresentar sa Iyang nagluwas nga buhat diha sa katubsanon, pagpakig-uli, pagtagbaw, ug pagkahitarong. Ang buhat sa kaluwasan nakompleto sa wala pa Siya mibuga sa Iyang katapusang ginhawa (Juan 19:30). Dugang pa, si Jesu-Kristo wala nagkadugo hangtod sa kamatayon ibabaw sa krus ingon sa gipakita pinaagi sa mga apol sa dugo ug serum nga migawas sa Iyang lawas sa dihang Siya giduslak sa Romanhong bangkaw (Juan 19:34). Ang termino “dugo ni Kristo” tungud niini nagapasabut ngadto sa Iyang mabayaron nga kamatayon diin Siya midawat alang sa paghukom ug mitangtang sa silot sa sala. Bisan sa wala pa ang Iyang unang pag-abut, dugo ang mihulagway sa buhat sa Manluluwas.

Diha sa Karaang Testamento, ang epektibong sakripisyo ni Kristo ibabaw sa krus maoy gipadayag pinaagi sa mga sakripisyo sa mananap nga gigamit diha sa Lebitikanhong mga paghalad, naglakip niadtong sa Passover. Bisan pa, samtang ang literal nga dugo sa mananap gipaagas ibabaw sa altar nga nagresulta diha sa pisiko nga kamatayon sa mananap, walay literal nga katangdian tali sa dugo sa mga mananap ug sa dugo ni Kristo tungud kay si Kristo wala nagkadugo hangtod sa kamatayon. Hinoon, ang sakripisyo sa mananap usa ka panig-ingnang katangdian diin ang literal nga dugo ug kamatayon sa mananap mihulagway sa simbolikanhon nga dugo ug mapulihon nga espirituhanong kamatayon ni Kristo ibabaw sa krus. Tan-awa sa Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*, 2–4, 17–32.

41. Tawhanong kamaayo maoy bisan unsa nga manggiloy-ong binuhatan nga gihimo sa dimagtotoo o magtotoo ubus sa pagkontrolar sa kinaiyang makasasala ug anaa sa kalibutanong sistema ni Satanas. Tawhanong kamaayo ug kadaotan maoy nga kinaiya

bisan usa niining mga butanga ang maghimo sa imong kaluwasan aron labi pa katinuud, kay si Jesu-Kristo miingon, “Human na!” Unsa ka mapangahason nimo sa pagdugang og lain nga butang!

Si Jesu-Kristo misulbad sa problema sa sala sa kahang-turan. Ang sala dili na ang isyu diha sa tawhanong kaliwatan. Si Jesu-Kristo gihukman alang sa atong mga sala. Siya mipasan sa matag sala nga gibuhat o sukad pagabuhaton pa. Kita dili makaingon ngadto sa usa-ka-tawo, “Ikaw kinahanglang magabiya sa imong mga sala aron maluwas.” Sanglit ang sala dili na mao ang isyu, unsa man ang isyu? Ang isyu mao, Unsay imong hunahuna ni Kristo? Ikaw ba modawat Kaniya isip imong Ginoo ug Manluluwas? Ikaw ba motoo diha Kaniya?

Sa Katapusang Paghukum, ang Bantugan nga Puting Trono sa Paghukum, walay usa nga pagahukman gumikan sa iyang mga sala (Pinadayag 20:12–13).⁴² Sanglit ang problema sa sala nasulbad makausa ug para sa tanan, ang mga sala dili na mahukman pag-usab. Busa, ang Kasulatan klaro sa pagpakita nga ang tanan kinsa magtindog diha sa bantugan nga puting trono maghimo sa ingon tungud kay sila misalikway ni Kristo. Sila mag-agad sa ilang kaugalingong merito, ug sila pagahukman sumala sa ilang mga buhat, dili sumala sa ilang mga sala.

Ang dimagtotoo adunay duha ka alatubangon—usa ang pagkamatay sa pisiko ug usa ang pagtindog atubangan sa bantugan nga puting trono ug pagahukman:

Ug tungud kay kini gitakda alang sa mga tawo sa pagkamatay makausa ug human niini *nagaabut* ang paghukum. (Mga Hebreohanon 9:27)

---

bisan hain sa espirituhang kamatayon or karnalidad. Tawhanong kamaayo ang paagi sa buhat ni Satanas ug kadaotan maoy iyang paagi sa pagpuyo. Tan-awa sa Thieme, *Ang Integridad sa Dios*, 58–59.

42. Thieme, *Merkado sa Ulipon sa Sala* (2016), 32–40.

Ang dimagtotoo pagahukman basi sa iyang mga buhat diin siya mipili sa pinalabi kay sa buhat ni Kristo ibabaw sa krus. Sa Katapusang Paghukum, ang Dios mopakita nga walay kantidad sa tawhanong mga buhat ang nahitumbas sa perpekto nga pagkamatarong ni Kristo, ang pagkamatarong nga ang tawo kinahanglan maghuput aron adunay relasyon uban Kaniya sa eternidad. Ang bugtong paagi sa pag-angkon niana nga pagkamatarong mao ang personal nga pagtoo diha ni Jesu-Kristo, ang Usa kinsa militok niining katingalahan nga mga pulong sa grasya—“Human na!”

ANG IKAPITO UG KATAPUSANG PULONGAN

Ug si Jesus, nagtuaw sa malanog nga tingog, miingon, “Amahan, NGADTO SA IMONG MGA KAMUT AKO MAGTUGYAN SA AKONG ESPIRITU.” Ug sa nakasulti na niini, Siya miginhawa sa Iyang katapusan. (Lukas 23:46)

Sa dihang si Ginoong Jesu-Kristo namatay ibabaw sa krus, kini kinabubut-on.

“Ako magtugyan sa Akong kinabuhi aron Ako mahimong magakuha niini pag-usab. Walay usa ang mikuha niini gikan Kanako, apan Ako magtugyan niini sa Akoa mismong pasiugda. Ako adunay awtoridad sa pagtugyan niini, ug Ako adunay awtoridad pagkuha niini pag-usab.” (Juan 10:17b–18a)

Si Jesu-Kristo namatay makaduha ibabaw sa krus. Una, Siya miantos sa mapulihon nga espirituhanong kamatayon aron sa pagbayad sa mga sala sa tibuuk kalibutan. Si Jesu-Kristo mihatag sa Iyang-kaugalingon isip “ang Nating-Karnero sa

Dios kinsa nagakuha sa sala sa kalibutan” (Juan 1:29). Unya, Siya namatay sa pisiko. Ang pisiko nga kamatayon ni Kristo mitimaan nga ang Iyang buhat nahuman ug miandam sa agianan alang sa Iyang pagkabanhaw.⁴³ Diha sa pisiko nga kamatayon ni Jesu-Kristo ang Iyang espiritu miadto didto sa presensiya sa Amahan; Iyang kalag miadto didto sa usa ka kompartamento sa Hades nailhan nga Paraiso; ug ang Iyang lawas miadto didto sa lubnganan sa pagpaabot niadtong mahimayaong takna tulo ka adlaw unya sa dihang ang Iyang lawas mahiusa pag-usab sa Iyang kalag ug espiritu ug Siya mabanhaw gikan sa patay—sa literal ug lawasnon.

Iyang ikapito nga singgit mao ang sinugdanan sa katapusan, ug bisan pa, ang katapusan usa ka bag-ong sinugdanan. Si Jesu-Kristo mabanhaw gikan sa lubnganan sa usa ka lawas sa pagkabanhaw, maglakaw uban sa katawhan sulud sa hamubo nga panahon, sunud niana magsaka ngadto sa presensiya sa Amahan sa paglingkod diha sa Iyang toong kamut ingon nga atong bantugan nga Pangulong Pari ug magpangaliya alang kanato sa kahangturan (Mga Hebreohanon 1:3b; 7:25).

Matngoni ang kausaban gikan sa nag-unang panawag-nga-kahis, “Dios Ko,” ngadto sa “Amahan.” Sa pagsulti sa Iyang-kaugalingon ngadto sa Amahan, kini dili kaduhaduhan nga ang buhat ni Kristo nakompleto ug Siya dihadiha andam na sa pagpagawas sa Iyang Espiritu. Si Jesu-Kristo wala na nagbayad sa silot sa sala nga mipatataw sa panawag-nga-kahis “Dios Ko.” Ang Amahan karon natagbaw o nahimuut pinaagi sa mapulihon nga espirituhanong kamatayon sa Iyang Anak (Mga Taga-Roma 3:25). Pinaagi sa Iyang mapulihon nga espirituhanong kamatayon, si Jesus mituman sa katangdian sa dugo nga mga sakripisyo sa Karaang Testamento. Ang mananap nga nagkadugo hangtod sa kamatayon ibabaw sa

---

43. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*, 10–14.

altar milarawan sa pagpas-an ni Kristo sa atong mga sala ibabaw sa krus.⁴⁴ Ang Iyang mapulihon nga espirituhanong kamatayon mao ang katinuuran nga gitimaan pinaagi sa Karaang Testamento nga simbolikanhong mga sakripisyo. Ang Mga Taga-Efeso 1:7, Mga Hebreohanon 9:22, 1 Pedro 1:18–19, ug Pinadayag 1:5*b* tanan natuman sa dihang si Kristo gihukman alang sa atong mga sala.

Si Jesu-Kristo misangkap sa kompleto alang sa imong perpekto nga kaluwasan. Siya sa kompleto mihuman niini. Ikaw dili mabalaka karon nga ang matag sala, milabay, pagkakaran, ug umaabot, giimpyut ngadto ni Kristo ug gihukman atol niadtong tulo ka oras ibabaw sa krus sa Abril, A.D. 30. Sa dihang Siya mipas-an sa silot sa imong mga sala, Siya miareglo sa problema sa sala makausa ug alang sa tanan. Ang Dios natagbaw sa dihang si Jesu-Kristo mipas-an sa imong mga sala. Ang pagtoo nga ikaw kinahanglan maghimo og usa ka butang mahitungud sa imong mga sala—magsalikway kanila, magbasol alang kanila, magsugid kanila, magbiya kanila—maoy pagkuha sa pagkaepektibo sa panghimayad ibabaw sa krus. Dili ang imong panghunahuna sa sala ang nagaluwas kanimo; ang imong panghunahuna sa buhat ni Kristo ibabaw sa krus ang nagaluwas. Ang pahimugat kinahanglan anaa sa kamatuuran nga “samtang kita mga makasasala pa, si Kristo namatay [sa espirituhanon] alang [isip usa ka puli alang] kanato” (Mga Taga-Roma 5:8*b*).

Kasagaran, ang mga Romano mobilin sa lawas nga gilansang sa krus hangtod ang unud madugta na. Apan sumala sa Balaod ni Moses, ang lawas dili mapabilin ibabaw sa krus atol sa Adlawng-igpapakahulay (Markos 15:42; Lukas 23:54). Ang pagbiya ni Jesu-Kristo nga nagbitay ibabaw sa krus sa gabii magapahugaw sa Yuta (Deuteronomio 21:23; cf., Mga Taga-Galacia 3:13), busa ang relihiyosong mga

---

44. Ibid., 15–32.

Hudiyo misukna nga ang mga lawas kinahanglan matangtang gikan sa mga krus sa dili pa ang pagsalup-sa-adlaw ug ang pagsugod sa pagkaon sa Passover ug ang Kasaulugan sa Way-igpapatubong Pan sa Adlawng-igpapahulay. Isip sangputanan, si Pilate misugo nga ang bitiis niadtong anaa ibabaw sa mga krus kinahanglan buk-on (Juan 19:31).

“Pagbuak-sa-bitiis,” gikan sa Latin *crurifragium*, maoy Romanhong teknik sa pagpadali sa kamatayon niadtong nalan-sang-sa-krus. Kini milangkub sa pagdugmok sa mga bukog sa bitiis pinaagi sa mabug-at nga maso.

Ang mga sundalo tungud niini miduul, ug mibuak sa mga bitiis sa unang tawo, ug sa laing tawo nga gilansang-sa-krus uban Kaniya. (Juan 19:32)

Aron makahimo sa pagtangtang sa mga lawas pag-abut sa gabii, ang Romanhong mga sundalo unang misaka ngadto sa duha ka kawatan sa kilid ni Jesus ug mihapak sa ilang mga bitiis hangtod ang mga bukog nangadugmok.

Apan sa pagduul ngadto ni Jesus, sa dihang sila nakakita nga Siya namatay na, sila wala mibuak sa iyang mga bitiis. (Juan 19:33)

Kining panapos nga testimonyo sa pisiko nga kamatayon ni Jesus nagabalikbalik sa hilabihan kamahinungdanon ug pagkadimasayup sa Pulong sa Dios. Ang kamatuuran nga ang mga sundalo wala mibuak sa iyang mga bitiis mituman sa piho nga mga saad sa Karaang Testamento nga mga Kasulatan (Salmo 34:20; cf., Juan 19:36). Dul-an napulog-lima ka mga siglo, ang mga Hudiyo sa kamasinugtanon sa Balaod mabinantayong miandam sa nating-karnero sa Passover ingon nga digayud magbuak bisan gani sa usa sa iyang mga bukog (Exodo 12:46; Numeros 9:12). Matag higayon nga sila mihimo niini nga rituwal, sila nag-ingon sa

tinuud, “Ang Dios nagatuman sa Iyang Pulong. Siya wala gayud nagapakyas!” Ang linugdangan sa Paglansang-sa-krus nagapadayag sa absoluto nga kamatinuuron sa Dios. Bisan pa sa maliputon nga daotang mga sukna sa relihiyosong mga Hudiyo, bisan pa sa mga sugo ni Pilate, bisan pa sa tibuuk Romanhong kasundalohan, walay bisan usa nga bukog sa tinuud nga Passover, si Jesu-Kristo, ang nabuak. Ang Dios nagatuman sa Iyang Pulong sa matag paagi ug ngadto sa tanang henerasyon.

Ug sa kagabhion, adunay miabut nga dato nga tawo gikan sa Arimathea, gihinganlan og Joseph, kinsa sa iyang-kaugalingon nahimo usab nga disipulo ni Jesus. Kining tawhana miadto ni Pilate ug mihangyo alang sa lawas ni Jesus. Busa si Pilate misugo *niini* sa paghatag *ngadto kaniya*. Ug si Joseph mikuha sa lawas ug miputus niini sa limpyong lino nga panapton, ug mipahimutang niini sulud sa iyang kaugalingon nga bag-ong lubnganan, nga siya misilsil diha sa bato; ug siya mipaligid og dakong bato ngadto sa ganghaan sa lubnganan ug milakaw. (Mateo 27:57–60)

DIHADIHA NGA MGA SANGPUTANAN SA KRUS

Ang Unang Milagro

Ug sud-onga, ang tabil sa templo nagisi sa duha gikan sa itaas ngadto sa ubus. (Mateo 27:51a)

Nagsunud dihadiha sa kamatayon ni Kristo, pipila ka mga milagro ang nahitabo. Ang tabil sa Templo nga nagbitay tali

sa Balaang Dapit ug sa Balaan sa mga Balaan maoy usa ka makuting natagik nga panapton sa setentay-dos ka linubid nga linubagang mga lanot, baynte ka mga tanud matag-usa (Exodo 26:33).⁴⁵ Ang tabil saysenta ka mga piye gitas-on ug treynta ka mga piye gilapdon ug imposible gayud nga magisi pinaagi sa tawhanong mga kamut gikan sa itaas ngadto sa ubus o ubus ngadto sa itaas. Apan sa takna nga si Kristo mipagawas sa Iyang espiritu, ang Dios Mismo misip-ak sa tabil sa Templo sa pagtimaan nga ang babag tali sa tawo ug sa Dios natangtang pinaagi sa buhat ni Kristo ibabaw sa krus.⁴⁶ Kita nahibalo gikan sa pagtoon sa Tabernakulo, maingon usab gikan sa Libro sa Mga Hebreohanon, nga ang tabil mirepresentar sa lawas ni Kristo, Iyang pagkatawo.⁴⁷

Sanglit tungud niini, kaigsoonan, kita adunay kompiyansa sa pagsulud sa balaang dapit tungud sa dugo ni Jesus, pinaagi sa usa ka bag-o ug buhi nga paagi nga Siya misugod alang kanato pinaagi sa tabil, kana mao, Iyang unud. (Mga Hebreohanon 10:19–20)

Ang pagkagisi sa tabil mirepresentar sa duha ka kamatayon, espirituhanon ug pisiko, ni Ginoong Jesu-Kristo nga nagahimo niining posible alang kanimo ug sa tanang magtotoo sa pagbaton og relasyon uban sa Dios sa panahon ug sa tibuuk eternidad.⁴⁸ Tungud niana si Jesus miingon, “Ako ang dalan, ug ang kamatuuran, ug ang kinabuhi; walay usa nga nagaduul sa Amahan, kundili pinaagi Kanako” (Juan 14:6).

---

45. Michael L. Rodkinson, trans., “Tract Shekalim,” *The Babylonian Talmud* (Boston: The Talmud Society, 1918), 34 (e).

46. Thieme, *Ang Babag*.

47. Thieme, *Lebitikanhong mga Paghalad* (2018), 123–25.

48. Thieme, *Ang Dugo ni Kristo*, 29–32.

Ang Ikaduhang Milagro

Ug ang yuta [Palestine] miuyog; ug ang mga bato nangasip-ak. (Mateo 27:51*b*)

“Ang yuta” nagapasabut sa Palestine. Ang Griyego nga pulong sa yuta, (*ge*), maoy gigamit alang sa Hebreyo nga pulong kayutaan, (*erets*). Hilabihan kadako ang linog nga ang mga bato sa literal nangasip-ak sa duha.

Ang Ikatulong Milagro

Ug ang mga lubnganan nangaabli; ug daghang lawas sa mga santo nga nahikatulog nabanhaw; ug nanggula sa mga lubnganan human sa Iyang pagkabanhaw sila misulud sa balaang siyudad ug mipakita sa kadaghanan. (Mateo 27:52–53)

Kita nasayod nga kini pagpabalik-sa-kinabuhi imbis nga pagkabanhaw tungud kay diha sa pagkabanhaw dili kinahanglan ang pag-abli sa mga lubnganan. Ang pagpabalik-sa-kinabuhi sa pipila sa Karaang Testamento nga mga magtotoo nahitabo human sa pagkabanhaw ni Kristo, apan maoy usa ka sangputanan sa krus. Maingon nga si Lazarus napabalik-sa-kinabuhi, kini nga mga magtotoo napabalik-sa-kinabuhi aron sa paglihok ingon nga mga saksi ni Ginoong Jesu-Kristo sa maong paagiha ang duha ka saksi mohimo diha sa Kalisdanan (Pinadayag 11:3–12). Human ang ilang ministryo sa pagsaksi nakompleto, sila sa katapusan namatay ug ilang mga lawas miuli sa lubnganan samtang ilang mga kalag ug mga espiritu misulud ngadto sa presensiya sa Ginoo.

Ang Kaluwasan sa Senturyon

Niining tungura ang senturyon, ug kadtong kinsa uban kaniya nga nagbantay ni Jesus, sa dihang sila nakakita sa linog ug sa mga butang nga nanghitabo, nalisang kaayo ug miingon, “Sa pagkatinuud kini ang Anak sa Dios!” (Mateo 27:54)

Ang senturyon usa ka sundalo, usa ka opisyal sa Romanhong kasundalohan. Ang mga opisyal gipangbansay sa pagpaniid, paghunahuna sa lohikal, ug paghunahuna sa lohikal ubus sa presyur. Kini makapahinam unsa ka daghang higayon ang Bibliya nagatala sa militar nga tawo nga nagdawat ni Kristo. Pananglitan, diha sa Mateo 8:13: “Ug si Jesus miingon ngadto sa senturyon, ‘Padayon sa imong dalan; tugoti nga kini pagabuhaton diha kanimo maingon nga ikaw mitoo.’ Ug ang sulugoon naayo niadto *mismo* nga orasa.” Diha sa Libro sa Mga Buhat, usa ka Romanhong senturyon maoy unang Hentil nga adunay usa ka simbahan diha sa iyang balay (Mga Buhat 10:22).

Ang relihiyosong pundok palibot sa krus walay gusto sa bisan-unsang kalabutan mahatungud sa Anak sa Dios, apan kini nga senturyon, kinsa anaa sa pagmando sa tanang tropa ibabaw sa bungtod, mibutang sa relihiyosong pundok sa kaulawan. Siya naniid nga kini dili kasagaran nga paglansang-sa-krus. Ang labaw nga mga pari, mga eskriba, ug mga Pariseyo mibiaybiay, apan aniay usa ka tawo kinsa naniid sa kawaykaparehas ni Kristo ug midawat Kaniya isip Manluluwas.

Ang senturyon ang ikatulong tawo nga gihisgotan kinsa naluwas ibabaw sa bungtod sa Golgotha niadtong adlaw. Usa lamang ka relihiyosong tawo, ug rilihiyon sa tinuud narepresentar, ang midawat ni Kristo—si Simon sa Cyrene. Samtang adunay daghang imoral nga katawhan didto, ka-

tawhan kinsa mipahimulus pagtan-aw sa pagdagmal, nagtan-aw sa usa ka tawo nga nag-antos, usa lamang ka imoral nga tawo maoy nasulat nga nakadawat sa Ginoo niadtong adlaw—ang kawatan.

ANG KAHIMAYAAN SA PERSONA NI KRISTO

Walay parte diha sa Kasulatan makaplagan kaayo ang kawaykaparehas sa Persona ni Kristo maingon diha sa unang kapitulo sa Libro sa Mga Hebreohanon. Ang kahawud sa Anak sa Dios ug ang pito nga kahimayaan sa Iyang Persona maoy napadayag sulud niini nga yugto: manununod sa tanang butang; tigbluprin sa kapanahonan; ang esensiya sa Dios; ang tigpadayag sa Dios; ang tigpalahutay sa uniberso; ug Iyang nahimaya nga pagkatawo. Ang tagsulat sa Libro sa Mga Hebreohanon sa tinuyong mipili sa pagpabiling wahiilhi aron nga kita makakita “walay lain, gawas lamang ni Jesus Mismo” (Mateo 17:8). Ang tagsulat nagapaila ni Jesu-Kristo sa tanan Niyang waykaparehas nga katahum, uban sa daghang halawum pa nga mga kamatuuran bahin sa Iyang Persona.

Ang Epistola nagasugod diha sa kinatas-an ug kinadak-an nga hilisgutan sa uniberso—Dios—ang Dios; sa literal, ang bugtong Dios. Ang Dios usa sa esensiya ug tulo ka persona. Esensiya sa Dios, ang sukaranong pagkaanaa sa Iyang persona, maoy kinalabwang-kamandoan, pagkamatarong, hustisya, gugma, waykatapusang kinabuhi, omnipotence, omniscience, omnipresence, pagkadili-mausab, ug kamatinu-uron.⁴⁹ Sa personalidad Siya ang Dios nga Amahan, Dios nga Anak, ug Dios nga Balaang Espiritu, matag pagkaanaa bulag ug lahi nga Persona apan naghuput sa parehong mga kinaiya o esensiya sa pagkadios.

---

49. Thieme, *Ang Trinidad*, 7–25.

Ang Dios, human Siya misulti sa nangaging panahon ngadto sa mga amahan pinaagi sa mga propeta diha sa daghang bahin [sa Kasulatan] ug diha sa daghang paagi [nagkalainlaing mga paagi]. (Mga Hebreohanon 1:1)

Dios nga Amahan mao ang tagmugna sa divine nga plano sa grasya alang sa tawhanong kaliwatan. Atol sa nagasugod nga panahon sa Karaang Testamento nga kanon, “nangaging panahon,” ang Dios misulti ngadto sa mga amahan—ang mga Hudiyo sa Karaang Testamento—pinaagi sa mga propeta. Ang Dios mipadayag sa Iyang-kaugalingon ug sa Iyang plano diha sa daghang nagkalainlain nga mga paagi: mga damgo ug mga bisyon, laktod nga komunikasyon, piho nga mga matang sa seremonyas, mga paghalad sa mga sakripisyo, ang Balaang mga Adlaw, pipila ka mga larawan o mga hulad sama sa Tabernakulo, ug sa nahasulat nga Pulong.⁵⁰ Tanan nga magsusulat sa Karaang Testamento nga mga Kasulatan, gikan ni Moses ngadto ni Malachi, nakabaton sa katungdanan o sa gasa sa propesiya.

Apan, sukad sa pagkakompleto sa kanon sa Kasulatan sa kapin kun kulang A.D. 96 uban sa kamatayon ni Apostol Juan didto sa pulo sa Patmos, ang Dios nakigsulti sa tawo sa usa lamang ka paagi—pinaagi sa Anak, ang Persona ni Jesu-Kristo ingon sa gitanyag diha sa Pulong sa Dios, ang “hunahuna ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16).

Sulud niining katapusang mga adlaw [Bag-ong Testamento nga kanon] nakigsulti ngari kanato pinaagi sa *Iyang Anak*. (Mga Hebreohanon 1:2a)

---

50. Ang “larawan” maoy usa ka Karaang Testamento nga ilustrasyon nga, samtang adunay usa ka dapit ug katuyoan diha sa bibliyanhong kasaysayan, sa ingon-usab gitagana sa paglarawan-daan sa usa ka Bag-ong Testamento nga doktrina.

Sa Karaang Testamento, ang mga pagpadayag lahi, matag-usa nagbutyag og kabahin sa kamatuuran. Matag Karaang Testamento nga henerasyon mikinahanglan og usa ka bag-ong tingog. Karon, sa Kapanahonan sa Simbahan, tanan nga kamatuuran gipahayag pinaagi ni Kristo. Ang Karaang Testamento maykalabutan sa malarawanong pagpadayag, apan tungud sa Unang Pag-abut ang mga hulad gitangtang sa pag-abut sa katinuuran, si Jesu-Kristo nga nagpakatawo. Bisan og ang pagpadayag sa duha ka testamento managlahi diha sa mekanika, ang tinubdan mao ra—ang Dios. Tanan nga pagpadayag nagapunting diha ni Ginoong Jesu-Kristo.

Ang Unang Himaya: Manununod sa Tanang Butang

Kang kinsa [Jesu-Kristo] Siya [Dios nga Amahan] mitudlo nga [*tithemi*] manununod sa tanang butang. (Mga Hebreohanon 1:2b)

Ang unang himaya ni Kristo sa tinuuray nagabalik ngadto sa eternidad nga milabay, kay diha sa Griyego, ang aorist tense sa *tithemi* usa ka constative aorist nga nagasud-ong sa aksiyon sa pagkatinudlo diha sa iyang katibuk-an; si Kristo natudlo makausa ug para sa tanan. Kini kabahin sa divine nga dekrito nga makit-an diha sa Salmo 2:7–8.⁵¹ Sa eternidad nga milabay, kaniadto pa sa wala pa ang tawo o

---

51. Ang dekrito ang waykatapusan, balaan, makinaadmanon, ug labawng-kamandoan nga katuyoan sa Dios, nagtukib dihadiha sa tanang butang nga sukad anaa o maanaa sa ilang mga hinungdan, mga dagan, mga kondisyon, mga pagsunudsunod, ug mga kalambigitan, ug nagtino sa ilang piho nga kaugmaon. Ang dekrito maoy waykatapusan ug dimausab nga pagbuut sa Dios mahitungud sa umaabot nga pagkaanaa sa mga hitabo nga mahitabo sa panahon ug mahitungud sa tukma nga han-ay ug paagi sa ilang kahitaboan (Salmo 2:7; 148:6; Daniel 9:24; Mga Taga-Efeso 1:9). Ang dekrito gidesinyo “sa wala pa ang pundasyon sa kalibutan,” ug gisentro diha sa persona ni Jesu-Kristo isip Manluluwas (Mga Taga-Efeso 1:4–6; 1 Pedro 1:20) ug pinasikad sa prinsipyo sa grasya (Mga Taga-Efeso 2:8–9). Tan-awa sa mga panid 102–04. Tan-awa usab sa Thieme, *Ang Integridad sa Dios*.

mga anghel nalalang, ang Dios nga Amahan mitudlo ni Jesu-Kristo nga manununod sa tanang butang. Busa, si Jesu-Kristo ang manununod sa tanang nahimugso-pag-usab nga mga gingharian naglakip sa Karaang Testamento nga mga santo, Kapanahonan sa Simbahan nga mga magtotoo, mga santo sa Kalisdanan, ug mga magtotoo sa Milenyo.

Ang pagkamanununod nagagumikan sa pagkaanak. Sa katibuk-an nga pagkasulti, ikaw dili mahimong usa ka manununod gawas kon ikaw sinagup o tinuud nga anak sa usa ka tawo. Ang Kapanahonan sa Simbahan nga mga magtoo ang mga anak sa Dios pinaagi sa pagsagup (Mga Taga-Galacia 4:5) ug pagkahimugso-pag-usab.

Kay kamong tanan mga anak sa Dios pinaagi sa pagtoo diha ni Kristo Jesus. (Mga Taga-Galacia 3:26)

Apan ingon kadaghan sa midawat Kaniya, ngadto kanila Siya mihatag sa katungud nga mahimong mga anak sa Dios, *bisan* niadtong kinsa nga magtoo diha sa Iyang ngalan. (Juan 1:12)

Kita dili mga anak sa Dios tungud kay kita natawo sa pisiko niining kinabuhia. Kita dili mga anak sa Dios tungud kay kita mipahisakup og simbahan. Kita mga anak sa Dios tungud kay kita natawo pag-usab, ug ang bugtong paagi aron nga matawo pag-usab mao ang pagdawat ni Jesu-Kristo sa personal isip Ginoo ug Manluluwas (Juan 3:3, 15).

Ug kon mga anak, mga manununod usab, mga manununod sa Dios ug isigkamanununod uban ni Kristo, kon sa tinuud kita mag-antos uban *Kaniya* aron nga kita mahimo usab mahimaya uban *Kaniya*. (Mga Taga-Roma 8:17)

Sa *pagbaton* og usa ka panulundon *nga maoy* dimadunot [dili matangtang pinaagi sa kamatayon] ug waymantsa [dili matangtang pinaagi sa sala] ug dili molubad [dili mataya o makutkut], gitagana sa langit alang kanimo [dili maguba pinaagi sa panahon], kinsa gipanalipdan sa gahum sa Dios pinaagi sa pagtoo alang sa usa ka kaluwasan nga andam mapadayag sa katapusang panahon [ang pagbutyag ngadto sa kalibutan sa atong mga lawas sa pagkabanhaw].
(1 Pedro 1:4–5)

Kon ikaw usa ka magtotoo ni Jesu-Kristo, kon ikaw misalig Kaniya alang sa imong kaluwasan, ikaw usa ka manununod sa Dios. Ikaw ang manununod sa panulundon nga dimalimbungan, nga dili gayud mausab o makuha gikan kanimo. Ikaw adunay waykatapusan nga panulundon—tanang tungud sa imong relasyon sa Persona ni Jesu-Kristo. “Kang kinsa Siya mitudlo nga manununod sa tanang butang,” ang nag-unang pulongan sa pito ka kahimayaan sa Persona ni Kristo, naga-pahinumdom kanato niining katingalahan ug kahibulungan nga kamatuuran (Mga Hebreohanon 1:2). Diha sa takna sa kaluwasan, ang Dios nga Balaang Espiritu mibutang kanato ngadto sa panaghiusa uban ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 12:13) sa ingon nagdala kanato ngadto sa waykatapusang relasyon uban ni Ginoong Jesu-Kristo ug pinaagi Kaniya, waykatapusang relasyon uban sa Amahan usab.

Si Kristo isip ang manununod sa tanang butang naga-pahinumdom usab kanato nga ang Kristiyanismo dili usa ka rilihiyon. Rilihiyon mao ang tawo nga nagpangita sa pag-uyon sa Dios pinaagi sa iyang mga buhat, apan ang Kristiyanismo maoy usa ka relasyon sa Dios lahi sa mga buhat. Kristiyanismo maoy unsay nabuhat sa Dios alang sa makasasalang tawo, dili unsay mahimong buhaton sa tawo para sa Dios. Matag butang nga gikinahanglan sa pagdala sa makasasalang tawo

ngadto sa relasyon uban sa Balaang Dios gikasangkap na sa hingpit pinaagi sa buhat ni Jesu-Kristo ibabaw sa krus. Kon ikaw misalig ni Jesu-Kristo, ikaw usa ka manununod sa Dios, usa ka espirituhanong bilyonaryo! Ikaw adunay katigayunan nga dili mahimong matangtang o makuha aron nga ikaw makaatubang sa kinabuhi nga may bibliyanhong kasinatian ug panahum. Ikaw makabaton og kasigurohan nga ang imong kinabuhi karon adunay katuyoan, bisan og kinsa ka, unsa ka, o asa ka.

Usa ba ka malisud nga semana kini alang kanimo? Ikaw aduna bay mga problema o mga kasamok o mga kalisud? Adunay daghan pa gayud sa dili pa ikaw mobiya gikan niining kalibutana, apan isip manununod sa Dios ang imong kinabuhi adunay katin-awan ug kahulugan tungud kay ikaw karon adunay mga bililhong-butang sa eternidad nga makita. Sa dihang ikaw makat-on sa pagtagana unsay anaa ang Dios alang kanimo, ikaw makaatubang sa mga kalisud niining kinabuhia uban sa divine nga panahum. Ikaw makahibalo nga agi og resulta sa pagsalig diha ni Jesu-Kristo, ikaw maykalabutan sa hitabo nga nahitabo binilyon ka katuigan ang milabay, ang pagkatinudlo sa pagkamanununod. Kay maingon nga si Jesu-Kristo gitudlo sa eternidad nga milabay, busa, maingon-usab, kita gitudlo tungud kay kita anaa sa panaghiusa uban Kaniya. Ang atong posisyon diha ni Kristo sukad pa sa eternidad nga milabay sa dihang ang Dios nga Amahan miingon sa katibuk-an ngadto sa Dios nga Anak, “Ako buut nga ang matag-usa kinsa nagatoo diha kanimo makabaton og malungtarong kinabuhi” (Mga Buhat 13:48).⁵²

Ang pagkamanununod pinasikad diha sa kamatayon sa

---

52. Sa eternidad nga milabay, ang omniscience sa Dios nahibalo-daan sa mga hunahuna, mga motibo, mga desisyon, ug mga aksiyon sa matag magtotoo (1 Pedro 1:2). Ang pagkahibalo-daan sa Dios nagakompirmar lamang unsay Iyang gidekrito mahitungud sa mga magtotoo; pagkahibalo-daan wala nagapiho-daan niadtong mga hitabo ni nagasupak sa tawhanong kabubut-on sa bisan unsang paagi (Mga Taga-Efeso 1:4– 5, 11). Tan-awa sa Thieme, *Ang Integridad sa Dios*, 188–90.

usa. Ang kamatayon ni Ginoong Jesu-Kristo ibabaw sa krus misangkap sa basihanan alang sa atong pagkamanunod. Kita makapanunod gikan sa Dios tungud kay si Jesu-Kristo mibayad sa silot sa atong mga sala.

Susama kalayo ang sidlakan gikan sa kasadpan, Ingon kalayo Siya mitangtang sa atong kalapasan gikan kanato. (Salmo 103:12)

“Ako, bisan Ako, mao ang usa kinsa nagapapas sa inyong mga kalapasan alang Kanako; Ug Ako dili mohinumdom sa inyong mga sala.” (Isaiah 43:25)

Kita mga manunod karon dayon—mga manunod tungud sa kamatayon ni Ginoong Jesu-Kristo; mga manunod tungud kay kita nakadawat Kaniya isip Ginoo ug Manluluwas ug nangahimong mga anak sa Dios pinaagi sa pagtoo Kaniya; mga manunod tungud sa usa ka relasyon; mga manunod tungud sa pagkahimugso-pag-usab; mga manunod tungud sa atong panaghiusa uban sa Persona ni Jesu-Kristo.

Ang Ikaduhang Himaya: Tigbluprin sa Kapanahonan

Pinaagi kang kinsa Siya usab mihimo sa kalibutan. (Mga Hebreohanon 1:2b)

Kini dili usa ka pasabut ngadto sa uniberso ug sa mga magilakong-talay, apan ngadto sa mga dispensasyon o kapanahonan nga gidesinyo sa Dios alang sa takna. Kini tinuud kay si Ginoong Jesu-Kristo ang mibuhat sa uniberso, ingon sa atong makit-an diha sa Mga Taga-Colosas 1:16 ug Mga Hebreohanon 1:10, apan kini usa ka pasabut ngadto sa Usa kinsa ‘mibluprin sa kapanahonan’—si Ginoong Jesu-Kristo.

Si Pablo nagasulti mahitungud sa “laing mga henerasyon” diha sa Mga Taga-Efeso 3:5 ug “*milabayng kapanahonan*” diha sa Mga Taga-Colosas 1:26. Sa Mga Taga-Efeso 2:7, siya nagahisgot og “kapanahonan nga moabut.” Gikan niining mga yugtoa kita nasayod nga kita nagpuyo sa usa ka panahon o dispensasyon.

Ang dispensasyon usa ka gidugayon o kategoriya sa tawhanong kasaysayan nga gipahayag sa pinulongang divine nga pinadayag. Ang mga dispensasyon maglangkub sa divine nga interpretasyon sa kasaysayan. Ang Dios nagatukod sa Iyang pagbuut pinaagi niining mga hugna-sa-panahon sa kasaysayan, busa bisan pa kong kita makasabut kanila o dili, sila anaa. Adunay divine nga plano, bisan sa takna. Ang Dios nga Amahan, ang tagmugna sa plano, midesyono sa mga dispensasyon libot sa Persona ni Kristo.

Adunay katuyoan alang sa matag butang nga nagahitabo. Adunay rason alang sa atong pagkaanaa; adunay rason nga-no nga sa Kapanahonan sa Simbahan ang matag magtotoo usa ka harianong pari (1 Pedro 2:9); nganong ang matag magtotoo gipuy-an sa Dios nga Amahan, Dios nga Anak, ug Dios nga Balaang Espiritu (Juan 14:23; 17:22–23; Mga Taga-Roma 8:11); nganong ang matag magtotoo gihimo nga embahador alang ni Kristo (2 Mga Taga-Corinto 5:20; Mga Taga-Efeso 6:20).⁵³ Kini kompletong mga pagtoon sa

---

53. Ang Kapanahonan sa Simbahan waykaparehas tungud kay ang matag sakup sa kinaiya-sa-Dios nagapuyo sa magtotoo. Ang Dios nga Amahan nagapuyo sa lawas (Juan 14:23; Mga Taga-Efeso 4:6; Mga Taga-Filipos 2:13; 2 Juan 9) alang sa katuyoan sa paghimaya sa Iyang plano alang sa Kapanahonan sa Simbahan (Mga Taga-Efeso 1:3, 6, 12). Si Jesu-Kristo nagapuyo sa lawas sa magtotoo isip ang Shekinah nga Himaya (Juan 14:20; 17:22–23, 26; Mga Taga-Roma 8:10; 2 Mga Taga-Corinto 13:5; Mga Taga-Galacia 2:20; Mga Taga-Colosas 1:27; 1 Juan 2:24) ug sa maong panahon timaan ug tsapa sa harianong pamilya sa Dios (Juan 14:20); usa ka garantiya sa divine nga gahum sa takna (Mga Taga-Roma 8:10; 2 Mga Taga-Corinto 13:4–6), sa kinabuhi human sa kamatayon diha sa presensiya sa Dios sa kahangturan (Mga Taga-Colosas 1:27), ug sa umaabot nga ganti ug panalangin (1 Mga Taga-Corinto 3:13–14); ang motibasyon sa pag-abante diha sa espirituhanong kinabuhi ubus sa pagsulay (Mga Taga-Galacia 2:20); ang basihanan alang sa paggahin og kinatas-ang prayoridad sa relasyon uban sa Dios ug paggamit

ilang-kaugalingon, apan kini igo sa pagsulti nga tanan kanila gisentro diha sa panahon nga kita magpuyo. Bisan pa niana, ang matag dispensasyon nagapakita nga ang tawhanong kaliwatan, pinaagi sa iyang kaugalingon nga paagi sa buhat, adunay bugtong kasulbaran sa mga problema sa tawo diha ni Ginoong Jesu-Kristo. Siya wala lamang mibluprin sa kapanahonan nga milabay ug sa kapanahonan nga moabut, apan Siya Mismo ang taliwala sa kalihukan sa matag panahon.

Usa sa mga pagtolon-an nga makat-onan gikan sa nag-kalainlain nga mga dispensasyon mao nga ang perpektong kalikupan dili maoy kasulbaran sa mga problema sa tawo. Makapila ikaw nakaingon og, “Kon kita adunay perpekto nga kalikupan lamang, kon kita aduna lamang niini, o niana, nan matag butang kahibulungan gayud”? Ang perpektong kalikupan anaa sa Hardin sa panahon sa mga Hentil, apan kini wala makatagbaw sa tawo.

Karon, kita adunay kahibulungang kalikupan gihapon sa United States of America. Mga paghikog, pagkasugapa sa druga, ug pagkaulipon sa alkohol anaa sa tanang higayon og hataas. Ang sumbanan sa kinabuhi mas hataas dinhi kay sa bisan unsang kabahin sa kalibutan, ug tingali sa bisan unsang panahon sa kasaysayan; bisan pa adunay diyutayng tinuud

---

sa iyang gahum (1 Juan 2:24); ug ang basihanan alang sa paghimaya ni Kristo diha sa kinabuhi sa magtotoo (Juan 17:22–23, 26). Ang Shekinah nga Himaya gianinag diha sa kinabuhi sa magtotoo samtang siya nagatubo sa espirituhanon (2 Mga Taga-Corinto 3:17–18). Ang Balaang Espiritu nagapuyo sa matag magtotoo sa pagsangkap og templo alang sa pagpuyo ni Jesu-Kristo isip ang Shekinah nga Himaya (Mga Taga-Roma 8:11; 1 Mga Taga-Corinto 3:16; 6:19–20; 2 Mga Taga-Corinto 3:6; 6:16) ug pagsangkap sa basi sa mga operasyon alang sa paggamit sa iyang omnipotence—ang pagpuno sa Balaang Espiritu—isip ang pamaagi sa pagtuman sa plano sa Dios (Mga Taga-Roma 8:11; 1 Mga Taga-Corinto 3:16; 6:19–20; 2 Mga Taga-Corinto 6:16; Mga Taga-Efeso 1:14). Tan-awa sa Thieme, *Kristohanong Pag-antos* (2021), 65–67.

Sa takna sa kaluwasan, ang matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo gitudlo nga harianong embahador, aron mahimong representante ni Ginoong Jesu-Kristo ug sa iyang mga palisiya sa kalibutan (2 Mga Taga-Corinto 5:20; Mga Taga-Efeso 6:20). Tan-awa sa Thieme, *Kristohanong Integridad*, 97–99.

nga kalipay. Mas dako nga materyal nga kauswagan ang katawhan mag-angkon, mas diyutay ang kalipay nga sila daw og aduna. Ang kalipay wala nagaabut gikan sa mga butang nga kita maghuput, gikan sa atong mga panag-uban, o gikan sa padasig sa pagdayeg o pag-uyon. Bisan sa Milenyo sa dihang si Jesu-Kristo ang mohari pag-usab dinhi sa kalibutan sa perpektong kalikupan, ang katawhan dimalipayon gihapon. Ang kasulbaran sa mga problema sa tawo ug iyang kalipay mag-abut sa usa lamang ka paagi: agi sa personal nga relasyon uban sa Dios pinaagi ni Jesu-Kristo ug agi sa pag-angkon sa grasya nga mga kasangkapan nga Iyang gihimong anaa pinaagi sa doktrina sa Bibliya. Waysapayan sa panggawas nga mga kondisyon, ang tawo sa kanunay maanaa sa gawasnong pagbuut sa pagdawat o pagsalikway sa kasulbaran sa Dios sa iyang suludnon nga kalaglagaan—Iyang Anak, si Jesu-Kristo.

Ang Ikatulong Himaya: Ang Esensiya sa Dios

Ug Siya mao [absoluto nga pagkaanaa] ang silaw sa Iyang himaya. (Mga Hebreohanon 1:3a)

Ang Griyegong pulong (*apaugasma*) nagakahulugan og “silaw, ang gilak, aninag o nagadan-ag.” Si Jesu-Kristo ang “nagadan-ag” sa Dios. “Nagmakidlapon” ang mamahimong labing-maayo nga paghulagway. *Apaugasma* maoy teknikal nga termino nga nagpaila sa dinagaang sumala sa kahayag gikan sa orihinal nga gigikanan nga nagakuyanap ug nagalamdag samtang kini nagairog sa unahan ngadto sa kawanangan. Sa susamang paagi, mas daghan ang atong nahibaloan mahitungud ni Ginoong Jesu-Kristo, mas dako ang Iyang himaya nga mahimo ngari kanato. Himaya maoy usa ka pasabut sa Iyang divine nga esensiya maingon diha sa Mga Taga-Roma 3:23. Busa si Kristo ang “nagmakidlapon” sa divine nga esensiya.

Ang Ikaupat nga Himaya: Ang Tigpadayag sa Dios

Ug ang eksakto nga representasyon [*karakter*] sa Iyang [sa Dios] kinaiya [*esensiya*]. (Mga Hebreohanon 1:3b)

Sa Griyego, *karakter* maoy gigamit alang sa pagmarka o pagpakopya sama diha sa mga pagmarka sa mga sensilyo. Gikan niini, ang pungan nagapaila sa hulad o “eksakto” nga imahen sa tawo. Si Jesu-Kristo ang eksakto nga imahen sa Dios, ug sa ingon Siya ang tigpadayag sa Dios. Kita nasayod gikan sa Juan 1:18, Juan 6:46, 1 Timoteo 6:16, ug 1 Juan 4:12 nga walay usa sa bisan kanus-a ang nakakita sa Dios nga Amahan. Tanan nga atong nahibaloan mahitungud sa kinaiya-sa-Dios, kita nahibalo pinaagi sa Persona ni Jesu-Kristo, kay Siya ang tigpakita sa kinaiya-sa-Dios. Ang gugma, grasya, ug paghukum sa Dios mahimo lamang mahibaloan pinaagi sa Persona ni Jesu-Kristo, ang makita nga myembro sa kinaiya-sa-Dios.

Ang Ikalima nga Himaya: Ang Tigpalahutay sa Uniberso

Ug nagasangga [*nagapalahutay*] sa tanang butang pinaagi sa pulong sa Iyang gahum [*omnipotence*]. (Mga Hebreohanon 1:3c)

Ang labing dako nga gahum ang kalibutan sa bisan kanus-a nakahibalo maoy sa dihang si Jesu-Kristo nagasulti. Dili lamang Siya ang tigpadayag sa Dios, Siya mao usab ang tigpalahutay sa uniberso. Si Jesu-Kristo nagahari ug nagapatunhay sa matag butang gikan sa gamatoy nga mga lugas ngadto sa wanang-kaayo nga mga magilakong-talay

pinaagi sa Iyang dimahubsan nga gahum. Ang Iyang gahum perpekto ug labaw sa atong panabut (Isaiah 40:12).

Karon, kon ikaw daghan og nasayran mahitungud sa uniberso, ikaw nakahibalo sa kapid-an nga mga magilakong-talay, solar bodies, mga planeta, ug kabitoonan nga anaa. Kon ikaw nakaamgo nga aduna sa literal binilyon kanila nga gilunaluna binilyon ka light-years kalayo ug tanan nag-irog sa paspas nga mga tulin sa kakusog, nan ikaw nakahibalo sa dako-kaayong problema sa trapiko sa kawanangan. Unsay nagapugong kanila sa pagbanggaay? Unsay nagapugong niini nga uniberso gikan sa tuman nga kaguliyang?

Mas daghan ang imong nahibaloan mahitungud sa kawanangan, labaw pa nga ikaw makaamgo nga adunay Usa nga nakahibalo sa tanang panghitabo sa sundanan sa trapiko; adunay Usa nga nagapahiusa niining tanan. Kana nga Usa mao ang Persona ni Ginoong Jesu-Kristo: “Diha Kaniya [Jesu-Kristo] tanang butang nagahiusa” (Mga Taga-Colosas 1:17b). Kon dili pa tungud ni Ginoong Jesu-Kristo nga nagpalahutay kanato pinaagi sa balaod sa grabidad niining globo, dili unta kita makapabilin diha sa yuta; magalutawlutaw kita libot sa kawanangan, maingon sa gipahimatud-an sa mga astronut.

Ang Ikaunum nga Himaya: Ang Manunubos sa Katawhan

Sa dihang Siya nakahimo sa pagputli sa mga sala. (Mga Hebreohanon 1:3d)

Sa tanang pito ka kahimayaan, kini ang labing makapahibulong ug makapahingangha. Unsa kini nga ang Usa kinsa mibuhat sa uniberso—ang Usa kinsa mao ang tigpadayag sa Dios, ang Usa kinsa mao ang tigpalahutay sa uniberso, ang Usa kinsa omniscient, omnipresent, ug omnipotent—

kining bantugan nga Dios, ang waykatapusang Hari, ang malungtaron nga Soberano, moanhi niining kalibutana ug mag-angkon sa Iyang-kaugalingon porma sa ubus nga tawo? Nganong nahimo Siyang tawo? Nganong nagpakatawo Siya? Adunay usa lamang ka tubag:

“Kay ang Dios sa ingon-niini nahigugma sa kalibutan, nga Siya mihatag sa Iyang natawo-nga-waykaparehas nga Anak, aron ang bisan-kinsa nga nagatoo diha Kaniya dili malaglag, kundili makabaton og waykatapusang kinabuhi.” (Juan 3:16)

Pinaagi niini ang gugma sa Dios napakita diha kanato, tungud kay ang Dios nakapadala sa Iyang natawo-nga-waykaparehas nga Anak dinhi sa kalibutan aron nga kita mamahimong magpuyo pinaagi Kaniya. (1 Juan 4:9)

Ang gugma sa Dios nga mipunting padulong sa espirituhanong patay nga katawhan waykondisyon; kini wala nagaagad diha sa merito sa hingtungdan sa Iyang gugma, apan diha sa Iyang integridad, Iyang pagkamatarong ug hustisya. Ang Dios nagahigugma kanato tungud sa kinsa ug unsa Siya, dili kinsa ug unsa kita.⁵⁴

Apan ang Dios nagapakita sa Iyang kaugalingong gugma alang kanato, sa diha nga samtang kita mga makasasala pa, si Kristo namatay alang [isip usa ka puli alang] kanato. Labi pang dako labot pa, napahitarong na karon pinaagi sa Iyang dugo [mapulihon nga espirituhanong

---

54. Thieme, *Ang Trinidad*, 13–17.

kamatayon], kita maluwas gikan sa kaligutgut sa *Dios* [pagkasinilutan] pinaagi Kaniya. (Mga Taga-Roma 5:8–9)

Ang krus ang labing-dako nga pagpakita sa gugma sa Dios alang sa tanang katawhan. Ang Dios nga Amahan mipakita sa Iyang gugma alang kanato diha sa Iyang desisyon sa pag-impuyut ug paghukum sa tanang sala sa tawhanong kasaysayan diha sa waysayup nga tawhanong kinaiya ni Jesu-Kristo (Juan 3:16–17). Tungud kay ang Dios nga Anak nahigugma kanato, Siya nahimong tinuud nga pagkatawo aron sa pagdala sa impyutasyon ug paghukum sa tanang sala sa tawhanong kasaysayan ug mamatay isip atong puli. Ang Dios nga Balaang Espiritu maingon man usab mipakita sa Iyang gugma alang kanato sa dihang Siya mihimo sa desisyon sa paglahutay sa tawhanong kinaiya ni Jesu-Kristo samtang Siya midala sa atong mga sala diha sa Iyang kaugalingong lawas ibabaw sa krus (1 Pedro 2:24).

Ang krus ang katumanan sa saad nga gihatag ngadto ni Adan didto sa Hardin; ang “binhi” sa babaye, ang Manluluwas, magabuak sa gahum sa sala ug espirituhanong kamatayon uban sa Iyang kamatayon ibabaw sa krus (Genesis 3:15). Ang hustisya sa Dios miimpuyut sa tanang sala sa tawhanong kasaysayan ngadto ni Kristo ibabaw sa krus ug mihukum Kaniya isip atong puli. Ang nagpanghimayad nga sakripisyo ni Kristo ibabaw sa krus mitagbaw makausa ug alang sa tanan sa pagkamatarong ug hustisya sa Dios.

Ug ang gasa [Jesu-Kristo] dili sama *niadtong miabut* pinaagi sa usa [Adan] kinsa nakasala; kay sa usa ka bahin ang paghukum *migumikan* sa usa ka *kalapasan* nga nagresulta sa pagkasinilutan, apan sa laing bahin ang libre nga gasa [inkarnasyon ug panghimayad ni Kristo]

migumikan sa daghang kalapasan nga nagresulta sa pagkahitarong. (Mga Taga-Roma 5:16)

Nga si Jesu-Kristo sa kinabubut-on nahimong “sala alang sa atong kaayohan” mipalingkawas sa hustisya sa Dios, nga walay bisan unsang kompromiso sa Iyang esensiya, sa pag-impuyut sa Iyang pagkamatarong ngadto kanato diha sa takna sa kaluwasan “aron kita mamahimo nga pagkamatarong sa Dios diha Kaniya” (2 Mga Taga-Corinto 5:21). Isip mga taghuput sa giimpuyut nga pagkamatarong, kita karon “nahitarong,” madawat sa Dios (Mga Taga-Roma 3:21–22; 4:5, 21–25; 1 Mga Taga-Corinto 1:30; Mga Taga-Galacia 2:16–17). Ang pagkahitarong nagagarantiya sa atong waykatapusang relasyon uban sa Dios.⁵⁵ Kadtong kinsa nakadawat sa Iyang mapulihon nga sakripisyo adunay positibong kasigurohan nga walay waykatapusan nga paghukum alang kanila. Ang relasyon ngadto sa Dios dili gayud mawala, kay “karon tungud niini wala nay pagkasinilutan alang kanila kinsa anaa ni Kristo Jesus” (Mga Taga-Roma 8:1).

Ang Ikapitong Himaya: Ang Nahimaya nga Pagkatawo ni Kristo

Siya milingkod sa toong kamut sa Kaharianon diha sa kahitas-an. (Mga Hebreohanon 1:3e)

Kini ba nga Jesus, kinsa namatay ibabaw sa krus, nabanhaw gikan sa patay? Kini ang labing-dako nga isyu ang kalibutan sukad nakapasangpot, kay ang kaluwasan sa tawhanong kaliwatan nagaagad diha sa tubag. Walay pagkabanhaw, ang atong pagtoo walay sangputanan (1 Mga Taga-Corinto 15:13–

---

55. Thieme, *Ang Integridad sa Dios*, 69–74.

14). Bisan pa niana, ang Pulong sa Dios nagatapos sa isyu makausa ug alang sa tanan—oo, Siya nabanhaw—sa literal ug sa pisiko.

Ug sud-onga, usa ka makusog nga linog ang nahitabo, kay usa ka anghel sa Ginoo mikanaog gikan sa langit ug miabut ug mipaligid sa bato ug milingkod sa ibabaw niini. Ug iyang [ang sa anghel] hitsura maoy sama sa kilat, and iyang bisti sama ka puti sa nyebe; ug ang mga guwardiya mikurog sa kahadlok kaniya, ug nahimong sama sa patayng kalakin-an. Ug ang anghel mitubag ug miingon ngadto sa mga babaye, “Ayaw kahadlok; kay Ako nasayod nga kamo nangita ni Jesus kinsa gilansang sa krus. Siya wala dinhi, kay Siya nabanhaw na, sama sa Iyang gisulti. Dali, tanawa ang dapit diin Siya naghigda.” (Mateo 28:2–6)

Si Jesus nabanhaw na ug gawas na sa lubnganan sa dihang ang anghel mipaligid sa bato. Ang bato gitangtang aron nga ang kalibutan makakita nga ang lubnganan walay sulud!

Pulos ang Dios nga Amahan ug Dios nga Balaang Espiritu maoy mga ahente sa pagkabanhaw ni Jesu-Kristo. Ang Mga Taga-Roma 6:4, Mga Taga-Efeso 1:20, Mga Taga-Colosas 2:12, 1 Mga Taga-Tesalonica 1:10, ug 1 Pedro 1:21 tanan magsaysay nga ang Dios nga Amahan mibanhaw ni Jesu-Kristo gikan sa patay. Ang Mga Taga-Roma 1:4, 8:11, ug 1 Pedro 3:18 magdeklarar nga ang Balaang Espiritu maingon man usab mibanhaw Kaniya gikan sa patay. Sa takna nga ang omnipotence sa Dios nga Amahan miuli sa tawhanong espiritu sa atong Ginoo gikan sa langit ug ang omnipotence sa Balaang Espiritu miuli sa tawhanong kalag sa atong Ginoo gikan sa Hades ngadto sa Iyang lawas sulud sa lubnganan,

ang pagkatawo ni Kristo nabanhaw.⁵⁶ Gipahiusa-pag-usab sa lawas sa pagkabanhaw, ang atong Ginoo milakaw agi sa solido nga bato sa Iyang lubnganan.

Ang nabanhaw nga Kristo mipakita ngadto sa mga disipulo sa daghang higayon (Mateo 26:32; 28:9–10, 16–20; Markos 16:12–14; Lukas 24:15, 36; Juan 20:19, 26; Mga Buhat 1:3; 1 Mga Taga-Corinto 15:5–7). Ang Iyang lawas sa pagkabanhaw nagabaton sa mga uwat gikan sa mga lansang diha sa Iyang mga kamut ug mga tiil (Salmo 22:16*b*; Zechariah 12:10*b*) maingon man usab sa samad diha sa Iyang kilid. Pinaagi niining mga samad ang Iyang mga disipulo nakaila Kaniya (Juan 20:25–29).

“Tan-awa ang Akong mga kamut ug Akong mga tiil, nga Ako kini Mismo; hikapa Ako ug tan-awa, tungud kay ang usa ka espiritu walay unud ug mga bukog maingon nga kamo makakita nga Ako aduna.” (Lukas 24:39)

Bisan og ang lawas sa pagkabanhaw ni Kristo adunay substansiya—unud ug mga bukog (Lukas 24:39–40)—ug mahikap o mabati (Mateo 28:9; Juan 20:17), kini makalakaw usab agi sa mga bato o siradong mga pultahan (Lukas 24:36; Juan 20:19). Ang Iyang lawas sa pagkabanhaw nagaginhawa (Juan 20:22) ug nagakaon (Lukas 24:42–43). Diha sa lawas sa pagkabanhaw, si Jesu-Kristo makalihok ditinabangan pulos sa pinatindog ug pinahigda nga mga patag (Mateo 28:10; Mga Buhat 1:9–10); Siya makatungha sa kalit ug dihadiha, maingon nga sa kalit, mahanaw (Lukas 24:31).

Tanan kadtong kinsa mitoo sa Anak sa Dios sa wala pa

---

56. Kini nga gahum nga mibanhaw ni Jesu-Kristo gikan sa mga patay mao ra nga gahum nga mobanhaw sa matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo sa umaabot (Mga Taga-Roma 8:11) ug kana magamit sa matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo sa pagtuman sa Kristohanong paagi sa kinabuhi (Mga Taga-Efeso 1:19–20).

ang Iyang Inkarnasyon ug kinsa mipahayag sa ilang pagsalig pinaagi sa paghalad sa mananap nga mga sakripisyo ug pagpaagas sa dugo maoy naglantaw ngadto sa unahan sa makasaysayanong katumanan sa ilang malarawanong pagsimba. Sila naglantaw ngadto sa unahan niadtong adlaw sa dihang si Jesu-Kristo mamatay ibabaw sa krus; sa dihang Siya magadala sa silot sa mga sala sa kalibutan sa pagtagbaw sa perpekto nga pagkamatarong ug hustisya sa Dios; ug sa dihang Siya mabanhaw gikan sa mga patay ug madawat sa Dios nga Amahan isip usa ka tawo.

Ang buhat ni Jesu-Kristo ibabaw sa krus napanghimatud-an diha sa mga mata sa Amahan pinaagi sa Iyang pagkabanhaw, apan kana dili ang katapusan niini. Samtang hinungdanon ang krus ug ang pagkabanhaw, bisan kini sila dili igo. Kay hangtod ang *usa ka tawo* makapabilin diha sa presensiya sa Dios, walay sakup sa tawhanong kaliwatan ang makapabilin diha sa presensiya sa Dios. Tungud niini, kwarenta ka adlaw human sa Iyang pagkabanhaw, si Jesu-Kristo mibarog sa ibabaw sa Bukid sa mga Oliba, nanamilit sa Iyang disipulo, ug mibiya gikan niining kalibutana sa pagkayab ngadto sa presensiya sa Amahan.

Samtang ang mga disipulo nanghangad pa, ang mga anghel mikanaog gikan sa langit uban sa usa ka mensahe:

Ug human Siya nakasulti niining mga butanga, Siya gialsa samtang sila nagtan-aw, ug usa ka panganod ang midawat Kaniya nga wala nila makita. Ug samtang sila nagtutok kaayo sa kapanganoran samtang Siya nagbiya, sud-onga, duha ka kalakin-an sa maputi nga mga sinina mibarog sa kilid nila; ug sila miingon usab, “Kalakin-an sa Galilee, nganong nagtindog kamo nagtan-aw sa kapanganoran? Kini nga Jesus, kinsa gipasaka gikan kaninyo ngadto sa langit, moanhi sa mao rang paagiha samtang kamo

mitan-aw Kaniya nga misulud sa langit.” (Mga Buhat 1:9–11)

Sa ingon niini samtang ang mga disipulo gihupay sa mga pulong sa mga anghel, si Jesu-Kristo diha sa lawas sa pagkabanhaw nag-agi sa pagbulot-an ni Satanas, “ang prinsipal sa gahum sa kahanginan” (Mga Taga-Efeso 2:2). Isip ang Dios-tawo, si Jesu-Kristo nag-atubang og usa ka grabe kaayo nga krisis, kay diha nianang higayona si Satanas sa wayduhaduha mibutang sa iyang tibook yawan-ong organisasyon ngadto sa pakig-away, nagbuhat sa tanan sa iyang gahum aron pagpugong Kaniya sa pag-abut ngadto sa presensiya sa Amahan.

Karong panahona kita nagpuyo sa usa ka panahon nga ang mga Kristohanon wala makasabut sa kamahinungdanon sa doktrina sa Bibliya. Apan kini klaro kaayo nga si Satanas nakasabut, kay adunay diyutay nga pagduhaduha nga siya migamit og dako-kaayong presyur aron pagpugong sa Anak sa Dios sa pag-irog padulong sa lawak sa harianong-lingkuranan.

Kita wala nasayod unsa ka dugay kini nahimo, tingali segundo lamang o basin dugay pa, apan si Jesu-Kristo miabut, ug Siya miabut nga madaugon! Ang langit nabukas kaayo. Ang Amahan midala ni Jesu-Kristo ngadto sa Iyang presensiya, ug miingon, sa tinuud, “Lingkod!”

Apan kinsa sa mga anghel Siya sukad nakaingon,
 “LINGKOD SA AKONG TOONG KAMUT,
 HANGTOD AKO MAGHIMO SA IMONG MGA KA-
 AWAY
 NGA USA KA TUMBANAN SA IMONG MGA TIIL”?
 (Mga Hebreohanon 1:13)⁵⁷

57. Sa Operasyon Tumbanan, sa dihang ang Ginoong Jesu-Kristo nagabalik sa kalibutan diha sa Ikaduhang Pag-abut sa pagtukod sa Iyang gingharian sa milenyo, si Satanas ug tanang nangalaglag nga mga anghel pagahimoon nga Iyang “tumbanan,” kana mao

Ang GINOO [Dios nga Amahan] nagaingon ngadto sa akong Ginoo [ang nabanhaw nga Anak sa Dios]:

“Lingkod sa Akong toong kamut,
Hangtod Ako maghimo sa Imong mga kaaway
nga usa ka tumbanan sa Imong mga tiil.”
(Salmo 110:1)

Sa dihang si Jesu-Kristo milingkod, Siya wala milingkod isip Dios. Ang pagkadios wala nagalingkod. Ingon nga Dios, Siya omnipresent, anaa sa tibuuk uniberso, ug labaw sa kinutuban ug sa kanunay anaa diha sa presensiya sa Amahan. Ingon nga Dios, Siya katumbas uban sa laing mga myembro sa Trinidad ug adunay waykatapusang fellowship uban sa Amahan ug sa Balaang Espiritu. Apan, ang Usa kinsa milingkod sa toong kamut sa Amahan lahi sa Amahan ug lahi sa Espiritu. Si Jesu-Kristo lahi—Siya Dios ug Siya tawo diha sa usa ka persona sa kahangturan. Siya lahi sa laing mga myembro sa kinaiya-sa-Dios tungud sa Iyang pagkatawo, ug Siya lahi gikan sa tanan nga laing mga myembro sa tawha-nong kaliwatan tungud sa Iyang pagkadios.

Sa dihang ang Amahan miingon, “LINGKOD SA AKONG TOONG KAMUT” ngadto ni Jesu-Kristo, Siya wala nagsulti ngadto sa dimokunhod nga pagkadios ni Kristo, apan ngadto sa Iyang pagkatawo. Ang pagkatawo ni Kristo ang misaka ug ang pagkatawo ni Kristo ang milingkod sa toong kamut sa Amahan. Sa dihang Siya milingkod, gikan pa si Kristo sa kalibutan diin Siya nakasangkap sa atong hilabihan-kadako nga kaluwasan.

---

nga sila pagatangtangan gikan sa kalibutan ug pagaprisohon aron pag-andam og dalan alang sa perpektong kalikupan sa Milenyo (Mateo 22:44; 1 Mga Taga-Corinto 15:24–25; Pinadayag 20:2–3). Ang Operasyon Tumbanan nagakompirma sa istratohiyahong kadaugan ni Jesu-Kristo ibabaw sa krus. Alang sa usa ka detalyado nga katin-awan sa Operasyon Tumbanan, tan-awa sa Thieme, *Madaugong Proklamasyon*, 54–56.

Kini ang unang higayon sa kasaysayan sa uniberso nga usa ka tawo sukad ang gisultian sa paglingkod diha sa presensiya sa balaan, makiangayon, ug matarong nga Dios. Nakita ba nimo ang pagkahinungdanon niini nga madramahong takna? Naila ba nimo unsa ka mahinungdanon kini nga ang Amahan miingon og, “LINGKOD SA AKONG TOONG KAMUT”? Kini maoy hingpit nga pagdawat! Kini ang resulta sa doktrina sa pagkatagbaw. Kini ang Amahan nga nagsulti, “Ako natagbaw niining tawhana!” Ang pagdawat ni Jesu-Kristo isip usa ka tawo mipasabut sa pagdawat sa Iyang sakripisyo, ug busa, ang pagdawat sa tanan kanila nga magpangita sa agi-anan ngadto sa presensiya sa Amahan pinaagi ni Kristo.

ANG KAHAWUD NI KRISTO

Nahimo nga labi pang maayo [labaw pang gibantog] kay sa mga anghel, ingon nga Siya nakapanunud sa usa ka labaw pa ka hamiling ngalan kay sa kanila. (Mga Hebreohanon 1:4)

Ang labaw sa kinutuban nga himaya sa Persona ni Kristo napasundayag sa usa ka mubo nga kapahayag (Mga Hebreohanon 1:3), kini nga yugto nagapadayon pag-ugmad sa Iyang kahawud. Ang anghelanong binuhat gigamit isip ang sumbanan, kay sila ang kinatas-an sa tanang binuhat nga mga linalang. Ang Dios hawud sa mga anghel. Ang mga anghel gibuhat nga hawud sa tawo. Diha sa Iyang nahimaya nga tawhanong lawas si Jesu-Kristo nakaangkon o nakapanunud sa usa ka mas maayong ngalan, kinahawuran sa karakter labaw sa mga anghel, tungud kay ang Amahan miingon ngadto ni Jesus, “LINGKOD SA AKONG TOONG KAMUT.” Niining tungura, ang tawo kinsa sa dimasukod gibuhat nga kubus sa *posisyonal* mamahimong hataas pa kay sa mga anghel sa punto sa kaluwasan. Pinaagi sa panaghiusa uban ni Kristo,

ang tawo sa *kasinatian* mamahimong hataas pa diha sa Pagsakgaw tungud kay ang pagkatawo ni Jesu-Kristo nahimong hawud sa mga anghel pinaagi sa Iyang pagsaka ug sesyon didto sa toong kamut sa Amahan.⁵⁸ Isip mga manununod uban sa Anak, ang mga magtotoo magpanunud sa kinahawuran ni Kristo. Mga Hebreohanon 1:5–13 nagapadayag sa pito ka pamaagi nga si Kristo hawud sa mga anghel.

Hawud diha sa Iyang Relasyon

Kay ngadto si kinsa sa mga anghel Siya sukad miingon,

“IKAW ANG AKONG ANAK,
KARONG ADLAWA [ang adlaw sa Inkarnasyon]
AKO NAKAPANGANAK KANIMO”? (Mga Hebreohanon 1:5a)

Mga Hebreohanon 1:5a maoy kinutlo gikan sa Salmo 2:7 ug kabahin sa waykatapusang dekrito. Ang Griyegong pulong (*huios*) gihubad og “Anak” maoy gigamit diha sa Bagong Testamento lamang alang ni Kristo isip myembro sa tawhanong kaliwatan ug alang sa Lawas ni Kristo—kadtong nahimugso-pag-usab nga mga myembro sa tawhanong kaliwatan nga anaa sa panaghiusa uban Kaniya. Bisan pa og ang mga anghel sa hinugpong nailhan isip “mga anak sa Dios” sa daghanan (Genesis 6:2; Job 1:6; 2:1; 38:7), sila wala gayud sa tagsatagsa o sa personal nga gitawag og “usa ka anak.”

---

58. Ang Pagsakgaw ang panapos nga hitabo sa Kapanahonan sa Simbahan sa dihang tanan nga Kapanahonan sa Simbahan nga mga magtotoo, patay o buhi, pagabanhawon gikan sa kalibutan sa pagtagbo sa Ginoo sa kahanginan (1 Mga Taga-Tesalonica 4:13–17). Thieme, *Ang Divine nga Laraw sa Kasaysayan*, 81–82.

Ug usab,

“AKO MAHIMONG AMAHAN KANIYA
UG SIYA MAHIMONG ANAK KANAHO”? (Mga
Hebreohanon 1:5b)

Ang katapusang katunga niining bersikuloha usa ka kinutlo gikan sa 2 Samuel 7:14. Kita kinahanglang makasabut nga ang mga pulong “amahan” ug “anak” pinulongang gigamit. Samtang ang mga pulong amahan ug anak magpahayag og relasyon diha sa tawhanong kaliwatan hain kita adunay pakisayran sa pangisip, sila wala sa igo magpahayag sa relasyon tali sa Una ug Ikaduha nga mga Persona sa Trinidad, bisan og sila maghatag kanato og usa ka idiya. Ang Unang Persona ang Amahan; ang Ikaduhang Persona ang Anak. Sa eternidad nga milabay, sa dihang ang kaluwasan giandam ug ang Unang Persona mihimo sa Ikaduhang Persona nga manununod sa tanang butang, kini nga pamahayag sa Mga Hebreohanon 1:5 maoy usa sa mga butang nga gisulti sa Amahan. Kini nagatukod alang kanato sa kamatuuran nga adunay relasyon tali sa Una ug Ikaduha nga mga Persona sa Trinidad.

Kita, usab, makabaton og relasyon uban sa Unang Persona sa Trinidad pinasikad sa atong relasyon uban ni Jesu-Kristo. Kita gisulud ngadto sa panaghiusa uban sa Anak sa Dios pinaagi sa pagtoo Kaniya, ug ingon nga ang Amahan ug ang Anak usa, sa ingon niini kita usa uban sa Anak ug busa uban sa Amahan (Juan 17:20–24). Kita karon adunay relasyon uban sa Dios nga Amahan, ang Unang Persona sa Trinidad, tungud sa atong posisyon diha ni Kristo Jesus.

Busa kon si bisan kinsang tawo anaa ni Kristo, *siya maoy* bag-ong binuhat. (2 Mga Taga-Corinto 5:17a)

Kinsa Siya sa gawasnon mihatag kanato sa Hini-gugma. (Mga Taga-Efeso 1:6b)

Sa binalikbalik kita gidala atbangay sa pulongan, “diha ni Kristo” ug sa kanunay kini nagapasabut sa atong panaghiusa uban Kaniya. “Diha ni Kristo” labot pa nagapakita kanato nga ang Kristiyanismo dili rilihiyon. Kristiyanismo maoy personal nga relasyon uban sa Anak sa Dios.

Hawud diha sa Iyang Ikaduhang Pag-abut

Ug sa dihang [*hotan*] Siya pag-usab nagadala [*eisago*] sa kinamagulangan ngadto sa kalibutan, Siya nagaingon,

“UG TUGOTI ANG TANANG MGA ANGHEL SA DIOS
MAGSIMBA KANIYA.” (Mga Hebreohanon
1:6)

“Sa dihang Siya pag-usab nagadala” nagapasabut sa Ikaduhang Pag-abut. Ang Griyegong pulong *eisago* nagatimaan sa usa-ka-tawo nga gidala pagbalik ngadto sa usa-ka-butang; gikan niini, si Kristo gidala pagbalik ngadto sa kalibutan pinaagi sa Amahan. Sa dihang si Kristo gidala pagbalik ngadto sa kalibutan diha sa Ikaduhang Pag-abut, ang mga magtotoo pagadalhon uban Kaniya (1 Timoteo 2:12). Ang partikulo nga *hotan* dugangan sa subjunctive mood uban sa aorist tense sa *eisago* nagatimaan sa indefinite temporal clause nagkahulugan nga kini usa ka hitabo sa umaabot, siguro nga moabut, apan ang takna sa hitabo wamahibal-i.

Adunay tulo ka punto nga nalambigit sa “ang kinamagulangan” nga atong kinahanglang matngonan. Una, pamunoan o kinalabwang-kamandoan: Si Kristo ang magmamando sa pamilya sa Dios. Ikaduha, pagkapari: Si Kristo ang Harianon nga Pangulong Pari sa kahangturan sunud sa han-

ay ni Melchizedek. Ikatulo, ang dobleng bahin: Si Kristo ang manununod sa tanang butang, naglakip sa duha ka nahimugso-pag-usab nga mga gingharian—ang gingharian sa Karaang Testamento nga mga santo ug ang gingharian sa Simbahan.

Diha sa Ikaduhang Pag-abut, ang Dios nga Amahan nagamando sa tanan nga piniling mga anghel sa pagsimba ni Jesu-Kristo. Niining tungura, ang Operasyon Tumbanan makompleto sa dihang si Kristo nagabalik sa kalibutan sa katapusan sa Kalisdanan ug tanang nangalaglag nga mga anghel naglakip ni Satanas mabuntog, matangtang gikan sa kalibutan, ug himoon nga Iyang tumbanan. Si Satanas mawad-an sa pamunoan sa kalibutan ngadto ni Ginoong Jesu-Kristo (Salmo 110:1; Mga Taga-Efeso 1:22; Mga Hebreohanon 1:13; 10:13). Ang anghelanong away masuspenso.⁵⁹

Hawud diha sa Iyang Ministeryo

Ug sa mga anghel Siya nagaingon,
 “KINSA NAGAHIMO SA IYANG [pinili] MGAANGHEL
 NGA MGA HANGIN,
 UG IYANG MGAMINISTRO NGADILAAB SAKALAYO
 [kinutlo gikan sa Salmo 104:4].”

---

59. Ang Kalisdanan usa ka gidugayon sa pito ka literal nga katuigan nga diha dayon nagasunud sa Pagsakgaw sa Simbahan ug nagatapos sa Ikaduhang Pag-abut ni Kristo. Nahibaloan isip kang Daniel nga “ikakapitoang semana” (Daniel 9:24–27) ug “panahon sa kasamok ni Jacob” (Jeremiah 30:7, *KJV*), kining mubo nga katuigan nga nagakompleto sa Kapanahonan sa Israel maoy gitagna diha sa Karaang Testamento (Isaiah 34:1–7; 63:1–6; Jeremiah 30:4–8; Zechariah 12:1–3; 14:1–2). Ang Kalisdanan ang panahon sa labing-dako nga pagkawalay-paglaum ni Satanas samtang siya nagahimo sa kinatapusang istratohiyahon nga pagduso sa pag-angkon og kontrol sa kalibutan nga siya nakamando sukad sa pagkalaglag ni Adan. Tan-awa sa Thieme, *Armageddon* (2018).

Ang anghelanong away ang dimakita nga pakiggubat tali sa Dios ug ni Satanas, gidagkotan pinaagi sa una-sa-kasaysayang pag-alsa ni Satanas ug usa sa tulo-ka-bahin sa mga anghel, nga nagapadayon isip espirituhanong pakiggubat sa tibuuk tawhanong kasaysayan. Tan-awa sa Thieme, *Satanas ug Demonismo* (2017), 1–18.

Apan sa Anak *Siya nagaingon,*

“IMONG TRONO, O DIOS, HANGTOD SA KAHANGTURAN,

UG ANG MATARONG NGA SETRO MAO ANG SETRO SA IYANG GINGHARIAN [kinutlo gikan sa Salmo 45:6].” (Mga Hebreohanon 1:7–8)

Ang mga anghel mga sulugoon sa Dios, ingon sa gitumbok sa pulong “mga ministro.” Isip mga sulugoon sa Dios, sila usab gigamit sa pagpahamtang og paghukum—“dilaab sa kalayo.” Hinoon, sa bersikulo 8, ang “apan” nagapaila sa pagkalahi tali sa pagkasulugoon sa mga anghel ug pamunon ni Kristo isip pulos Anak ug Dios. Si Jesu-Kristo, pinaagi sa pagkahimo nga sulugoon ni Yahweh, sa tinuud nahimong hawud ngadto sa mga sulugoon diha sa anghelanong pagbulot-an. Ang mga anghel mga sulugoon, apan si Kristo adunay usa ka trono. Isip tawo, si Kristo adunay trono ni David. Diha sa toong kamut sa Amahan, si Kristo usab ang magmamando sa Simbahan. Sa dihang ang Dios, ang Unang Persona, mipakigsulti sa Dios, ang Ikaduhang Persona, Siya mipakigsulti Kaniya isip pagkadios! Si Jesu-Kristo Dios!” “O Dios” ang gipamulong ngadto ni Jesu-Kristo human Siya nahimong unud ug mipuyo uban kanato—Siya gitawag nga Dios! Samtang ang piniling mga anghel magpahamtang sa paghukum ubus sa mando sa Dios diha sa panahon, si Kristo ang Dios ug nagamando sa kahangturan isip ang Dios-tawo. Ug kita, Kapanahonan sa Simbahan nga mga magtotoo, mohari uban Kaniya (2 Timoteo 2:12).

Diha sa Iyang pagkatawo si Jesu-Kristo “ANG MATARONG NGA SETRO”—waysayup nga pagkamatarong. Ang perpekto nga pagkamatarong ni Kristo gitangdi sa dipagkamatarong ni Satanas, kinsa nagasulay sa pagmando sa kalibutan. Ang kalibutanong palisiya ni Satanas, *cosmos diabolicus*, maoy tawhanong maayo ug daotan ug unang girepresentar pinaagi sa kahoy sulud sa Hardin (Genesis 2:17). Ang “maayo” ni

Satanas—rilihiyon, sosyalismo, kamatabangon, ug uban pa—sa tinuud daotan (Juan 8:44). Sa pagpalambo sa pag-uswag sa iyang ginsakupan, siya nagapangita sa pagpapha sa Dios ug pagbuhat og inawat nga milenyo sa dili pa si Kristo mobalik.⁶⁰ Apan ang sala usa ka kaulawan kaniya. Ang kagulangan ug pagkadaotan sa kalibutan dili pinaagi sa desinyo ni Satanang kay sila magmatuud sa iyang pagkadili-makahimo sa pagtuman sa iyang plano. Si Satanang naalaot sa kapakyasan tungud kay siya wala nagatagad sa katinuuran sa plano sa Dios ug nagasupak sa kamatuuran sa doktrina sa Bibliya.⁶¹

Sa pagtangdi, si Jesu-Kristo mohari sa Milenyo nga may matarong nga setro, reperensiya sa perpektong divine nga mga sukaranan sa mga balaod sa katukuran. Ang setro ang yawi sa katukuran; kini nagarepresentar og awtoridad. Si

---

60. Ang Milenyo mao ang gidugayon sa usa ka libo nga literal ka katuigan nga nagsugod human sa Ikaduhang Pag-abut ni Jesu-Kristo (Pinadayag 20:4) diin Siya mopriso pag-una ni Satanang diha sa Dalama (Pinadayag 20:2), sunud niana nagasugod sa iyang paghari sa trono ni David isip ang Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo (1 Timoteo 6:15) nagtuman sa tanang waykondisyon nga mga kasabutan ngadto sa Israel (Salmo 105:6–10) ug nagtukod sa tibuuk-kalibutang kalinaw ug perpektong kalikupan ibabaw sa kalibutan (Isaiah 11:6–9). Tan-awa sa Thieme, *Ang Divine nga Laraw sa Kasaysayan*, 116–121.

61. Gihubad gikan sa sinulat ni Lewis Sperry Chafer: “Sunud sa bakak mismo, ang labing-dako nga lingla si Satanang nagapahamtang—nag-abot sa tanang diluwas ug sa dakong bahin sa mga Kristohanon—mao ang pagpakaingon nga kanang mga butang lamang nga giisip sa katilingban nga daotan ang magagumikan sa yawa—kon, sa tinuud, adunay bisan unsang yawa ang nagpasiugda og bisan unsa. Dili ang katarungan sa tawo, kundili ang pinadayag sa Dios, ang nagapakita nga ang mga gobyerno, mga pamatasan, edukasyon, arte, komersiyalismo, daghan-kaayong mga kahimoan ug mga organisasyon, ug daghan sa relihiyosong kalihukan ang nahiapil diha sa *cosmos diabolicus*. Kana mao, ang sistema nga si Satanang nakatukod nga nagaapil sa tanang kamaayo nga siya makasagol ngadto niini ug mahimong makanunayon sa butang nga siya nagapunteriya sa pagkab-ot. Usa ka mahinuktokong pangutana ang nagatumaw kon ang presensiya sa tataw-kaayong kadaotan sa kalibutan maoy tungud sa katuyoan ni Satanang sa paghimo ingon niini, o kon kini nagatumbok sa pagkadili-makahimo ni Satanang sa pagtuman sa tanang nga siya nakadesinyo. Ang kalagmitan dako nga ang ambisyon ni Satanang nakadala kaniya sa pagsagubang sa labaw pa kay sa bisan unsang binuhat sukad makadumala. Ang Pinadayag nagadeklarar nga ang katibuk-ang *kalibutang-sistema* kinahanglan magun-ub—dili sa iyang kadaotan lamang, apan *tanang* nga anaa niini, pulos maayo ug dimaayo.” Tan-awa sa Chafer, Lewis Sperry, D.D., Litt.D., Th.D., *Systematic Theology* (Dallas: Dallas Seminary Press, 1947), 2:100.

Jesu-Kristo mohari ubus sa mga balaod sa katukuran nga may perpektong administrasyon nga nagresulta sa mauswagon nga kinabuhi alang sa matag-usa ibabaw sa kalibutan.

Hawud diha sa Iyang Pagkatinudlo

“IKAW NAHIGUGMA SA PAGKAMATARONG [ang divine nga plano] UG NASILAG SA PAGKAWALAY-BALAOD [plano ni Satanas];
 BUSA ANG DIOS [ang tagmugna sa divine nga plano], IMONG DIOS, MIDIHOG [pagkatinudlo sa hari] KANIMO [ang nagpakatawo nga Kristo] SA LANA SA KASADYA LABAW SA IMONG MGA KAUBAN.” (Mga Hebreohanon 1:9)

Samtang si Ginoong Jesu-Kristo dinhi ibabaw sa kalibutan sa lawasnong ludlis, Siya sa kanunay mipili sa matarong nga plano sa Dios nga Amahan inay sa daotan-kaayo nga plano ni Satanas. Sama sa gipadayag sa satanasnong tentasyon sa Mateo kapitulo kwatro, ang plano ni Satanas mao ang pagdani sa nagpakatawo nga Kristo sa paglihok nga makaugalingnanon sa plano sa Amahan—sa paglaktaw sa krus ug pagkuha sa korona. Atol sa Inkarnasyon, si Jesu-Kristo sa kinabubut-on midili paggamit sa Iyang kaugalingon nga divine nga mga hiyas. Samtang Siya migamit sa Iyang omniscience, Siya wala migamit niini sa pagbenepisyo sa Iyang-kaugalingon. Hinoon, si Jesu-Kristo miagad diha sa nagpalahutay nga ministeryo sa Dios nga Balaang Espiritu—ang pagpuno sa Espiritu alang sa pagpagahum sa paghimo og mga milagro ug pagpuyo diha sa paagi nga makapahimuut sa Dios nga Amahan (Mateo 4:1).

Sa plano sa Dios, ang krus kinahanglang mag-abut sa dili pa ang korona. Tungud kay si Jesu-Kristo mipahimutang sa Iyang “nawong sama sa santik” (Isaiah 50:7) ug wala mairog

gikan sa plano sa krus, ang Dios nga Amahan mihatag Kaniya sa hawud nga pagkatinudlo labaw sa Iyang mga kauban—mga anghel nga nakig-uban ni Kristo sa Inkarnasyon ug Operasyon Tumbanan. Si Kristo ang Hari, ug sila, anghelanong mga kauban, mga sulugoon.

Hawud isip Magbubuhat

Ug,

“IKAW, GINOO, SA SINUGDANAN MIPAHIMUTANG
SA PUNDASYON SA KALIBUTAN,
UG ANG KALANGITAN ANG MGA BUHAT SA
IMONG MGA KAMUT [kinutlo gikan sa Salmo
102:25].” (Mga Hebreohanon 1:10)

Tanan nga makita nimo ingon ug tanan nga dili makita nimo mitungha sa pagkaanaa pinaagi ni Ginoong Jesu-Kristo (Isaiah 44:24; Juan 1:3; Mga Taga-Colosas 1:16). Si Kristo adunay labaw pang gahum diha sa Iyang mga kamut kay sa tanan nga anghelanong binuhat pagatipoon. Ang mga kamut ni Jesu-Kristo mibuhat sa uniberso; Iyang mga kamut milihok ug matag butang mitungha sa pagkaanaa.

Apan kadtong pareho nga mga kamut maoy gilansang sa krus aron nga kita makabaton og waykatapusang kinabuhi! Kini sa pagkatinuud makapahingangha nga grasya! Giunsa ni Jesu-Kristo paghimo niadto alang kanato? Giunsa sa kamut nga mibuhat sa uniberso nga malansang sa krus? Si Jesus Mismo misinggit, “Sila mitusok sa akong mga kamut ug sa akong mga tiil” (Salmo 22:16). Siya mihimo niini tungud kay Siya nahigugma kanato! Si Jesu-Kristo adunay alatubangon sa kamatayon aron nga kita makabaton og waykatapusang kinabuhi.

Matag myembro sa tawhanong kaliwatan adunay alatubangon sa kamatayon, gawas sa henerasyon sa Pagsakgaw. Si

Kristo mituman sa Iyang alatubangon. Ikaw motuman ba?

Ug sanglit kini gitudlo alang sa katawhan nga mamatay sa makausa ug human niini *nagaabut* ang paghukum. (Mga Hebreohanon 9:27)

Kon ikaw magdawat sa paghukum ni Kristo isip puli alang sa imong kaugalingon sa *dili pa* ikaw mamatay, ikaw dili na gayud motuman sa alatubangon sa paghukum *human* ikaw mamatay.

Hawud diha sa Iyang Karakter

“SILA MANGALAGLAG, APAN IKAW MAGPABILIN;
UG SILANG TANAN MAMAHIMONG DAAN SAMA SA
BISTI [kinutlo gikan sa Salmo 102:26].” (Mga
Hebreohanon 1:11)

Human sa paghari sa milenyo ni Kristo, ang kalangitan diha sa ilang pagkakaran nga porma pagagub-on (Mateo 24:35; 2 Pedro 3:10–12; Pinadayag 20:11; 21:1). Apan ang Ginoong Jesu-Kristo “*mao* gihapon kagahapon ug karon, oo ug sa kahangturan” (Mga Hebreohanon 13:8). Samtang ang mga sinina madunot, sa ingon niini ang mga binuhat, apan dili ang Ginoong Jesu-Kristo; “gikan sa dimatapos ngadto sa dimatapos, Ikaw Dios” (Salmo 90:2).

“UG INGON SA TABON IKAW MOLUKOT KANILA;
INGON SA BISTI SILA USAB PAGAILISAN.
APAN IKAW MAO GIHAPON,
UG IMONG KATUIGAN DILI MATAPOS [kinutlo gikan
sa Salmo 102:27].” (Mga Hebreohanon 1:12)

Usa ka panahon ang moabut sa dihang ang uniberso ingon

sa atong nahibaloan kini pagagub-on, ug ang Ginoong Jesu-Kristo mohimo og usa ka bag-o ngadto sa pagkaanaa. Ang kinaiyahan anaa sa kalooy ni Kristo, apan Siya wala gayud sa kalooy sa kinaiyahan. “Kay Ako, ang GINOO, dili mausab” (Malachi 3:6).

Hawud diha sa Iyang Posisyon

Apan ngadto kinsa sa mga anghel Siya sukad nakasulti,
 “LINGKOD SA AKONG TOONG KAMUT,
 HANGTOD AKO MAGHIMO SA IMONG MGA KA-
 AWAY
 NGA TUMBANAN ALANG SA IMONG MGA TIIL”?
 (Mga Hebreohanon 1:13)

Ang tubag—wala bisan usa! Kay Siya wala miingon niini ngadto ni bisan kinsa sa mga anghel, kini duul sa usa ka paradoha. Ang tawo ubus nga binuhat kay sa mga anghel, apan si Jesu-Kristo ang tawo hawud kay sa mga anghel. Kita nasayod niini tungud kay ang Amahan wala gayud miingon ngadto ni bisan kinsang anghel, “LINGKOD SA AKONG TOONG KAMUT.” Ang Dios nga Amahan miingon niini ngadto sa usa ka tawo—ang Ginoong Jesu-Kristo!

“SA AKONG TOONG KAMUT” ang dapit sa kinatas-ang pasidungog. Si Kristo, ang tawo, gipahimutang labaw sa mga anghel kay si Jesu-Kristo, ang tawo, midaog sa anghelanong away. Kini ang labing madramahon nga takna sa kasaysayan sa uniberso (1 Pedro 3:22). Si Jesu-Kristo molingkod sa toong kamut sa Dios nga Amahan hangtod sa Ikaduhang Pag-abut sa diha nga panahona ang Operasyon Tumbanan ma-kompleto ug ang perpektong kalikupan sa Milenyo mosugod.

Dili ba silang tanan mga espiritu sa pagministro, gipapagula aron paghatag og pangalagad alang

sa kaayohan kanila kinsa makapanunud sa kaluwasan? (Mga Hebreohanon 1:14)

Ang mga anghel, kinsa gibuhat nga hawud kay sa kanato, karon mag-alagad ngadto kanila nga mga magtotoo ni Kristo. Tungud sa atong posisyon diha sa panaghiusa uban ni Kristo ug tungud kay kita mga manununod uban Kaniya, ang mga anghel kinsa kaniadto hawud kay kanato karon maoy ubus. Sila mag-alagad kanato managsama nga kita mag-alagad ni Jesu-Kristo.

Kini nagapaila sa labing makapaikag nga hilisgutan—ang magbalantay nga anghel. Mga Hebreohanon 1:14 nagatumbok nga ang matag magtotoo adunay sa labing minos usa ka magbalantay nga anghel nga nagaalagad kaniya. Aduna tingali mga higayon nga ikaw gusto makigsultihay uban sa imong magbalantay nga anghel. Usa ka adlaw sa langit, ikaw makakaplag unsa ka daghan ikaw halos nakalingkawas gayud ug diin ikaw wala makabantay. Kana magapamatuud nga labing makapaikag nga panagsultihay.

ANG GINGHARIAN SA DIOS

Ang kahawud ni Kristo ug iyang daghan nga pagsangasa-nga makita sa tanang bahin sa tibuuk Libro sa Mga Hebreohanon. Apan karon, magtuki kita sa haduul nga may kalabutan nga bahin sa Kasulatan. Mga Taga-Colosas 1:12–21 nagapakita usab sa pagtuboy ni Jesu-Kristo, ang Hari sa mga hari, ang labaw-sa-tanang magmamando sa gingharian sa Dios.

Paghatag og pasalamat ngadto sa Amahan, kinsa nakapasarang kanato sa pag-ambit sa panulundon sa mga santo diha sa kahayag. (Mga Taga-Colosas 1:12)

Panaghiusa uban ni Kristo ang pundasyon alang sa matag espirituhanong panalangin sa Kristohanong kinabuhi ug ang basihanan aron kita mahimong mga anak sa Dios nga Amahan. “Kay kamong tanan mga anak sa Dios pinaagi sa pagtoo diha ni Kristo Jesus” (Mga Taga-Galacia 3:26). Wala kanang butanga ingon sa unibersal nga pagkaamahan sa Dios o unibersal nga panag-igsoonay sa tawo. “Paghatag og pasalamat ngadto sa Amahan” maoy alang sa mga magtotoo lamang, ug isip mga magtotoo kita adunay daghan alang nga mahimong mapasalamaton. Si Jesu-Kristo ang “manununod sa tanang butang” (Mga Hebreohanon 1:2) ug tungud sa atong kaluwasan, ang Amahan nagapasarang kanato sa pag-ambit sa Iyang panulundon.

Kay Siya [ang Amahan] mipalingkawas kanato gikan sa ginsakupan sa kangitngit, ug mibalhin kanato sa gingharian sa Iyang hinigugma nga Anak. (Mga Taga-Colosas 1:13)

Dugang pa sa pagpasarang kanato alang sa pag-ambit sa panulundon ni Kristo, ang Amahan makahimo sa pagkuha kanato gikan sa usa ka gingharian—ang gingharian sa kangitngit o espirituhanong kamatayon—ug magbalhin kanato ngadto sa lain nga gingharian—ang gingharian ni Kristo o espirituhanong kinabuhi—isip mga myembro sa pamilya sa Dios. Kita gibalhin ngadto sa bag-ong gingharian pinaagi sa bag-ong pagkatawo.

Sa pisiko nga pagkatawo, kita natawo ubus sa awtoridad sa kangitngit—pagkawalay-kasigurohan, kalibog, pagkama-huyang, katahap, ug kahadlok. Walay fellowship sa Dios sa gingharian sa kangitngit—espirituhanong kamatayon lamang. “Kay ang tanan nakasala ug napakyas sa himaya sa Dios” (Mga Taga-Roma 3:23). Ang sala maoy “kangitngit” ug ang silot sa sala maoy espirituhanong kamatayon. Si Jesu-Kristo mibayad sa silot didto sa krus aron nga kita mabalhin gawas

sa gingharian sa kangitngit.

Walay bisan unsa nga kalipay sulud sa gingharian sa kangitngit. Ang mga dimagtotoo sa wayhunong nagpangita og bag-ong mga pamaagi sa pag-angkon og kalipay. Daghan ang magsulay pagtukod sa ilang kalipay sa kagul-anan ug kasub-anan sa uban. Daghan ang maninguha alang sa kalinaw o gahum o alang sa pag-uyon sa katawhan, apan tanan nga ilang nalampus sa paghimo maoy pagpangitag rason aron magmalaumon. Sila kasagaran miserable. Unsa ka makalooloy! Walay paagi sa pagkaplag og malungtaron nga kalipay sa gingharian sa kangitngit, apan sa dihang si bisan-kinsa ang nagatoo ni Ginoong Jesu-Kristo, siya di-hadiha ibalhin gawas niadtong miserable nga kangitngit ngadto sa bag-ong gingharian ni Kristo. Isip usa ka magtotoo, ang iyang tibuuk panglantaw sa kinabuhi mausab sa dihang siya nagakat-on og doktrina sa Bibliya. Unya, ang iyang pagbalhin mamahimong basihanan alang sa mapadayonong pagpasalamat.

Sa Griyego, “ibalhin” ang aorist active indicative sa (*methistemi*). Kon ikaw nakasabut sa aorist tense ingon ug sa tinuud nga kahulugan niini nga berbo, ikaw makasabut sa waykatapusang seguridad nga walay pagtan-aw sa lain nga yugto. Ang aorist tense nagakahulugan nga kita gibalhin sa bag-ong gingharian makausa ug alang sa tanan; kita dili mahimong mabalhin balik pag-usab. *Methistemi* nagadala sa idiya sa pagkuha sa katawhan gikan sa ilang yutang natawhan ug pagbutang kanila sa usa ka kolonya nga anaa sa masma-ayo nga nahimutangan. Isip mga magtotoo, kita gibalhin makausa ug alang sa tanan gawas sa atong natawhang kahimtang sa sala—usa ka dapit nga walay relasyon uban sa Dios—ngadto sa usa ka perpektong dapit—”ang gingharian sa iyang hinigugma nga Anak.”

Ang perpektong gingharian ngadto nga kita gibalhin maoy gingharian sa nahimugso-pag-usab nga mga tawo diha sa panaghiusa uban ni Kristo. Ang Ginoong Jesu-Kristo

miingon, “Kamo anaa Kanako, ug Ako anaa kaninyo” (Juan 14:20). Kita anaa ni Kristo, ug kining bag-o nga gingharian mao ang Simbahan. Sa panaghiusa uban ni Kristo, kita adunay pagkamatarong sa Dios nga gipaangkon alang sa atong kapuslanan; kita maghuput sa waykatapusang kina-buhi; atong mga sala, milabay, pagkakaran, ug umaabot, napapas na, gitangtang sa Anak sa Dios ibabaw sa krus; kita siguro sa lawas sa pagkabanhaw; kita piho sa pagpuyo diha sa Iyang presensiya ug paghari uban sa Hari sa mga hari sa kahangturan; ug kita makasiguro sa kalinaw, gahum, kalig-on, ug seguridad dinhi niining kinabuhia usab. Kita gibalhin gawas sa sitwasyon nga waypaglaum ug desperado ngadto sa usa ka kahimtang nga kahibulungan ug siguro.

Ang bag-ong gingharian gitawag og “ang gingharian sa Iyang hinigugma nga Anak.” Ang unang basihan sa kasigurohan sa matag saad ug sa matag katingalahang butang nga kita anaa gikan sa Ginoo mao nga kita, isip mga magtotoo diha sa panaghiusa uban ni Kristo, ang mga hingtungdan sa mao ra nga gugma nga sa kanunay anaa tali sa Amahan ug sa Anak. Wala gayud usa ka takna nga ang Dios ang Unang Persona wala mahigugma sa Ikaduhang Persona (Juan 17:24). Ang waykinutubang gugma sa Amahan sa kanunay gibubu diha sa Iyang Anak; Siya sa kanunay ang taliwala sa kalihukan sa Iyang gugma. Kana nga maong gugma mao karon ang gipunting paingon kanato. Isip mga hingtungdan sa Iyang gugma, kita nahibalo nga ang atong kinabuhi adunay katuyoan, nga ang atong kaugmaon siguro, ug nga walay bisan-unsang gayud ang makausab niini.

ANG HARI SA MGA HARI

Kita tingali mahibulong kaayo sa unsang paagiha kini posible alang sa Amahan sa pagbalhin kanato ngadto sa hilabihan katingalahan nga gingharian. Ang tubag makit-an

diha sa kinaiya sa Hari sa mga hari. Nagsugod sa Mga Taga-Colosas 1:14 kita adunay pipila ka kamatuuran mahatungud sa diikatangdi, labaw-sa-uban nga Persona sa Hari sa mga hari.

Ang Manunubos

Diha kang kinsa kita adunay katubsanan, ang kapasayloan sa mga sala. (Mga Taga-Colosas 1:14)

Para mahimong Manunubos, si Jesu-Kristo kinahanglan moanhi niining kalibutana; Siya kinahanglan mahimong ang Katapusang Adan. Maingon nga ang unang Adan gibuhat nga perpekto, sa ingon niini si Ginoong Jesu-Kristo natawo nga perpekto pinaagi sa birhen nga pagkatawo. Sukad sa Pagkalaglag ni Adan, matag tawo gawas ni Jesu-Kristo natawo sa merkado sa ulipon sa sala. Kitang tanan natawo nga may tulo ka hapak batok kanato: giimpyut nga sala—ang sala ni Adan giimpyut sa tawhanong kaliwatan (Mga Taga-Roma 5:18); ang kinaiyang makasasala—gipanunud gikan ni Adan (Mga Taga-Roma 5:12); ug personal nga sala. Tungud niini, walay bisan usa kanato nga kalipikado pagpalit sa atong kaugalingon nga kagawasan gikan sa merkado sa ulipon sa sala o paghinlo ni bisan-kinsa pa gikan sa sala.

Gumikan kay ang kinaiyang makasasala o “karaang kaugalingon” (Mga Taga-Colosas 3:9) nga migumikan ni Adan gipasa genetically pinaagi sa lalaki,⁶² aron matawo nga wala ang kinaiyang makasasala, si Kristo kinahanglang ipakatawo sa birhen. Ang gipakatawo-sa-birhen nga Anak sa Dios mao ang bugtong tawo kinsa sukad nabuhi ibabaw niining kalibu-

---

62. Thieme, *Ang Babag*, 6–9.

tana sukad sa Pagkalaglag ni Adan kinsa usa ka perpekto, waysala nga tawo. Busa, ubus sa doktrina sa katubsanan, si Jesu-Kristo usa ka gawasnon nga tawo. Siya ang bugtong tawo nga wala natawo sulud sa merkado sa ulipon sa sala ug tungud niini, ang bugtong tawo nga kalipikado pagpalit sa kagawasan sa mga ulipon.

Nahibalo nga kamo wala gitubus [gipalit gikan sa merkado sa ulipon sa sala] sa madunot nga mga butang sama sa plata o bulawan . . . apan sa bililhong dugo, ingon sa nating-karnero nga waybuling ug waymansa, *ang dugo* ni Kristo. (1 Pedro 1:18–19)

Usa ka gawasnong tawo lamang ang makapagawas sa usa ka ulipon, ug ang bugtong gawasnon nga tawo mao si Jesu-Kristo. Siya natawo nga gawasnong tawo; Siya miadto sa krus isip gawasnong tawo; ug isip waysala nga tawo, Siya mipas-an sa atong mga sala. Siya mibayad sa hingpit alang sa matag sala nga kita sukad makabuhat. Kita gawasnon gikan sa kaulipnan sa sala sa dihang kita magdawat sa Iyang paglukat. Kita mabalhin isip gawasnong katawhan tungud kay si Jesu-Kristo mibayad alang sa atong kagawasan. Kita tungud niini anaa sa bag-ong gingharian karon tungud kay ang Hari sa mga hari mao ang atong Manunubos.

Ang Makita nga Imahen sa Dios

Ug Siya ang imahen sa dimakita nga Dios, ang kinamagulangan sa tanang binuhat. (Mga Taga-Colosas 1:15)

Ania ang talagsaong karakter ni Jesu-Kristo—pagkadios

ug pagkatawo diha sa usa ka persona! Ang unang pulongan nagamatuud sa Iyang pagkadios, samtang ang ikaduha usa ka pagpadayag sa Iyang pagkatawo. Siya giingon nga “ang [eksakto] imahen sa dimakita nga Dios.” Sa Griyego, walay definite article nga nagapamatikud ug nagapahimug-at sa karakter sa tawo. Mao nga, kini nagadeklarar sa mapahimug-aton ug dili-kaduhaduhaan nga si Jesu-Kristo ang waykatapusang Dios, katumbas sa Amahan ug katumbas sa Espiritu. Siya sa tanang-bahin walay kalainan sa esensiya. Dios lamang ang mahimong imahen sa Dios; busa, si Jesu-Kristo ang waykatapusan nga Dios.

Tanang butang gitugyan diha Kanako sa Akong Amahan; ug walay usa ang nasayod sa Anak, gawas sa Amahan; ni bisan-kinsa ang nasayod sa Amahan, gawas sa Anak, ug bisan-kinsa ngadto kang kinsa ang Anak nagabuut sa pagpadayag *Kaniya*. (Mateo 11:27)

Sa ikaduhang pulongan sa Mga Taga-Colosas 1:15, ang “kinamagulangan” nagatumbok sa ranggo o titulo. Kini wala nagapasabut nga si Kristo gibuhat. Kinamagulangan maoy ngalan alang sa soberano o pangulo sa pamilya isip pangalay (cf., Mga Hebreohanon 1:5). Ang mga igsoon sa kinamagulangang anak-lalaki sa pamilya sa kanunay magdawat sa ilang mga mando gikan kaniya. Si Jesu-Kristo ang Soberano sa bag-ong mga binuhat sa nahimugso-pag-usab nga katawhan.

Ang Magbubuhat sa Uniberso

Kay pinaagi Kaniya [Kristo] tanang butang gibuhat [*ktizo*], *pulos* sa kalangitan [kawanangan] ug sa kalibutan [pisiko nga uniberso], makita

ug dimakita [materyal ug espirituhanong mga pagbulot-an], bisan kon mga trono o mga kagamhanan [katawhan] o mga magmamando o mga awtoridad [mga anghel]—tanang butang nabuhat pinaagi Kaniya ug alang Kaniya. (Mga Taga-Colosas 1:16)

Si Jesu-Kristo omnipotent, omniscient, ug ang Usa nga responsable sa pagbuhat sa orihinal nga uniberso. Iyang mga tudlo milihok ug matag-butang mitungha sa pagkaanaa.

Sa dihang ako magsud-ong sa Imong kalangitan,
ang buhat sa Imong mga tudlo,
Ang bulan ug ang kabitoonan, nga Ikaw naka-
mando. (Salmo 8:3)

Siya mibuhat sa matag-butang gikan sa tagsatagsa ka mga atomo ngadto sa mga magilakong-talay sa kabitoonan pinaagi sa piti sa Iyang mga tudlo. Ang aorist tense sa *ktizo* diha sa Mga Taga-Colosas 1:16 nagasulti kanato nga ang pagbuhat nahuman usa ka daklit-nga-higayon sa takna—minos sa usa ka segundo.

Sa dihang kini midangat sa pagsangkap sa atong kaluwasan, ang Kasulatan nagadeklarar nga ang Iyang “bukton” anaa sa pagbuhat (Isaiah 59:16). Ang pagbuhat sa uniberso walay sama sa pagtangdi. Sa Isaiah 53:1*b* kita magbasa, “Ug ngadto kang kinsa ang bukton sa GINOO gikapadayag?” Ang “bukton sa GINOO” usa ka titulo sa Mesiyas nga may kalabutan sa atong kaluwasan. Kini ‘buhat sa bukton’ ang pag-adto ngadto sa krus ug pagpakamatay alang kanato.

Sa ikaduhang hitabo sa *ktizo*, “gibuhat,” diha sa Mga Taga-Colosas 1:16, ang tense perpekto, nagkahulugan og “gibuhat sa milabay nga may mga resulta nga magpadayon sa kahangturan.” Ang uniberso sa tinuud nahimong kalig-unan

o ebidensiya sa gahum ug kusog sa Hari sa mga hari. Ang uniberso gibuhat “alang Kaniya,” sa paghimaya Kaniya. Kon si Jesu-Kristo adunay gahum sa pagbuhat sa uniberso pinaagi sa pagpiti sa Iyang mga tudlo, ug kon Siya mituman gani sa masdakong buhat sa kaluwasan, nan sa wayduhaduha Siya adunay gahum sa pagsangkap sa bag-ong mga binuhat—gingharian sa natawo-pag-usab nga mga magtotoo—ug pagpadayon niana nga gingharian hangtod sa kahangturan.

Ang Tigpalahutay sa Uniberso

Ug Siya anaa sa wala pa ang tanang butang, ug diha Kaniya ang tanang butang maghiusa. (Mga Taga-Colosas 1:17)

Si Jesu-Kristo nagapalahutay sa uniberso. Kon ikaw makasabut niining makapahingangha nga prinsipyo, ikaw makakita nga ang terminong ‘siyentipikanhong mga balaod’ usa ka sayup nga ngalan tungud kay ang siyensiya walay paagi sa pagpatuman sa mga balaod o gani paggarantiya nga sila mopadayon sa paglihok.⁶³ Ang siyentipikanhong mga balaod mag-agad sa katibuk-an sa omnipotence ug pagkadili-mausab sa Dios. Ang siyensiya nagaobserbar lamang sa kamakanunayon ni Jesu-Kristo (Mga Hebreohanon 13:8). Matag teksto sa sundanan sa uniberso ug sa mga balaod sa siyensiya maoy pamatbat sa pagkamatinumanon ni Kristo kinsa naghiusa sa tanang butang “pinaagi sa pulong sa Iyang gahum” (Mga Hebreohanon 1:3), bisan og ang Kasulatan nagamatuud nga ang uniberso uban sa iya nga materya, enerhiya, ug mga balaod dili kanunay anaa (2 Pedro 3:10–12; Pinadayag 20:11).

---

63. Thieme, *Pagbuhat, Kaguliyang, ug Pag-ayo* (2017), 60–62.

Ang siyentipikanhong mga balaod maghubit sa pagkamatimuman sa Dios sa panahon. Kini nga mga balaod mausab, malabwan, o matangtang. Ang mga saad lamang sa Pulong sa Dios maoy sa absoluto nga waypagkausab.

Si Jesu-Kristo nagahiusa sa tanang mga magilakong-talay sa ilang mga dapit ug nagabantay sa trapiko sa uniberso sa iyang dagan aron nga Siya makadala sa “daghang mga anak ngadto sa himaya” (Mga Hebreohanon 2:10). Siya nagapugong sa eternidad aron nga ang tawhanong kaliwatan makabaton sa oportunidad sa pag-angkon sa grasya sa Dios diha sa punto sa krus. Si Jesu-Kristo nagabantay sa uniberso aron ang plano sa Dios sa grasya modagan sa iyang hingpit nga dagan.

Ikaw ba sukad mihunong sa paghunahuna nga samtang ang pagkatawo ni Kristo nagpas-an sa atong mga sala ibabaw sa krus, ang pagkadios ni Kristo nagkontrol gihapon sa uniberso? Kon dili, ang minilyon sa kabitoonan ug mga planeta sa yano nga mangabungkag. Makapahingangha, dili ba? Ikaw ba nagsugod sa pagkakita og usa ka butang sa Usa ngadto kang kinsa ikaw ug ako may kalabutan? Kini nagapahimo kanato sa pag-amgo unsa ka bantugan ug kahibulungan ang atong Manunubos gayud. Walay labihan ra kadako alang Kaniya. “Kay walay imposible sa Dios” (Lukas 1:37).

Ang mga saad sa Pulong sa Dios sa absoluto waypagkausab. Ang Dios wala misaad sa pagpabilin sa uniberso sa iyang pagkakaran nga kahimtang, apan ang magtotoo ni Jesu-Kristo ubus sa mga saad sa Dios molungtad sa paggunub sa uniberso. Ang kahumanan sa plano sa Dios modala og himaya ngadto sa Dios sa kahangturan.

Ang Magmamando sa Simbahan

Siya usab ang pangulo sa lawas, ang simbahan; ug Siya ang sinugdanan [*arche*], ang kina-

magulangan gikan sa mga patay; aron nga Siya Mismo makaanhi nga adunay unang dapit [*proteuo*] sa matag-butang. (Mga Taga-Colosas 1:18)

Ang bersikulo 18 nagapaila ni Ginoong Jesu-Kristo isip ang soberano nga magmamando sa Simbahan ug nagapahayag sa tulo-ka-pilo nga paghulagway sa Iyang pamunoan.

1. Ang Pangulo sa Lawas. Ang Simbahan, nagpasabut dinhi sa unibersal nga Simbahan (Mga Taga-Roma 12:5; 1 Mga Taga-Corinto 12:12–13; Mga Taga-Efeso 1:22–23; 5:23) gilangkuban sa tanang Kapanahonan sa Simbahan nga mga magtotoo ni Jesu-Kristo, sa makadaghan gihulagway isip lawas tungud kay ang lawas adunay kalihukan ug binuhatan. Ang tawhanong lawas usab nagamugna sa gahum, ug sa pagtuman sa katangdian, ang Lawas ni Kristo pinaagi sa ministeryo sa Balaang Espiritu adunay gahum ug impak alang ni Ginoong Jesu-Kristo.

Samtang ang tawhanong lawas adunay kalihukan ug mekanismo, koordinasyon ug gahum, matag-usa niini nagaagad sa piho nga mga bahin sa utok—dili lamang sa too ug walang lingin nga mga kabahin, apan sa makapalihok nga mga bahin sa utok usab. Sa susamang paagi, si Jesu-Kristo, isip ang magmamando sa Simbahan, nagatukod sa palisiya ug nagasangkap sa gahum diin ang lawas nagalihok ngadto sa paghimaya sa Dios.

2. Ang Gigikanan sa Simbahan. Si Jesu-Kristo gitawag sa literal diha sa gipalagdang paghubad, “ang sinugdanan kinsa maoy sinugdanan.” Ang Griyego nga pulong alang sa “sinugdanan” maoy *arche* ug nagakahulugan og “gigikanan.” Si Kristo ang gigikanan sa Simbahan pinaagi sa Iyang kamatayon, paglubong, pagkabanhaw,

pagsaka, ug sesyon, tanan niini miporma sa pundasyon sa Simbahan.

3. Ang Kinamagulangan gikan sa mga Patay. Sa atong nakit-an, ang “kinamagulangan” nagatimaan og tulo ka responsibilidad ug mga pribilihiyo sa liderato: kinalabawang-kamandoan, pagkapari, ug pagkamanunod. Pinaagi sa pagkabanhaw, ang pagkatawo ni Kristo nahimong soberano nga magmamando sa Simbahan, nagpahimug-at sa Iyang labawng parianon nga ministryo sa pagpangaliya alang sa mga santo. Si Kristo usab nahimong manunod sa tanang butang, naglakip sa bag-ong mga binuhat—ang Simbahan—sumala sa pagsangkap alang sa waykatapusang pagkaanaa sa Simbahan isip nahimugso-pag-usab nga gingharian.

Ang Hari sa mga Hari Labaw-sa-tanan

Mga Taga-Colosas 1:18 nagatapos sa purpose clause: “aron nga Siya Mismo makaanhi nga adunay unang dapit sa matag-butang.” Sa plano sa Dios, kini maoy katuyoan sa Amahan alang ni Ginoong Jesu-Kristo nga adunay dapit sa pagkalabaw-sa-tanan; si Jesu-Kristo ang Usa kinsa nagagunit sa “unang dapit.” *Proteuo* maoy gigamit sa paghulagway sa mga atleta kinsa nakadaog sa nagkalainlaing mga lumba sa Olympic, Pythian, Isthmian, o Nemean nga mga dula—ang bantugang atletikanhon nga mga lumba sa daang kalibutan. Ang mga mananaog mao kadtong kinsa migunit sa unang dapit. Kini usab usahay gigamit sa paghulagway sa mayor sa siyudad o magmamando sa nasod. Dinhi, *proteuo* maoy gigamit alang ni Ginoong Jesu-Kristo, ang Usa kinsa sa wayhunong nagagunit sa unang dapit.

Ang Kasulatan nagadeklarar ni Jesu-Kristo nga labaw-sa-tanan. Kon labaw-sa-tanan ba Siya o dili sa kinabuhi sa tagsatagsa ka magtotoo nagaagad diha sa okupasyon sa

magtotoo uban sa persona ni Jesu-Kristo.⁶⁴ Ang magtotoo nga dili okupado ni Kristo maoy miserable kaayo nga tawo, walay sapayan kinsa siya o unsay anaa niya. Ikaw dili gayud makabaton og kalig-on, gahum, o panalangin hangtod ikaw makaabot sa dapit sa okupasyon uban ni Kristo—hangtod Siya sa tinuud ang Usa kinsa nagagunit sa unang dapit diha sa imong kinabuhi.

Unsaon nimo, isip magtoto, mahimong okupado ni Kristo aron nga Siya sa wayhunong nagagunit sa unang dapit diha sa imong kinabuhi? Una, okupasyon uban ni Kristo maoy pinasikad diha sa kahibalo sa doktrina sa Bibliya. Ikaw dili makahibalo ni makahigugma ni Jesu-Kristo gawas kon ikaw adunay doktrina sa Bibliya sulud sa imong kalag. Ang ikaduha, ikaw dili makakat-on o makagamit og doktrina gawas kon ikaw napuno sa Balaang Espiritu. Kining duha ka butang maoy mahinungdanong-rekisito sa okupasyon uban sa persona ni Ginoong Jesu-Kristo. Kon ikaw ignorante sa doktrina, ikaw dili gayud maokupar ni Kristo. Kon ikaw dili mosulud sa bisan-unsang takna diha sa pagpuno sa Espiritu, ikaw dili gayud maokupar ni Ginoong Jesu-Kristo. Pagkat-on ug paggamit sa doktrina sa Bibliya ubus sa pagpuno sa Balaang Espiritu nagaugmad diha kanimo sa paghunahuna “sa hunahuna ni Kristo” (1 Mga Taga-Corinto 2:16) nga nagaimpluwensiya sa imong matag hunahuna, motibasyon, ug aksiyon.

Kon ikaw magtotoo ni Ginoong Jesu-Kristo ug ikaw nakatutok sa imong-kaugalingon, ikaw gigarantiyahan sa kagulangan. Usa ka suud nga kauban sa pagkamaki-kaugalingon maoy “nakatutok sa ubang mga tawo.” Kining duha ka distraksyon sa okupasyon uban ni Kristo kasagaran magpahiuyon ug magkuyog sa dungan. Kon ikaw nakatutok sa imong kaugalingon, ikaw usab adunay kahilig sa pagtutok diha sa ubang mga tawo ug ikaw mahimong sensitibo-kaayo

---

64. Thieme, *Kristohanong Integridad*, 129–30.

sa unsay gihunahuna sa ubang mga tawo. Sa sangputanan, ikaw sa bug-os ug sa hingpit nga miserable. Sa takna nga ikaw magtutok diha sa imong kaugalingon ug magsugod nga malooy sa imong-kaugalingon o magpadako sa imong-kaugalingon, sa takna nga ikaw magtutok sa ubang mga tawo ug masilo sa matag higayon nga usa ka tawo nagasupak kanimo, sa takna nga ikaw magtutok diha sa mga butang, ikaw nahimong madutlan sa satanashong pag-ataki.

Okupasyon uban ni Kristo sa bug-os maoy hinungdanon-kaayo kon ikaw magbaton og bisan-unsang kalipay o kalinaw isip Kristohanon. Human ikaw mahimong Kristohanon, ang sukaranan sa kalipay dili pinasikad diha sa bisan-unsang tawhanon nga pasikaran sa kinabuhi, apan diha sa okupasyon uban ni Kristo ug sa masangputong pagkalabaw-satanan sa Ginoo sulud sa imong kinabuhi. Si Jesu-Kristo nga nagkaput sa unang dapit sa imong kinabuhi maoy kasinatian nga nagapahunong ni Satanas sa iyang gibarogan.

Tingali usa ka magwawali o ebanghelista ang nakapasabut sa usa ka paagi nga ikaw magmalipayon sa tibuuk nimong kinabuhi kon ikaw modawat lamang ni Kristo isip Manluluwas. Bantay! Ang usa ka lihok sa kaluwasan wala nagagarantiya sa dihadiha-dayon nga kasinatian sa kalipay. Gawas sa okupasyon uban ni Ginoong Jesu-Kristo, kining matanga sa kalipay dili maanaa. Mga Taga-Colosas 1:18 ang mga kinasang-an niana nga prinsipyo—“aron nga Siya Mismo makaanhi nga adunay unang dapit sa matag-butang.” Sa plano sa Amahan, bugtong ang katinuuran ni Kristo nga nagbaton sa unang dapit sulud sa espirtuhanong hamtong nga kinabuhi ang nagamugna nianang permanente nga kalipay.

Ang Taghuput sa Divine nga mga Hiyas

Kay kini ang maayong kahimuut sa *Amahan* alang sa tanang kahingpitan sa pagpuyo sulud

Kaniya. (Mga Taga-Colosas 1:19)

Dinhi diin ang pagkalabaw-sa-tanan ni Kristo nagasugod. Ang Amahan nahimuut nga “tanang kahingpitan” magpuyo sulud sa persona ni Jesu-Kristo. “Kahingpitan” ang tibuuk sumada sa tanang divine nga gahum ug mga hiyas sa Dios nga nagpuyo diha sa persona ni Kristo. Ang atong kalipay naga-sugod sa kamatuuran nga ang Dios nga Amahan nahimuut sa usa ka myembro sa tawhanong kaliwatan, ug tungud kay kita “anaa Kaniya,” kita adunay potensiyal sa kalipay.

Tanang magtotoo adunay potensiyal sa paghuput og kalipay. Walay pamalibad nganong bisan-kinsang magtotoo dili makabaton og perpektong kasinatian, kadaitan, ug kalipay ubus sa matag sirkumstansiya sa kinabuhi, bisan kon kini kalampusan o kapakyasan ba, kalisud o panalangin. Ang kasadya o kalipay nga iya ni Kristo maangkon nato, apan kini nga kalipay nagaagad sa atong pagsabut ug paggamit sa doktrina. Sa posisyonal, kini nga “kahingpitan” nahisakup sa matag usa kanato, apan sa kasinatian kini nagaagad sa pagpuno sa Espiritu ug okupasyon uban ni Kristo pinaagi sa doktrina diha sa dagaydayan sa kahibalo sulud sa toong lingin nga kabahin sa kalag.⁶⁵

Makabalik ba ikaw pagtan-aw sa milabayng semana ug makaingon, “Sa matag hugpong nga mga sirkumstansiya si Kristo labaw-sa-uban ba”? Sa diha lamang ikaw mapuno sa Espiritu ug maggamit sa doktrina sa Bibliya ikaw mahimong okupado uban ni Kristo. Ayha na Siya mahimaya. Si Kristo dili mahimaya atubangan sa dimagtotoo hangtod nga Siya unang mahimaya sulud sa imong kinabuhi (2 Mga Taga-Corinto 3:3).

---

65. Ang dagaydayan sa kahibalo napahimutang sa (*kardia*), gihubad og “kasingkasing” (Mga Hebreohanon 4:12) o toong lingin nga kabahin sa mentalidad sa kalag, ug adunay pito ka kompartamento—pakisayran sa pangisip, sentro sa panumduman, tipiganan sa bokabularyo, kategorikal nga tipiganan, konsensiya, buylo, ug kaalam—diin ang doktrina giliyok pinaagi sa pagpuno sa Balaang Espiritu nga nagmugna og divine nga panglantaw (Mga Taga-Efeso 3:16–19). Tan-awa sa Thieme, *Rebersiyonismo*, 3–6.

Usa ka Personal nga Hagit

Ug pinaagi Kaniya ang pagpasig-uli sa tanang butang ngadto sa Iyang-kaugalingon, naghimo sa kalinaw pinaagi sa dugo sa Iyang krus; pinaagi Kaniya, *ako mag-ingon*, bisan mga butang ibabaw sa kalibutan ba o mga butang sa langit. Ug bisan og kamo kanhi napahilayo ug mabatukon sa hunahuna, *nalambigit* sa daotang mga binuhatan. (Mga Taga-Colosas 1:20–21)

Sukad sa panahon sa pagkalaglag ni Adan, ang tanang katawhan ilalum sa pagsilot ug paghukum sa Dios. Sa sangputanan, ang tawo anaa sa nagpadayong kahimtang sa pagkalayo o pagkabulag gikan sa relasyon uban Kaniya. Kini nga bersikulo nagapadayon pa sa pagsaway sa mga hunahuna sa katawhan nga anaa sa kabingkilan sa Dios. Ang lugar sa pagkamabatukon sa dimagtotoo anaa sulud sa iyang hunahuna. Tawhanong panglantaw maoy mabatukon sa Dios. Dugang pa, walay buhat sa dimagtotoo nga madawat sa Dios. Tanang tawhanong maayo gidelegar ngadto sa kategoriya sa “daotang mga binuhatan.” “Kay kitang tanan nahimong sama sa usa kinsa dihinlo, Ug tanan natong matarong nga mga binuhatan sama sa mahugaw nga bisti” (Isaiah 64:6a). Unum ka mga hapak anaa batok sa matag tawo nga natawo sa kalibutan ug maglangkub sa dimaagian nga babag tali sa Dios ug tawo.

1. Sala—ang sala nga giimpyut sa tawhanong kaliwatan pinaagi sa sala ni Adan, ang kinaiyang makasasala nga napanunud gikan ni Adan, ug personal nga mga sala (Isaiah 59:2; Jeremiah 17:9; Mga Taga-Roma 3:23).
2. Ang silot sa sala—esprituhanong kamatayon (Mga Taga-Roma 5:12; 6:23).

3. Pisiko nga pagkatawo—tanang natawo nga espirituhanong patay (Mga Taga-Efeso 2:1).
4. Dihingpit nga pagkamatarong—tawhanong maayo nga dili makahimo ug dili makahitupong sa pagkamatarong sa Dios (Mga Proberbio 14:12; Isaiah 64:6; Mga Taga-Roma 3:23).
5. Ang karakter sa Dios—Dios maoy makiangayon, matarong, ug balaan nga Dios kinsa dili makabaton og relasyon uban sa espirituhanong patay nga katawhan (Salmo 24:3). Iyang perpekto nga hustisya nagabungat nga usa ka silot ang pagabayran alang sa sala (Mga Taga-Roma 6:23).
6. Posisyon diha ni Adan—gumikan sa tinuyoang pagkadili-matumanon ni Adan, iyang espirituhanong kamatayon, ug maykinutubang pisiko nga pagkaanaa, usa ka dimabuntog nga balda ang gibutang tali sa tawo ug iyang Magbubuhay (1 Mga Taga-Corinto 15:22; Mga Taga-Efeso 4:18).

Bisan og kini nga babag anaa sukad sa panahon ni Adan, si Jesu-Kristo mitapos sa away; Siya mihimog panag-uyon tali sa duha ka partido nga anaa sa kabingkilan sa usag-usa—Dios ug tawo. Ang tawo napasig-uli ngadto sa Dios pinasikad sa buhat ni Jesu-Kristo ibabaw sa krus (Mga Taga-Efeso 2:16–17). Si Kristo mihimong posible sa paagi alang sa tawo nga mahimong mahiuyon sa Iyang-kaugalingon. Pagpakig-uli ang buhat sa Dios pinaagi sa mapulihon nga espirituhanong kamatayon ni Kristo nga nagatangtang sa babag tali sa tawo ug sa Dios. Ang tawo gidala ngadto sa espirituhanong relasyon ug panag-uyon uban sa Dios. Ang ahensiya pinaagi nga ang pagpakig-uli nahitabo maoy pinaagi sa “dugo sa Iyang krus.” Ang katibuk-ang konsepto sa kaluwasan nagalibut sa unum ka doktrina pinaagi niini ang babag gitangtang, matag

usa alang sa unum ka hapak batok sa tawo.⁶⁶

1. Katubsanan—pagtangtang sa babag sa kaulipnan sa sala ug pagkaulipon sa kinaiyang makasasala, ang presyo maoy waykinutubang bililhon nga buhat ni Kristo (Mga Taga-Galacia 3:13; Mga Taga-Efeso 1:7; 1 Pedro 1:18–19).
2. Panghimayad—ang bayad nga gibungat alang sa sala maoy gibayran pinaagi sa mapulihon nga espirituhanong kamatayon ni Kristo, “nakansilar ang sertipiko sa utang nga naglangkup sa mga dekrito batok kanato” (Mga Taga-Colosas 2:14a).
3. Pagkahimugso-pag-usab—ang bag-ong pagkatawo nagahatag og kinabuhi ngadto kanila kinsa namatay sa “mga paglapas ug mga sala” (Mga Taga-Efeso 2:1), nagpahimo kanila nga matawo ngadto sa pamilya sa Dios.
4. Impyutasyon ug Pagkahitarong—ang kasulbaran sa problema sa dihingpit nga pagkamatarong. Ang perpek-tong pagkamatarong ni Kristo maoy gipaangkon alang sa kaayohan sa magtotoo (Mga Taga-Roma 3:22; 4:3; 2 Mga Taga-Corinto 5:21). Pinasikad sa impyutasyon, ang Dios gawasnong sa pagpahitarong sa magtotoo tungud kay siya nagahuput sa pagkamatarong sa Dios (Mga Taga-Roma 4:25; 5:1; Mga Taga-Galacia 2:16).
5. Pagkatagbaw—ang aspeto sa nagluwas nga buhat sa Dios pinaagi sa mapulihon nga espirituhanong kamatayon ni Jesu-Kristo ibabaw sa krus diin ang husti-sya ug pagkamatarong sa Dios natagbaw sa ingon ang silot alang sa mga sala sa katawhan nabayran (Mga Taga-Roma 3:25; Mga Hebreohanon 2:17; 1 Juan 2:2).

---

66. Thieme, *Ang Babag*, 54–65.

ANG BABAG

~~SALA~~ Isaiah 64:5b; Mga Taga-Roma 3:23
~~SILOT SA SALA~~ Mga Taga-Roma 5:12; 6:23a
~~PISIKO NGA PAGKATAWO~~ Genesis 2:17; cf., Mga Taga-Roma 5:12 Mga Taga-Efeso 2:1
~~DIHINGPIT NGA PAGKAMATARONG~~ Isaiah 64:6a; Mga Taga-Roma 9:30-33
~~KARAKTER SA DIOS~~ Isaiah 46:9b; cf., 64:6b; Mga Taga-Roma 8:8
~~POSISYON DIHA NI ADAN~~ 1 Mga Taga-Corinto 15:22a

**BUHAT NI KRISTO
ANG TIGPATALIWALA**

KATUBSANAN
Mga Taga-Efeso 1:17; 1 Pedro 1:18-19
DILIMITADONG PANGHIMAYAD
2 Mga Taga-Corinto 5:14-15;
1 Timoteo 4:10

PANGHIMAYAD
Mga Taga-Colosas 2:14

PAGKAHIMUGSO-PAG-USAB
Juan 3:1-18

IMPYUTASYON
1 Mga Taga-Corinto 1:30;
2 Mga Taga-Corinto 5:21
PAGKAHITARONG
Mga Taga-Roma 4:1-5;
Mga Taga-Galacia 2:16

PAGKATAGBAW
Mga Taga-Roma 3:22-26; 1 Juan 2:2

POSISYON DIHA NI KRISTO
1 Mga Taga-Corinto 15:22b;
2 Mga Taga-Corinto 5:17

- Posisyon diha ni Kristo—ang kamatayon ni Kristo nagapahimo sa tawo aron mabutang sa bag-ong posisyon “diha ni Kristo,” nagputol sa iyang karaang relasyon ni Adan (1 Mga Taga-Corinto 15:22; 2 Mga Taga-Corinto 5:17; Mga Taga-Efeso 1:3-6). Busa, ang katapusang babag natangtang ug ang tawo napasig-uli.

Ang “dugo sa iyang krus” nagapahayag sa garay sa panulti niining tanan nga mga doktrina nga magtuman sa

pagpakig-uli tali sa Dios ug tawo. Ang buhat nahuman; ang kalinaw nahimo; ang pagpakig-uli gikasangkap; ang krus ni Kristo nakatangtang sa babag ug nakatagbaw sa matag makatarunganong reklamo nga ang Dios anaa batok kanato aron ang matag myembro sa tawhanong kaliwatan maluwas. Ilis sa babag, si Jesu-Kristo karon nagabarog tali sa Dios ug tawo isip ang agianan ngadto sa waykatapusang kinabuhi. Ang Usa kinsa mitangtang sa babag “pinaagi sa dugo sa Iyang krus” nahimong pultahan pinaagi niini ang tanan makasulud ngadto sa waykatapusang relasyon uban sa Dios. Si Jesus miingon,

“Ako ang pultahan; kon si bisan-kinsa ang nagasulud pinaagi Kanako, siya maluwas.” (Juan 10:9a)

Ang agianan nabuksan alang sa tanan sa pagsulud, ug kita magsulud pinaagi sa personal nga pagtoo lamang diha ni Kristo lamang (Juan 14:6). Pagkahitarong, katubsanan, panghimayad, pagkahimugso-pag-usab, pagkatagbaw, ug waykatapusang kinabuhi nahimong atong personal nga mga gipanag-iya sa dihang kita magtoo diha ni Ginoong Jesu-Kristo.

Apan pinaagi sa Iyang binuhatan kamo anaa ni Kristo Jesus, kinsa nahimo kanato nga kaalam gikan sa Dios, ug pagkamatarong ug pagkanilain, ug katubsanan. (1 Mga Taga-Corinto 1:30)

Apan ngadto sa usa nga wala nagabuhat, apan nagatoo diha Kaniya kinsa nagapahitarong sa banyaga, ang iyang pagtoo giisip nga pagkamarong. (Mga Taga-Roma 4:5)

“Sa tinuud, sa tinuud, Ako mag-ingon kaninyo,

siya kinsa nagatoo adunay waykatapusang kina-
buhi.” (Juan 6:47)

Ug gikan ni Jesu-Kristo, ang matinud-anong
saksi, ang kinamagulangan sa mga patay, ug ang
magmamando sa mga hari sa kalibutan. Ngadto
Kaniya kinsa nagahigugma kanato, ug mipaling-
kawas kanato gikan sa atong mga sala tungud sa
[pinaagi sa] Iyang dugo . . . ngadto Kaniya *anaa*
ang himaya ug ang kagamhanan hangtod sa ka-
hangturan. Amen. (Pinadayag 1:5–6)

Pakapin-sa-basahon A

DOKTRINA SA HYPOSTATIC NGA PANAGHIUSA

I. Kahubitan sa Hypostatic nga Panaghiusa:

Sa persona sa nagpakatawo nga Kristo maoy duha ka kinaiya, divine ug tawhanon, dimabulag nga nahiusa nga walay pagsagol o pagkawala sa managlahi nga kailhanan, nga walay pagkawala o pagkabalhin sa mga gawi o mga hiyas, ang panaghiusa personal ug waykatapusan.

II. Ang Griyegong termino:

A. Ang termino nga hypostatic gikuha gikan sa tinipon nga Griyegong pulong (*hupostasis*) nagkahulugan og “tinuud nga linalang, esensiya, hinungdanong kinaiya, nagpahimutang o nagbutang ubus, niadto nga adunay tinuud nga pagkaanaa, nag-angkon sa usa ka butang diha sa kaugalingon.”

B. Ang tinipon nga Griyegong pulong gikuha gikan sa (*hupo*) nagkahulugan og “ubus” ug (*stasis*) nagkahulugan og “sa pagtindog.”

1. *Hupostasis* tungud niini nagaabut sa pagsabut og “sa pagtindog ubus, sa pag-angkon sa usa ka karakteristiko diha sa kaugalingon.”

2. Si Jesu-Kristo miangkon diha sa Iyang-kauga-

lingon isip pagkadios og tinuud nga pagkatawo (Juan 1:1–3; Mga Taga-Roma 1:3–5; 1 Timoteo 3:16).

- C. Ang panaghiusa nga nahingpit sa birhen nga pagkatawo o Unang Pag-abut maoy personal o hypos-tatic nga panaghiusa diin si Kristo usa ka persona, dili duha.
  1. Si Jesu-Kristo sa maong panahon Dios ug tawo nga walay pagsagol sa duha ka kinaiya sa pag-porma sa ikatulong substansiya o hypostasis.
  2. Ang divine nga kinaiya sa kanunay nagapabilin nga divine nga kinaiya ug ang tawhanong kinaiya sa kanunay nagapabilin nga tawhanong kinaiya.
- III. Ang Ginoong Jesu-Kristo waykaparehas sa uniberso.
  - A. Siya ang Dios-tawo.
    1. Siya dimokunhod nga pagkadios ug tinuud nga pagkatawo sa usa ka persona sa kahangturan.
    2. Siya lahi gikan sa ubang mga myembro sa Tri-nidad diin Siya tinuud nga pagkatawo.
    3. Siya lahi gikan sa katawhan diin Siya wayka-tapusang Dios.
  - B. Sukad sa Unang Pag-abut, dili na ang divine nga kinaiya lamang ang gipahayag diha sa Iyang per-sona, apan ang tawhanong kinaiya usab.
- IV. Ang hypostatic nga panaghiusa nagapasabut sa tibuuk persona ni Jesu-Kristo ingon nga giila gikan sa Iyang duha ka kinaiya.
  - A. Ang pulong kinaiya maoy gikuha gikan sa Griyegong participle (*ousia*) sa berbo (*eimi*) nagkahulugan og “aron mahimo.” Ang *ousia* nagakahulugan og “pagkaaduna, pagkaanaa,” apan nagapasabut og “kinaiya.”
  - B. Ang duha ka kinaiya ni Kristo magpabilin sa ilang kompletong kailhanan bisan og gitipon diha sa per-sonal nga panaghiusa sa kahangturan.

1. Kini imposible sa pagbalhin sa hiyas sa usa ka kinaiya ngadto sa lain nga kinaiya nga walay pagguba niana nga kinaiya.
  2. Sa pagkuha gikan ni Kristo og usa ka hiyas sa Iyang pagkadios magaguba sa Iyang pagkadios.
  3. Sa pagkuha gikan ni Kristo og usa ka hiyas sa Iyang pagkatawo magaguba sa Iyang pagkatawo.
  4. Matag kinaiya adunay iyang kaugalingon nga mga hiyas nga tiunay ngadto niana nga kinaiya.
  5. Tanang mga hiyas sa pagkadios mag-uyon ngadto sa Iyang pagkadios ug dili gayud maglatas ug mahimong pagkatawo.
  6. Tanang mga hiyas sa pagkatawo mag-uyon ngadto sa Iyang pagkatawo ug dili gayud maglatas ug mahimong pagkadios.
- C. Sa hypostatic nga panaghiusa ni Kristo, walay hiyas sa divine nga esensiya ang nakompromiso o nausab, nakunhod o naguba. Ang esensiya sa Dios dimausab (Mga Hebreohanon 13:8).
- D. Apan sa pagtuman sa plano, katuyoan, ug palisiya sa Dios nga Amahan alang sa Inkarnasyon piho nga mga hiyas ni Kristo wala gamita (Mga Taga-Filipos 2:5–8).
1. Ang “gihuwad” maoy gikuha gikan sa Griyego nga (*kenoo*) ug nagakahulugan og “sa paghikaw sa kaugalingon sa angay nga kalihukan,” ug nagapasabut sa kinabubut-ong pagdili ni Jesu-Kristo sa makaugalingnanong paggamit sa Iyang divine nga mga hiyas (Mga Hebreohanon 2:6–10; 10:5–7).
  2. Samtang si Kristo mihuput sa tanang hiyas sa Iyang divine nga kinaiya, Siya wala gayud migamit sa Iyang divine nga mga hiyas sa pagbenepisyo, pagsangkap, o sa paghimaya sa Iyang-kaugalingon (Mateo 4:3–4).

- V. Si Jesu-Kristo Dios uban sa tanang hiyas sa Dios ug Siya perpektong pagkatawo. Ang duha ka kinaiya magpabilin nga lahi, tibuuk, dimausab, walay pagkasagol o kalibog, diin si Jesu-Kristo nagapabilin sa kahangturan nga tinuud nga Dios ug tinuud nga tawo.
- A. Si Jesu-Kristo maoy waykatapusang Dios.
1. Tanang divine nga mga titulo gitumbok ngadto ni Kristo: “Dios” (Juan 1:1); “Dios, ang Maka-gagahum-sa-tanan” (Pinadayag 19:6); Dios “tanan-tanan” (Mga Taga-Roma 9:5); “atong bantugan nga Dios” (Titus 2:13); ug “Ginoo,” ang Griyegong pulong (*kurios*) alang sa pagkadios (Mga Taga-Filipos 2:11).
  2. Tanang divine nga mga hiyas gitumbok ngadto ni Kristo.
    - a. Siya mideklarar sa Iyang waykatapusang pagkaanaa (Juan 8:58).
    - b. Siya gideklarar nga ang magbubuhay ug tigpalahutay sa uniberso (Mga Taga-Colosas 1:16–17); Siya “nagatuboy sa tanang butang pinaagi sa pulong sa Iyang gagahum” (Mga Hebreohanon 1:3).
    - c. Siya dimausab (Mga Hebreohanon 13:8); ug ang “silaw sa Iyang [sa Dios] himaya” (Mga Hebreohanon 1:3).
    - d. Si Jesu-Kristo mideklarar nga Siya ug ang Amahan usa sa esensiya (Juan 8:58; 10:30).
  3. Isip waykatapusan, waykinutubang Dios, si Jesu-Kristo katumbas sa Dios nga Amahan ug Dios nga Balaang Espiritu (Juan 10:30; 2 Mga Taga-Corinto 13:14).
  4. Isip waykatapusan, waykinutubang Dios, si Jesu-Kristo hawud pulos sa mga anghel ug katawhan (Deuteronomio 6:4; Mga Hebreohanon 1:2).

- B. Si Jesu-Kristo tinuud nga pagkatawo.
1. Ang pagkatawo ni Kristo giingon nga adunay unud ug dugo (Mga Hebreohanon 2:14; 1 Juan 4:2).
  2. Si Jesu-Kristo natawo ngadto sa tawhanong kaliwatan nga perpekto—walay kinaiyang makasasala, ug trichotomous—lawas, kalag, ug espiritu—pinaagi sa birhen nga pagmabdos ug pagkatawo (Mateo 1:20).
  3. Si Jesus sa hingpit nasayod sa Iyang pagkadios gikan sa pagkatawo (Mga Hebreohanon 10:5–10).
  4. Si Jesus adunay normal nga pisikong pagtubo (Lukas 2:52).
  5. Si Jesus nakasinati og kahimuut ug pahulay (Mateo 8:25; 9:10); miantos sa kasakit, kasubanan, kagutum, kauhaw, kakapoy, ug kamatayon (Mateo 4:2; 14:14; Juan 11:35; 19:28, 33).
  6. Human sa tulo ka adlaw sulud sa lubnganan, si Jesus nabanhaw gikan sa mga patay ug midawat sa lawas sa pagkabanhaw. (Mateo 16:21; 28:6).
  7. Ang pagkatawo ni Jesu-Kristo matintal, apan mipabiling waysala (2 Mga Taga-Corinto 5:21; Mga Hebreohanon 4:15; 7:26; 1 Pedro 2:22; 1 Juan 3:5).
  8. Si Jesu-Kristo adunay mga ngalan ug mga titulo nga gisumpay sa Iyang pagkatawo: “ang tawo nga si Kristo Jesus” (1 Timoteo 2:5); “Anak sa Tawo” (Mateo 20:28); “Usa ka tawo sa mga kasubanan” (Isaiah 53:3); “anak ni David” (Mateo 1:1); ug “Jesus” (Mateo 1:16).
- VI. Ang katuyoan sa hypostatic nga panaghiusa: si Jesu-Kristo kinahanglan mahimong perpekto nga pagkatawo;

- A. Aron mahimo nga atong manluluwas (Mga Hebreohanon 2:14–15; Mga Taga-Filipos 2:7–8).
  - B. Aron mahimo nga atong bantugan nga pangulong pari sa pagrepresentar sa tawo ngadto sa Dios (Mga Hebreohanon 7:14—8:2; 10:5, 10–14).
  - C. Aron mahimo nga tigpataliwala tali sa Dios ug tawo (Job 9:2, 32–33; 1 Timoteo 2:5–6).
  - D. Aron pagtuman sa saad sa kasabutan ni David nga ang anak ni David magamando sa kahangturan (2 Samuel 7:8–16; Salmo 89:20–37).
- VII. Pagkawaysayup sa hypostatic nga panaghiusa:
- A. Isip Dios-tawo, si Jesu-Kristo pulos *non posse peccare* ug *posse non peccare*. Kining Latin nga mga pulongan nagpasabut sa pagkawaysayup ni Jesu-Kristo.
    - 1. *Non posse peccare* nagakahulugan og “dili makahimo sa pagpakasala” ug nagapasabut sa pagkadios ni Jesu-Kristo.
      - a. Isip Dios, si Jesu-Kristo dili makahimo sa pagpakasala, mag-awhag sa pagpakasala, magkompromiso sa sala, o adunay bisan-unsang kalabutan sa sala gawas sa paghukum niini.
      - b. Ang pagkadios ni Kristo dili matintal ni makasala.
    - 2. *Posse non peccare* nagakahulugan og “makahimo sa dili pagpakasala” ug nagapasabut sa pagkatawo ni Jesu-Kristo.
      - a. Pinaagi sa nagpalahutay nga ministryo sa Dios nga Balaang Espiritu ug labing-daghan nga doktrina sa Bibliya nga nagpuyo sulud sa Iyang kalag, si Jesu-Kristo mipugong sa matag tentasyon sa pagpakasala ug mipabilin sa bug-os nga perpekto.

b. Ang pagkatawo ni Kristo matintal, apan way-sayup.

B. Atol sa Inkarnasyon, si Jesu-Kristo sa hypostatic nga panaghiusa matintal apan waysayup (Mga Hebreohanon 4:15).

VIII. Ang komunyon sa mga hiyas:

A. Bisán-únsa ang isulti sa Bibliya mahitungud bisán-hain sa divine o tawhanong kinaiya ni Kristo kinahanglan gipatumbok ngadto sa tibuuk persona, apan walay pagbalhin sa mga hiyas.

1. Pipila sa mga hiyas tinuud sa Iyang tibuuk persona: propeta, pari, ug hari (Mateo 11:28; Juan 14:6; Mga Hebreohanon 10:5–10; 1 Mga Taga-Corinto 11:24; 2 Mga Taga-Corinto 5:21).

2. Pipila sa mga hiyas tinuud lamang sa Iyang pagkadios apan ang tibuuk persona maoy hilisgutan (Juan 8:58).

3. Pipila sa mga hiyas tinuud lamang sa Iyang pagkatawo apan ang tibuuk persona maoy hilisgutan (Juan 19:28).

B. Bisán-únsa ang tinuud sa bisán-haing kinaiya maoy tinuud sa tibuuk persona ni Kristo diha sa hypostatic nga panaghiusa.

C. Samtang ang mga karakteristiko sa usa ka kinaiya wala gayud gitumbok ngadto sa laing kinaiya, ang mga hiyas sa duha ka kinaiya magtampo ngadto sa Persona. Kini maoy hinungdan nga ang Ginoo diha sa hypostatic nga panaghiusa mahimong pulos huyang ug omnipotent, nagtubo sa kahibalo ug omniscient, maykinutuban ug waykinutuban atol sa Unang Pag-abut.

D. Ang mga igpangmatang sa matag kinaiya:

1. Ang persona ni Kristo gihulagway sumala sa Iyang divine nga kinaiya, apan kadto nga gipangmatang o gipamatud-an maoy hiyas sa Iyang

tawhanong kinaiya. Sa Pinadayag 1:18a, ang pagkadios ug himaya ni Kristo gihulagway, apan si Kristo gipadayag isip “Ako namatay, ug sud-onga, Ako buhi hangtod sa kahangturan.”

2. Ang persona ni Kristo gihulagway sumala sa Iyang tawhanon nga kinaiya, apan ang igpangmatang nagasaysay sa divine nga kinaiya. Sa Juan 6:62, “ang Anak sa Tawo” maoy titulo sa pagkatawo ni Kristo samtang ang “nagsaka diin Siya sa kaniadto” nagapasabut sa Iyang divine nga kinaiya.
  3. Ang persona ni Kristo gihulagway sumala sa Iyang divine nga kinaiya, apan ang igpangmatang nagasaysay sa duha ka kinaiya. Sa Juan 5:25–27, si Kristo, isip “ang Anak sa Dios,” usa ka reperensiya sa Iyang pagkadios, nagabanhaw sa mga patay ug isip “*ang* Anak sa Tawo,” usa ka reperensiya sa iyang pagkatawo, nagatuman sa paghukum gikan sa hypostatic nga panaghiusa, gikan sa duha ka kinaiya.
  4. Ang persona ni Kristo gihulagway sumala sa Iyang tawhanon nga kinaiya, apan ang igpangmatang nagasaysay sa duha ka kinaiya. Ibabaw sa krus sa dihang si Jesu-Kristo misiyagit sa mga pulong, “DIOS KO, DIOS KO, NGANONG MIBIYA IKAW KANAKO?” (Mateo 27:46), ang pagkatawo ni Kristo gihukman alang sa mga sala sa kalibutan, apan ang duha ka mga kinaiya anaa. Walay pagkabulag sa pagkatawo ug pagkadios ni Kristo ibabaw sa krus. Si Kristo, isip Dios, anaa tungud kay ang pagkadios omnipresent, pulos anaa sa tibuuk uniberso ug labaw sa kinutuban.
- IX. Bibliyanhong kasayuran alang sa hypostatic nga panaghiusa:
- A. Juan 1:1–2: “Sa sinugdan nga dili gayud usa ka

sinugdan anaa sa kanunay ang Pulong [pagkadios ni Kristo], ug ang Pulong atubangan sa Dios, ug ang Pulong maoy Dios. Siya anaa sa sinugdan uban sa Dios. Tanang butang miabut sa pagkaanaa pinaagi Kaniya, ug gawas Kaniya walay bisan-unsang miabut sa pagkaanaa nga nakaabut sa pagkaanaa” (gikorihiang paghubad).

- B. Juan 1:14: “Ug ang Pulong [pagkadios ni Kristo] nahimong unud [tinuud nga pagkatawo] ug mipuyo taliwala kanato, ug kita nakakita sa Iyang himaya, himaya sama sa waykaparehas nga usa gikan sa Amahan, puno sa grasya ug doktrina” (gikorihiang paghubad).
- C. Mga Taga-Filipos 2:5–11: “Padayon sa paghuna-huna niini diha kaninyo nga anaa usab ni Kristo Jesus, kinsa bisan og Siya anaa diha sa esensiya [pagkadios] sa Dios, Siya wala mihunahuna og pagkapareho sa Dios nga usa ka ganansiya nga pagailogon; apan Siya mipadaplin sa Iyang mga pribilihiyo [kenosis] nag-angkon sa porma sa usa ka sulugoon, nag-anhi sama sa kaamgiran sa katawhan. Ug nakit-an sa panagway isip usa ka tawo, Siya mipaubus sa Iyang-kaugalingon pinaagi sa paghimong masinugtanon sa punto sa [mapulihong espirituhanon] kamatayon, bisan ang kamatayon sa krus. Tungud niini usab, ang Dios mipahitaas kaayo Kaniya ug mihatag Kaniya og ngalan [usa ka harianong patente] nga labaw sa matag ngalan, nga diha sa ngalan ni Jesus matag tuhod moyukbo ug matag dila mosugid nga si Jesus maoy Ginoo ngadto sa himaya sa Amahan” (gikorihiang paghubad).
- D. Mga Hebreohanon 2:14: “Busa, tungud kay ang mga anak [katawhan] mag-ambit sa dugo ug unud, Siya usab misalmot sa mao [nahimong tinuud nga pagkatawo], aron nga pinaagi sa [mapulihong espi-

rituhanon] kamatayon, Siya misanta [mipahimong waygahum] ni Satanas kinsa adunay gahum sa kamatayon” (gikorihiang paghubad).

- E. Mga Taga-Roma 1:3–5: “Mahatungud sa Iyang Anak [pagkadios] kinsa natawo gikan sa semilya ni David sumala sa unud [pagkatawo], kinsa gikapakita nga Anak sa Dios pinaagi sa gahum sumala sa Balaang Espiritu tungud sa pagkabanhaw gikan sa mga patay . . . Jesu-Kristo atong Ginoo [pagkadios]” (gikorihiang paghubad).
- F. Mga Taga-Roma 9:5b: “Ug gikan kang kinsa mao ang Kristo mahitungud sa unud ang kalabutan, kinsa maoy Dios nga soberano sa tanan-tanan” (gikorihiang paghubad).
- G. 1 Timoteo 3:16: “Ug pinaagi sa naandang pagtamod, hilabihan ang misteryo sa espirituhanong kinabuhi: Siya kinsa gipadayag sa unud, gipamatud-an sa Espiritu, nakit-an sa mga anghel, giproklamar taliwala sa kanasuran, gitooan ibabaw sa kalibutan, gituboy ngadto sa himaya” (gikorihiang paghubad).
- H. Mga Hebreohanon 1:3: “Kinsa maoy nagmakidlapon sa himaya, ug ang eksakto nga imahen sa Iyang esensiya; nagpalahutay usab sa tanang butang pinaagi sa Pulong sa Iyang gahum, sa Iyang-kaugalingon nakahimo sa pagputli sa mga sala [kalihukan sa Iyang pagkatawo], Siya giaghat sa paglingkod sa toong kamut sa kaharianon diha sa kahitas-an [pagkatawo lamang ang nagalingkod]” (gikorihiang paghubad).

DOKTRINA SA NAGPALAHUTAY NGA MINISTERYO SA DIOS NGA BALAANG ESPIRITU NGADTO SA NAGPAKATAWO NGA KRISTO

- I. Kahubitan: Atol sa Inkarnasyon, ang pagkatawo ni Jesu-Kristo napalahutay sa nagpuyo nga presensiya ug pagpuno sa Dios nga Balaang Espiritu gikan sa Iyang pagkatawo ngadto sa Iyang kamatayon ug pagkabanhaw.
- II. Ang ministeryo sa Dios nga Balaang Espiritu ngadto sa Nagpakatawo nga Kristo maoy gitagna sa Karaang Testamento (Isaiah 11:2; 42:1; 61:1).
- III. Ang nagpalahutay nga ministeryo sa Dios nga Balaang Espiritu ug ang birhen nga pagkatawo:
  - A. Ang Balaang Espiritu mao ang ahente sa pagpanamkon sa birhen nga pagkatawo ni Kristo (Mateo 1:18, 20).
  - B. Ang birhen nga pagpanamkon ni Kristo mituman sa propesiya sa Salmo 40:6 ug gikutlo sa Mga Hebreohanon 10:5b, “USA KA LAWAS IKAW NAKAANDAM ALANG KANAKO.”
- IV. Ang katibuk-ang ministeryo sa Dios nga Balaang

- Espiritu ngadto sa pagkatawo ni Kristo:
- A. Ang Balaang Espiritu gihatag nga “walay kinutuban” ngadto sa pagkatawo ni Kristo (Juan 3:34).
  - B. Ang Balaang Espiritu wala lamang mipuyo sa pagkatawo ni Kristo isip pagkaharianon, apan Siya usab mipuno o mikontrol sa kalag sa pagkatawo ni Kristo.
- V. Ang Balaang Espiritu may kalabutan sa bawtismo ni Kristo (Mateo 3:13–17):
- A. Ang tubig sa bawtismo ni Kristo mirepresentar sa pagbuut sa Dios nga Amahan alang sa Anak diha sa Unang Pag-abut.
  - B. Ang bawtismo ni Kristo maoy Iyang kailhan sa ug pahinungud sa paghimo sa pagbuut sa Amahan sa pag-adto sa krus.
  - C. Ang salampati mirepresentar sa omnipotence sa Dios nga Balaang Espiritu kinsa magpalahutay Kaniya.
- VI. Ang Balaang Espiritu may kalabutan sa publikong ministeryo ni Kristo (Isaiah 42:1; Mateo 12:18):
- A. Si Jesus mihimo og mga milagro pinaagi sa nagpalahutay nga ministeryo sa Dios nga Balaang Espiritu, dili pinaagi sa makaugalingnanong kalihukan sa Iyang kaugalingon nga pagkadios (Mateo 12:28).
  - B. Ang matudloong ministeryo ni Kristo gihimo diha sa gahum sa Balaang Espiritu (Lukas 4:14–15).
- VII. Ang Balaang Espiritu mipalahutay ni Jesu-Kristo diha sa perpektong-sumbanan nga espirituhanong kinabuhi samtang Siya mipas-an sa atong mga sala diha sa Iyang kaugalingong lawas ibabaw sa krus (Mga Hebreohanon 9:14).⁶⁷

---

67. Ang perpektong-sumbanan nga espirituhanong kinabuhi nga gisugdan ni Ginoong Jesu-Kristo atol sa Inkarnasyon maoy pinasikad sa nagpatakus nga gahum sa Dios nga Balaang Espiritu ug labing-daghan nga doktrina sa Bibliya nga nagpuyo sulud sa

- VIII. Ang Balaang Espiritu misalmot sa pagkabanhaw ni Jesu-Kristo:
- A. Dios nga Balaang Espiritu ang mipauli sa kalag ni Kristo gikan sa Hades ngadto sa Iyang lawas sulud sa lubnganan (Mga Taga-Roma 8:11a).
  - B. Ang Balaang Espiritu mipalahutay ni Kristo atol sa Iyang human-sa-pagkabanhaw nga biyahe ngadto sa Tartarus sa pag-anunsiyo sa Iyang istratohiyang-kadaugan batok sa gibilanggong nangalaglag nga mga anghel (1 Pedro 3:18–19).
- IX. Ang nagpalahutay nga ministeryo sa Balaang Espiritu gibalhin gikan sa nabanhaw nga nahimayang Kristo didto sa toong kamut sa Amahan ngadto sa harianong pamilya sa Dios kinsa gimandoan sa pagpahimulus sa ilang-kaugalingon niini nga ministeryo (Mga Taga-Efeso 5:18; Mga Taga-Galacia 5:16). Si Jesu-Kristo gipalahutay isip perpekto nga pagkaharianon; ang magtotoo gipalahutay isip makasasala nga pagkaharianon (Mga Taga-Efeso 3:16–19).
- X. Ang katuyoan sa nagpadasig nga ministeryo sa Dios nga Balaang Espiritu sa Kapanahonan sa Simbahan mao ang paghimaya ni Kristo (Juan 7:39; 16:14; 1 Mga Taga-Corinto 6:19–20).

---

kalag. Ang perpektong-sumbanan nga espirituhang kinabuhi ang basihanang alang sa divine dynasphere, ang naglihok nga espirituhang kinabuhi nga maangkon sa matag Kapanahonan sa Simbahan nga magtotoo alang sa pag-abante ngadto sa taas nga kahibalo sa espirituhang pagkahamtong ug paghimaya ni Kristo (1 Mga Taga-Corinto 1:24; Mga Taga-Efeso 3:9–11). Thieme, *Kristohanang Integridad* (2019), 8–12.

KARAANG TESTAMENTO

GENESIS

1—2.....	45
2:17.....	20, 51, 107, 131
3:15.....	95
5:5.....	52
6:2.....	103
14:18—20.....	14

EXODO

12:6.....	46
12:14.....	46
12:16.....	44
12:17.....	46
12:46.....	77
20:12.....	67
26:33.....	79

LEVITICO

1:3.....	46
----------	----

1:10.....	46
23:7.....	44

NUMEROS

1—4.....	30
9:12.....	77
35:29—30.....	3

DEUTERONOMIO

6:4.....	138
17:6.....	3
19:15.....	3, 9
21:23.....	76

2 SAMUEL

7:8—16.....	140
7:14.....	104

NEHEMIAH	
4:14.....	30

JOB	
1:6.....	103
2:1.....	103
9:2.....	140
9:32–33.....	140
38:7.....	103

MGA SALMO	
2:7.....	84, 103
2:7–8.....	84
8:3.....	120
22.....	49–51, 55, 60
22:1.....	49
22:2–3.....	53
22:4–5.....	53
22:6.....	54–55
22:13–18.....	55
22:15.....	70
22:16.....	98, 110
24:3.....	129
34:20.....	77
40:6.....	145
45:6.....	107
51:5.....	3
69:21.....	69
89:20–37.....	140
90:2.....	111
102:25.....	110
102:26.....	111
102:27.....	111
103:12.....	88

104:4.....	106
105:6–10.....	108
110:1.....	101, 106
110:4.....	14
148:6.....	84

MGA PROBERBIO	
14:12.....	129
20:18.....	30

ECCLESIASTES	
3:7.....	12

ISAIAH	
9:6.....	13
11:2.....	145
11:6–9.....	108
26:19–20.....	16
34:1–7.....	106
40:12.....	93
42:1.....	145–46
43:25.....	88
44:24.....	110
46:9.....	131
50:7.....	109
52:14.....	18, 55
53:1.....	120
53:3.....	18, 139
53:5.....	19
53:7.....	11
59:2.....	128
59:16.....	120
61:1.....	3, 145
61:10.....	55

63:1-6 106
64:6..... 128-29, 131

9:24-27..... 106
12:13..... 16

JEREMIAH

17:9..... 63, 128
29:13..... 41
30:4-8..... 106
30:7..... 106

ZECHARIAH

6:12..... 37
12:1-3..... 106
12:10..... 98
14:1-2..... 106

DANIEL

9:24..... 16, 84

MALACHI

3:6..... 112

BAG-ONG TESTAMENTO

MATEO	23.....	5	
1:1.....	139	24:35.....	111
1:16.....	139	24:42.....	16
1:18.....	2, 145	25:13.....	16
1:20.....	2, 139, 145	26:3-4.....	4
3:13-17.....	146	26:14-16.....	5
4.....	109	26:32.....	98
4:1.....	109	26:48-49.....	5
4:2.....	139	26:57.....	7, 9
4:3-4.....	137	26:59.....	9
5:13-16.....	30	26:60-61.....	10
8:13.....	81	26:62.....	11
8:25.....	139	26:63.....	12, 41
9:2.....	40	26:63-64.....	15
9:6.....	59	26:65.....	16
9:10.....	139	26:66.....	17
10:4.....	5	26:67.....	17
11:27.....	119	26:68.....	21
11:28.....	59, 141	27:19.....	35
12:18.....	146	27:24.....	38
12:28.....	146	27:25.....	39
12:38-40.....	45	27:32.....	56
14:14.....	139	27:33.....	58
16:21.....	139	27:34.....	58, 70
17:8.....	82	27:35.....	58
20:28.....	139	27:39-43.....	58
21:8-9.....	37	27:44.....	64
21:12.....	19	27:45.....	58
21:15.....	37	27:46.....	50, 53, 59-60, 142
21:22.....	53	27:50.....	59
22:21.....	25	27:51.....	78, 80
22:44.....	101		

27:52–53.....	80
27:54.....	14, 81
27:57–60.....	59, 78
28:1.....	43–44
28:2–6.....	97
28:6.....	139
28:9.....	98
28:9–10.....	98
28:10.....	98
28:16–20.....	98

MARKOS

3:19.....	5
7:10–12.....	67
11:15.....	19
14:10.....	5
15:21.....	57
15:33–34.....	50
15:34.....	50, 68
15:42.....	76
16:12–14.....	98

LUKAS

1:37.....	122
2:52.....	139
3:21.....	60
4:14.....	3
4:14–15.....	146
4:18.....	3
22:66–71.....	22
23:2.....	24
23:5.....	32
23:6.....	32
23:7.....	32
23:8–12.....	33

23:9.....	41
23:32–33.....	58
23:33–34.....	60
23:34.....	58, 62
23:39.....	64
23:39–42.....	58
23:40–43.....	65
23:43.....	58
23:46.....	59, 74
23:54.....	76
24:1.....	43
24:15.....	98
24:31.....	98
24:36.....	98
24:39.....	98
24:39–40.....	98
24:42–43.....	98

JUAN

1:1.....	138
1:1–2.....	142
1:1–3.....	136
1:3.....	110
1:12.....	85
1:14.....	143
1:18.....	92
1:29.....	57, 75
2:21.....	10
3:1–18.....	131
3:3.....	85
3:7.....	6
3:15.....	40, 85
3:16.....	15, 94
3:16–17.....	95
3:18.....	38

3:34.....	146	17:20–24.....	104
3:36.....	66, 72	17:22–23.....	89–90
5:17–18.....	39	17:24.....	116
5:25–27.....	142	17:26.....	89–90
6:46.....	92	18:12–14.....	4
6:47.....	133	18:15–24.....	7
6:62.....	142	18:28.....	23, 46
6:71.....	5	18:29.....	23
7:17.....	41	18:30.....	24
7:39.....	147	18:31.....	23, 26
8:12.....	63	18:32.....	27
8:44.....	40, 108	18:33–35.....	27
8:58.....	40, 138, 141	18:36.....	28
10:9.....	132	18:37.....	31
10:17–18.....	74	18:38.....	14, 31
10:18.....	39	18:39.....	34
10:30.....	39–40, 59, 138	18:40.....	34
11:25.....	63	19:1–3.....	36
11:35.....	139	19:4–5.....	36
11:49–50.....	7	19:6.....	37
11:50.....	7	19:7–9.....	41
11:51–52.....	8	19:10–11.....	42
12:4.....	5	19:12.....	42
12:13.....	37	19:25–26.....	66
13:2.....	5	19:26–27.....	58
14:6.....	40, 59, 79, 132, 141	19:27.....	67
14:9.....	39	19:28.....	59–60, 69, 139, 141
14:20.....	89, 116	19:30.....	47, 59, 71–72
14:23.....	39, 89	19:31.....	44, 77
14:26.....	12	19:32.....	77
16:7.....	12	19:33.....	77, 139
16:13.....	12	19:34.....	72
16:14.....	147	19:36.....	77
17:16.....	30	19:38–42.....	47

20:1..... 43
 20:17..... 98
 20:19..... 98
 20:22..... 98
 20:25–29..... 98
 20:26..... 98

MGA BUHAT

1:3..... 98
 1:9–10..... 98
 1:9–11..... 100
 2:36–41..... 62
 3:13..... 36, 38
 3:17..... 62
 4:4..... 62
 4:6..... 7
 10:22..... 81
 13:48..... 87
 17:27..... 41
 25:16..... 3

MGA TAGA-ROMA

1:3–5..... 136, 144
 1:4..... 97
 3:21–22..... 96
 3:22..... 130
 3:22–26..... 131
 3:23..... 2, 20, 91, 114,
 128–29, 131
 3:25..... 75, 130
 4:1–5..... 131
 4:3..... 130
 4:5..... 96, 132
 4:21–25..... 96
 4:25..... 130

5:1..... 130
 5:8..... 64, 69, 76
 5:8–9..... 95
 5:12..... 2, 20, 52, 117,
 128, 131
 5:16..... 96
 5:18..... 117
 6:4..... 97
 6:8..... 61
 6:11..... 61
 6:23..... 20, 52, 128–29, 131
 7:8–20..... 2
 8:1..... 96
 8:3–4..... 2
 8:4..... 12
 8:8..... 131
 8:10..... 89
 8:11..... 89–90, 97–98, 147
 8:16–17..... 61
 8:17..... 85
 8:28..... 3
 9:5..... 138, 144
 9:30–33..... 131
 10:4..... 67
 12:5..... 123
 12:19..... 12
 13:1–5..... 30
 13:1–7..... 1, 28
 13:6..... 25
 16:13..... 57

1 MGA TAGA-CORINTO

1:2..... 61
 1:24..... 147
 1:30..... 96, 132

2:14.....	31
2:16.....	70, 83, 125
3:13–14.....	89
3:16.....	90
5:7.....	46
6:19–20.....	90, 147
11:23–26.....	61
11:24.....	141
12:12–13.....	123
12:13.....	86
15:3–4.....	47
15:5–7.....	98
15:13–14.....	96
15:22.....	2, 129, 131
15:24–25.....	101

2 MGA TAGA-CORINTO

3:3.....	127
3:6.....	90
3:17–18.....	90
4:3–4.....	63
5:14–15.....	131
5:17.....	104, 131
5:20.....	89–90
5:21.....	20, 54, 61, 69, 96, 130–31, 139, 141
6:16.....	90
13:4–6.....	89
13:5.....	89
13:14.....	138

MGA TAGA-GALACIA

2:16.....	130–31
-----------	--------

2:16–17.....	96
2:20.....	89
3:13.....	76, 130–31
3:26.....	61, 85, 114
4:5.....	85
5:16.....	147
5:22–23.....	68

MGA TAGA-EFESO

1:3.....	89
1:3–4.....	61
1:3–6.....	131
1:4–5.....	87
1:4–6.....	84
1:5–6.....	61
1:6.....	89, 105
1:7.....	76, 130–31
1:9.....	84
1:11.....	87
1:12.....	89
1:14.....	90
1:19–20.....	98
1:20.....	97
1:22.....	106
1:22–23.....	123
2:1.....	52, 129–31
2:2.....	100
2:7.....	89
2:8–9.....	6, 72, 84
2:13.....	72
2:16–17.....	129
3:5.....	89
3:9–11.....	147

3:16–19.....	127, 147
4:6.....	89
4:18.....	129
4:22.....	2
5:18.....	147
5:23.....	123
6:11.....	61
6:17.....	30
6:20.....	89–90

MGA TAGA-FILIPOS

2:5–8.....	137
2:5–11.....	143
2:7–8.....	140
2:8.....	20
2:11.....	138
2:13.....	89

MGA TAGA-COLOSAS

1:12.....	113
1:12–21.....	113
1:13.....	114
1:14.....	117
1:15.....	118–19
1:16.....	88, 110, 120
1:16–17.....	138
1:17.....	93, 121
1:18.....	123–24, 126
1:19.....	127
1:20–21.....	128
1:26.....	89
1:27.....	89
2:12.....	97

2:14.....	130–31
3:9.....	117

1 MGA TAGA-TESALONICA

1:10.....	97
4:13–17.....	103
5:23.....	61

1 TIMOTEO

1:11.....	63
1:15.....	51
2: 5.....	70, 139
2: 5–6.....	140
2: 12.....	105
3:16.....	136, 144
4:10.....	131
6:13.....	1, 3, 26, 31
6:15.....	108
6:16.....	92

2 TIMOTEO

2:12.....	61, 107
-----------	---------

TITUS

2:13.....	138
3:1.....	28

MGA HEBREOHANON

Libro sa.....	79, 82, 113
1.....	82
1:1.....	83
1:2.....	83–84, 86, 88, 114, 138

1:3..... 75, 91–93, 96, 102,
                   121, 138, 144
 1:4..... 102
 1:5..... 103–04, 119
 1:5–13..... 103
 1:6..... 105
 1:7–8..... 107
 1:8..... 107
 1:9..... 109
 1:10..... 88, 110
 1:11..... 111
 1:12..... 111
 1:13..... 100, 106, 112
 1:14..... 113
 2:3..... 3
 2:6–10..... 137
 2:10..... 122
 2:14..... 139, 143
 2:14–15..... 140
 2:17..... 130
 4:12..... 30, 127
 4:15..... 139, 141
 4:16..... 61–62
 5: 5–10..... 14
 6:20..... 14
 7:3..... 14
 7:14—8:2..... 140
 7:24..... 61
 7:25..... 75
 7:26..... 139
 9:14..... 146
 9:22..... 76
 9:27..... 73, 111
 10:5..... 140, 145
 10:5–7..... 137

10:5–10..... 139, 141
 10:10–14..... 140
 10:13..... 106
 10:19–20..... 79
 13:8..... 111, 121, 137–38

1 PEDRO

1:2..... 87
 1:4–5..... 86
 1:18–19..... 76, 118, 130–31
 1:19..... 51, 71
 1:20..... 84
 1:21..... 97
 2:5..... 61
 2:9..... 61, 89
 2:13–14..... 1, 28, 30
 2:22..... 139
 2:24..... 20, 69, 95
 3:18..... 97
 3:18–19..... 118, 131, 147
 3:22..... 112
 5:7..... 13

2 PEDRO

3:9..... 63
 3:10–12..... 111, 121
 3:18..... 61

1 JUAN

1:7..... 57
 1:9..... 61, 68
 2:2..... 130–31
 2:24..... 89–90
 3:5..... 139
 4:2..... 139

4:9.....	94	1:18.....	142
4:12.....	92	5:10.....	16
5:11-12.....	61	11:3-12.....	80
		19:6.....	138
2 JUAN		19:11-16.....	16
9.....	89	20:1-3.....	16
		20:2.....	108
JUDE		20:2-3.....	101
11-13.....	38	20:4.....	16, 108
		20:6.....	16, 61
PINADAYAG		20:11.....	111, 121
1:5.....	76	20:12-13.....	73
1:5-6.....	133	21:1.....	111
1:6.....	61		

SULATANAN

SUKARANON NGA MGA LIBRO NI R. B. THIEME, JR. GIREKOMENDAR NGA HAN-AY

*Ang Plano sa Dios
Ang Trinidad
Merkado sa Ulipon sa Sala
Ang Babag
Rebound ug Padayon sa Pag-abante!
Paghikling sa Sala
Ang Pagtoo-Pahulay nga Kinabuhi
Dios nga Balaang Espiritu batok Ang Kinaiyang Makasasala
Kusog sa Panghunahuna
Hetenisimo
Divine nga Paggiya
Pag-ampo
Pagsaksi
Ang Mawaldason nga Anak*

SA DOKTRINA NGA MGA PAGTOON SA BIBLIYA

Doktrina sa Bibliya, ang katibuk-an sa pagtulon-an nga gikuha gikan sa usa ka literal nga interpretasyon sa mga Kasulatan, mao ang sukaranan para sa espirituhanong kamatuuran. Ang pagtoon sa Bibliya nagasangkap og espirituhanong pangpabaskog para sa Kristohanon (Mateo 4:4).

Ang kamahinungdanon sa doktrina sa Bibliya dili mahimong ibaliwala (Mga Salmo 138:2). Ang Dios nagamando sa Kristohanon aron sa kahiladman nahiusab (Mga Taga-Roma 12:2). Kini nga pagkausab nagakinahanglan og usa ka adlaw-adlaw nga pagbag-o sa hunahuna pinaagi sa pagkat-on ug paggamit sa Pulong sa Dios (2 Mga Taga-Corinto 4:16; Mga Taga-Efeso 4:23).

Sa daghang katuigan ang sa doktrina nga Bibliya nga mga klase nga gitudlo pinaagi ni R. B. Thieme, Jr., misangkap og adlaw-adlaw nga espirituhanong pagkaon para sa iyang kongregasyon. Mga publikasyon, DVDs, ug MP3 CDs (English) maoy anaa sa walay bayad o obligasyon. Usa ka *Sa Doktrina nga mga Pagtoon sa Bibliya nga Katalogo* maoy ihatag diha sa paghangyo.

R. B. THIEME, JR., BIBLE MINISTRIES

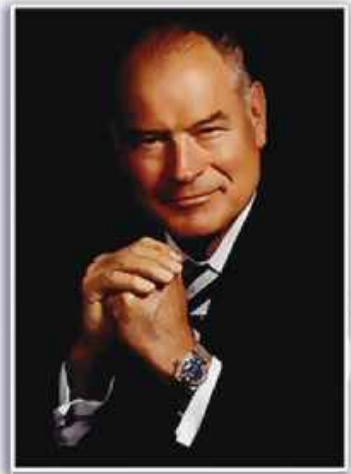
P. O. BOX 460829

HOUSTON, TEXAS 77056-8829

www.rbthieme.org

713-621-3740

Si ROBERT B. THIEME, JR. (1918-2009) nagapabilin nga usa ka mahinungdanong tingog sa Kristiyanismo sa tibuuk kalibutan. Ang iyang makugihon, mapatin-awong pagtulonan gibasi diha sa orihinal nga mga pinulongan sa Kasulatan sumala sa makasaysayanong konteksto nga ang Bibliya nahasulat. Ang iyang binag-o nga mga sistema sa bokabularyo, mga ilustrasyon, ug bibliyanhong mga kategoriya sa klaro nga magpahayag sa dimasayup nga mga kamatuuran sa Pulong sa Dios. Si Thieme nakarekord og kapin sa napulog-usa ka libo ka oras sa mga sermon ug nakamantala og kapin sa usa ka gatus ka mga libro og naglukup hapit sa Bibliya bersikulo-por-bersikulo.

Paghulagway ni Robert Becker

Si Thieme migraduwar sa University of Arizona (Phi Beta Kappa) ug Dallas Theological Seminary (summa cum laude). Ang iyang seminaryo nga mga pagtoon napakgang tungud sa Ikaduhang Gubat sa Kalibutan nga sundalohong serbisyo atol niadto siya misaka ngadto sa ranggo nga tenyente koronel nga usa ka estap-opisyal diha sa United States Army Air Corps. Pagkahuman sa iyang nagpadayon-pagtoon nga buhat sa 1950, siya nahimong pastor sa Berachah Church sa Houston, Texas. Ang iyang malukpanong pagbansay sa Griyego, Hebreyo, teyolohiya, kasaysayan, ug mahitungud sa teksto nga panuki misangkap og pundasyon alang sa iyang masuknaong propesyonal nga kinabuhi sa pagtoon ug pagpanudlo sa Pulong sa Dios. Si Thieme miretiro isip pastor sa Berachah Church human sa singkuwentay-tres ka katuigan sa matinud-anong serbisyo

Hari sa mga Hari ug Ginoo sa mga Ginoo

Kinsa kini si Jesu-Kristo? Nganong kini nga inosenteng tawo gisilotan sa kamatayon? Si Jesus dimokunhod nga pagkadios samtang nagpaubus sa Iyang-kaugalingon isip tinuud nga pagkatawo diha sa usa ka persona. Siya

mianhi aron magpakamatay isip atong puli, ang perpektong sakripisyo alang sa makasasalang tawo—ang bugtong paagi sa kaluwasan. Siya ang waykaparehas nga Persona sa uniberso, ang Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo!

Gibatbat niining libroha ang unum ka bista ni Kristo, Iyang dikasagarang karakter ug kalig-on atubangan sa naghingutas nga pagdagmal, Iyang buhat isip Tigpataliwala tali sa Dios ug tawo, ug ang kamahinungdanon sa Iyang pagkabanhaw. Siya karon naglingkod sa toong kamut sa Dios nga Amahan sa langit. Usa ka adlaw Siya mohari sa tibuuk kalibutan ug kita, isip mga magtotoo ni Kristo, mahimong kabahin sa Iyang hamili nga Gingharian.